Vesna Goldsworthy

GORSKY

MARELIE

virtual-project.eu

VESNA GOLDSWORTHY

MARELE GORSKY

Original: *Gorsky* (2015)

Traducere din engleză și note de:
IOANA AVĂDANI

virtual-project.eu

EDITURA HUMANITAS fiction

2017

Astfel povestiră legațiile engleze cele văzute și îndurate în Rusia; iar spusele lor fură confirmate de apariția legațiilor rusești în Anglia. Veneticii nu vorbeau nicio limbă civilizată. Îmbrăcămintea, gesturile, saluturile, toate aveau un caracter sălbatic și barbar. Ambasadorul și dregătorii care-l însoțeau erau într-atâta de chipeși, că toată Londra se înghesuia să-i privească, dar și atât de murdari, că nimeni nu îndrăznea să-i atingă. Veneau la balurile de la Curte lepădând în jur perle și scârbavnice animale.

Thomas Macaulay,
Istoria Angliei (1848)

1.

A fost genul de afacere cu care te întâlnești o dată-n viață. Asta dacă ai noroc.

Mai întâi a fost un an de petreceri glorioase: un an neașteptat, nemeritat, cum nu mai trăisem vreodată. Apoi totul s-a sfârșit, iar eu a trebuit să revin la starea mea dinainte, la o altă limbă și un alt loc. Gorsky mi-a schimbat viața.

Țin minte prima lui vizită la magazin. Nu aveai cum să-l treci cu vederea, chiar într-un oraș ca Londra, cu milioane de oameni care țin cu tot dinadinsul să-ți atragă atenția. Merg pe străzi cu pași extravaganți, ca și cum ar juca în propriul lor clip de pe YouTube. El era remarcabil prin liniște: străin, prețios, rămânând cumva nemișcat chiar și atunci când mergea, mereu cu volumul dat la minim. Chipul lui melancolic avea ceva cabalin și aristocratic; iar costumul lui din *worsted*[1], făcut pe comandă, era atât de evident englezesc, încât, la început, mi-am zis că nu poate fi decât prusac.

O grămadă de *Deutsche* prinți trași pe linie moartă mișună prin magazinele de artă și antichități din părțile astea ale cartierelor Knightsbridge și Chelsea. Adeseori acești von Așa și von Pe Dincolo se aruncă dincolo de slabele lor puteri financiare când vine vorba de croitori. Dar el avea miliarde, mai multe decât ar putea cineva cheltui, lasă cât ar avea nevoie, într-o viață de om. Se îmbrăca potrivit averii sale, dar trebuia să fii atent ca să bagi de seamă. Banii lui nu strigau. Șopteau doar în foșnetul celui mai alb bumbac egiptean, al cașmirului cel mai fin și al celei mai moi piei de vițel, ca și în ticăitul celui mai precis mecanism de ceas din platină făcut vreodată de mână de om. Avea atâtea costume Savile Row, mai mult sau mai puțin identice, că îmi imaginez că erau de unică folosință, ca batistele de hârtie: nu

cred că se încurca cu trimisul la curățătorie. Și, deși mi-am petrecut jumătate din viață privind afară prin geamul librăriei, încercând să ghicesc locul nașterii oricărui trecător ocazional, Rusia nici nu mi-a trecut prin cap. Nu neapărat pentru că blondul său hiperborean nu se prea potrivea cu mlaștinile înghețate ale estuarului Nevei. Ceva mai degrabă inefabil în trăsăturile chipului său m-a făcut să mă gândesc la vechiul Konigsberg. Subțire și șlefuit ca o vază înaltă de cristal, cu ochii albaștri o idee prea apropiați de nasul lung și drept, chipul său îl făcea să pară mai înalt decât era în realitate și parcă dintr-o altă epocă – cel mai bun prieten al lui Ernst Jünger, baltul rătăcitor sau amicul de corespondență neamț al lui Byron, pictat din spate de Caspar Friedrich, întorcându-se lent către privitor, pătruns de o înțelegere profundă a mării înghețate la care privise până în urmă cu o clipă.

Rușii păreau mai duri, mai solizi și mai grosolani, chiar și atunci când erau, fără putere de tăgadă, chipeși. Nu mă refer, desigur, la ruși în general, ci la rușii din aceste câteva cartiere mai avute ale Londrei, acea autoselectată colecție de bărbați din generația care, în Vest, s-ar fi chemat *baby-boomers.* În Rusia, viața lor parcursese un ciclu complet. Crescuseră în apartamente la comun, făcuseră milioane din țiței, gaze sau mișmașuri sofisticate, le cheltuiseră pe case, cai, curve și, din când în când, ucigași plătiți și reveniseră, în cele din urmă, să joace cărți împreună, așa cum făcuseră și în asprele vremi ale comunismului, numai că acum erau înconjurați de detașamente de gărzi de corp. Ar fi trebuit să îmi dau seama și că e evreu. Dar, la urma urmei, evreitatea lui conta pentru el și Natalia Summerscale mai mult decât conta pentru mine. Ei erau ruși. Eu nu.

Eu vin dintr-o nație mică și insignifiantă, dintr-un colț insignifiant al Europei și mă bucur că

lucrurile stau așa. Pentru povestea de față, naționalitatea mea contează numai prin ce nu este, eu nefiind nici rus, nici englez, și doar pentru că, după ce s-a întâmplat ce s-a întâmplat, a fost singurul lucru care a supraviețuit în legendele de sub fotografiile cu granulație mare care ne reprezentau mai întâi împreună, pe mine cu el, apoi doar pe mine, ca și cum ar fi fost trăsătura mea definitorie, în ciuda faptului că este ultimul lucru la care mă gândesc când vine vorba să mă descriu. M-ai putea crede un scaiete rătăcitor, o specie care se desprinde din rădăcini de îndată ce ajunge la maturitate. Statutul de exilat nu era cu totul neplăcut, îl alesesem cu bună știință.

Toate acele luni la Londra îmi par acum reci ca un noiembrie. Amintirile mele sunt vii, dar refuză să cadă la pace cu calendarul. Anglia nu mi-a oferit niciun anotimp în care memoria să mi se ancoreze. Rarele izbucniri de senin puteau la fel de bine veni de la Constable sau Turner: mergi la muzeu ca să scapi de burniță. A plouat tot timpul și singurele schimbări ale vremii erau când ploaia se transforma în zloată. O dată sau de două ori, în drum spre muncă, mi-am ridicat ochii spre norii care atârnau peste grădinile mustind de apă și am zărit în trecere un glob palid dincolo de ei; un soare timpuriu sau o lună târzie, nimeni n-ar fi putut spune, plutind în aer, ca promisiunea unui escroc. Chiar și miezul primăverii părea că este începutul iernii viitoare, sau așa se glumea. Pe tot parcursul acelui an fără anotimpuri, oamenii intrau în magazin, tremurau, ziceau ceva despre vreme, apoi priveau cotoarele cărților de pe rafturi până se încălzeau sau zăreau un titlu pe care îl voiau, cercetau volumul și își luau notițe, ca să-l comande online. Deși numai chiria costa opt mii de lire pe lună, librăria Fynch s-ar fi putut fi un soi de magazin de prezentare pentru comerțul cu cărți de pe Internet. Doar câteva suflete cumpărau câte ceva, din vinovăție, înainte de a ieși iar în ploaie –

o carte poștală sau, dacă se simțeau în bani, unul dintre volumele acelea subțirele de poezie publicate în atât de puține exemplare, încât magazinele online nu se sinchiseau să ofere vreo reducere. Chiar și cu astfel de cumpărători sporadici, vânzările creșteau după ce iarna lua, zice-se, sfârșit, dar doar puțin de tot, doar comparativ cu vânzările noastre sezoniere, care și acelea erau, ca să spunem adevărul, departe de a fi grozave.

Fynch's nu e genul acela de librărie unde oamenii vin să își cumpere cărți de citit la plajă – asta dacă nu cumva plaja e privată. Și este cu certitudine departe de calea bătută – arareori acest clișeu verbal a fost mai adevărat –, pitulată într-o stradă laterală pe care nu mai există niciun alt magazin și pe care arareori se abate cineva. Doar cineva care nu vrea să vândă nimic ar îngropa o librărie într-un șir de case în ținutul nimănui dintre Knightsbridge și Chelsea, dominionul decoratorilor de interioare și al caselor dichisit mobilate, în care numărul albumelor de fotografii îl depășește pe cel al celorlalte cărți în raport de trei la unu. Acestea sunt cifre reale, apropo, nu sunt figuri de stil.

Există însă și excepții, „vechiul Chelsea". Nu mai putem vorbi despre un „vechi Knightsbridge" decât dacă punem la socoteală primul val de kuweitieni expulzați de cei pentru care, azi, țițeiul este o marfă mai puțin atrăgătoare decât șerbetul de lămâie. Cu toate acestea, „vechiul Chelsea", clienții regulați ai lui Christopher Fynch, sunt englezi până la izmenele lor M&S. Își cheltuie elegant ultimele parale rămase din lichiditățile imperiale, chiar cumpărând vreo carte. Nu am o preferință anume pentru „vechiul" Chelsea față de „cel nou", uzurpat de gentlemani europeni și nord-americani, dar sunt predispus etnic la sentimentalisme față de orice grup de oameni care sunt, colectiv, suficient de proști pentru a se lăsa

alungați din propria lor țară. Sunt o specie pe cale de dispariție cei din „vechiul Chelsea” și vor dispărea, curând, ca și comenzile lor de biografii ale vicontelui Allenby sau ale cardinalului Cutăricâ și discuțiile lor despre Martin Amis, acest tinerel *risqué*. Până și odraslele lor preferă să arate ca „noii îmbogățiți”, chiar dacă nu mai au un sfanț.

•

În dimineața în care mi-a cerut să schimbăm două vorbe, dacă îi permit – *dacă îi permit*?! – l-am văzut ivindu-se dintr-un Bentley argintiu lung sau ceva de genul ăsta, tipul de mașină care are un blindaj suficient pentru a face față unui atac antitanc. Nu m-am așteptat să se îndrepte către Fynch’s. Ezitant și țeapăn, a privit firma librăriei cu un ochi pe jumătate închis, ca și cum la celălalt ar fi purtat monoclu. Deși cumpărase, probabil, mai mult decât oricine altcineva dintre cei pe care îi întâlnisem, presupuneam că nu se prea îndeletnicise cu cumpăratul propriu-zis. L-am privit, încă neconvins că va intra în magazin, prin fereastra acoperită de picuri de ploaie în spatele căreia ședeam ore la rând, zi de zi, la un birou plin de chitanțe scrise de mână („vechiul Chelsea” se dădea în vânt după chestii dintr-astea), sub un afiș în care clienții erau rugați să sprijine librăria independentă din cartier. Independenți eram, nu-i vorbă. Și ne pricepeam și la cărți. În ciuda bramburelii, care lăsa impresia de activitate febrilă, reușeam să citesc câteva cărți pe zi, chiar și în zilele așa-zis aglomerate. Nici prin gând nu mi-ar fi trecut că o să am de-a face cu „marile afaceri”, iar la omul acesta totul – de la modul în care a ieșit din mașină, dând indicații concise șoferului la patru ace care îi ținea portiera, la maniera în care s-a plimbat printre cărți până când am terminat o tranzacție măruntă și am schimbat două vorbe cu unul dintre clienții obișnuiți ai dimineții, și la tonul cu care a rostit acel *dacă îmi permiteți* – totul striga „mari afaceri”.

Clientele dimineții erau mai ales doamne în vârstă coafate cu migală, purtând coifuri de păr de un alb-violaceu, care se treziseră pe la patru și jumătate și care se delectau citind povești despre fete bătrâne cu educație precum personajele Anitei Brookner[2] sau ale lui Salley Vickers[3], cu care simpatizau pe de-a-ntregul, chiar dacă nu erau ele însele fete bătrâne. Numai văduva unui bancher și-ar fi putut permite să trăiască de una singură în această parte a orașului, iar unele dintre aceste aprige bătrâne rămăseseră de nenumărate ori văduve de pe urma a numeroși bancheri. Le plăcea să vorbească cu mine, să-și omoare vreo jumătate de ceas înainte de a se duce la cafeneaua de la ultimul etaj de la Peter Jones, unde aveau să omoare restul dimineții. În ochii lor, faptul că eram străin era un avantaj, pentru că le plăcea să-mi explice manierele englezești, deși erau, la rândul lor, la fel de rătăcite ca și mine în Anglia de azi. Erau cele mai bune cliente ale mele. Niciodată nu cumpărau cărți online, nu pentru că le-ar fi displăcut Internetul, ci pentru că habar n-aveau că un astfel de lucru ar fi măcar posibil.

•

Nu eram tipul de gentleman librar, deși făceam eforturi să par. M-am strecurat în Marea Britanie la începutul anilor ’90, un doctor în literatura engleză fugind de armata obligatorie. Dovadă vie a unei anglofilii platonice de care m-am molipsit pe când aveam douăzeci de ani, ca de un virus înșelător, teza mea de doctorat despre William Hazlitt, care n-a dobândit niciun soi de distincție, era total inutilă chiar și acasă, ca să nu mai vorbim de „nava amiral UK”, unde doctoratele în literatură engleză nu fac nici cât o para chioară, iar Hazlitt este considerat expirat și total învechit în moda studiilor postliterare cu tot felul de ism-e și teorii. Am ajuns la Londra ca refugiat într-o mare de refugiați, o picătură dintr-un val care se ridica în Balcanii sfâșiați de război pentru a se sparge de

falezele dure dar poroase de la Dover. Cei care vorbesc despre generația pierdută atunci când se referă la Hemingway și Fitzgerald habar nu au ce înseamnă pierdut. Drumul meu de *acolo* (apartamentul de două camere al familiei mele, aflat într-o monstruozitate de clădire din beton de la periferia capitalei, a cărei imagine a înghețat în Polaroidul memoriei mele ca atunci când poștașul a sunat ca să-mi aducă ordinul de recrutare) către *aici* (librăria lui Christopher Fynch din Chelsea, unde am ajuns într-o dimineață mizerabilă, udă fleașcă) a presupus ceva minciuni, prima, dar nicidecum și ultima, fiindcă mama mea a declarat că am fugit deja din țară. Minciuna aceasta a fost însoțită de refuzul, brutal și repetat de trei ori, de parcă ar fi fost în Biblie, de a semna orice hârtie în numele meu.

Cine ar fi bănuit că mama avea în ea puterea de a se opune statului? Părea o frunză pe care și cea mai ușoară adiere ar fi putut s-o pună la pământ. Când m-a condus la granița ungară, în crucea nopții următoare, nu știa că era măcinată de cancer. Mulți dintre cei care au rămas să lupte îi disprețuiesc pe cei ca mine. Ne-au poreclit „miresele fugare”. Mama era un om mai bun ca mine. Mi-a spus că preferă să nu mă mai vadă niciodată decât să mă vadă cu o armă în mână. Voia i s-a împlinit.

Privit de departe, drumul meu către Londra pare aproape lipsit de durere. Moartea părinților, care s-a tras de la asta și, mai apoi, vânzarea jalnicei lor locuințe pentru prețul regesc de zece mii de euro – singurul capital pe care l-am avut vreodată – n-au făcut decât să cimenteze capacitatea mea de a mă detașa de orice trăire, un truc la fel de folositor precum capacitatea de a mă desprinde de rădăcinile mele. În plus, și recunosc asta de fiecare dată, am avut și un noroc porcesc.

După ce mi-am prelungit studiile cât s-a putut de mult, oficial vorbind, pentru a ține la distanță

provocările și disciplina unei slujbe din care să-mi câștig traiul, am constatat că nu aveam cine știe ce ambiții. Încă și mai puține sunt cele care au supraviețuit traversării cu feribotul, din Olanda, unde mă prăbușisem câteva nopți în casa unui prieten, care la Belgrad făcuse picturi murale, iar în Olanda ajunsese zugrav. Amsterdamul era plin de fugari balcanici, cu capetele înfierbântate de droguri legale și de prietenia dintre ei. Dacă aș fi avut orice fel de îndemânare manuală, aș fi rămas pe continent.

Când mi-am obținut permisul de muncă britanic, am aterizat în vânzarea de cărți tot atât de accidental precum aterizasem – înainte ca permisul să devină o realitate – în Eaton Square, într-o *maisonette* aparținând nevestei britanice a unui bancher american care voia un *au-pair* masculin pentru tripleții ei concepuți in vitro. Bonele masculine erau la mare modă. Postul nu cerea niciun fel de calificare, dar ea a crezut că aportul meu, care aveam doctoratul, va completa asistența permanentă asigurată deja de o bonă filipineză. Filipineza era pe cât de devotată, pe atât de mută. Duceam băieții la școală și să joace fotbal în Hyde Park. Mă plăceau așa cum îi plăceam și eu: fără niciun fel de atașament. Chiar și când nu au mai avut nevoie de supravegherea mea, mă mai vedeam cu ei din când în când, când veneau de la Oxford, Princeton și Brown, ca să îi viziteze pe mami și tati. Citeau, spre deosebire de mami și tati. Treceau pe la librărie și îmi spuneau *dude*, într-o manieră exagerat de americană. În zilele noastre, toți copiii britanici își doresc să fie americani, și oricum băieții îl preferau pe tată mamei lor.

Am început să lucrez pentru Christopher Fynch în 1995. Christopher era un gentleman librar, în această ordine: gentleman tot timpul, și librar când și când, o oră-două, când își dădea osteneala să treacă pe la magazin, ca să vadă ce mai fac. Mă plătea mizerabil, dar era maximumul pe care și-l

putea permite, ba chiar adesea și mai mult de atât. Ne-am potrivit. Rămăsese văduv în 1987. Deși avea o fiică vitregă cu doar puțin mai tânără decât el, pe undeva, prin West Hampstead, nu avea copii ai lui. Mi-a explicat odată că „oreionul a avut grijă de asta". Mă îndoiesc că a fost vreodată atras de ideea de a face copii. Nici măcar nu sunt sigur dacă – lăsând deoparte căsătoria lui cu o femeie cu optsprezece ani mai în vârstă – Christopher Fynch era homo sau heterosexual. Fără a fi ascetic în multe alte privințe (masa lui cotidiană la *La Poule au Pot* și jumătatea de claret stau mărturie), în chestiuni cu cât de mică tentă sexuală, Fynch părea a fi acel *old boy* de pe altă lume pentru care se inventase conceptul de celibat. Mă plăcea, și eu îl plăceam. Nu mi-a trecut prin cap nicio secundă, însă, că mă va face moștenitorul său în branșa librăriilor sau altcumva. N-am avut nicicând niciun pic de vână mercenară – și oricum nu era mare lucru de moștenit.

Afacerea noastră a continuat să rămână la fel de inertă ca și vremea britanică. Până în ziua în care și-a făcut apariția Gorsky cu propunerea lui. În figura lui solitară și oarecum taciturnă, era ceva atât de puternic, încât am început să-i spun de la bun început, în e-mailurile pe care le schimbam cu Fynch, „Marele Gorsky". Șeful meu era un mare amator de e-mailuri, în ciuda înfățișării sale prăfuite de Old Etonian tehnofob. E-mailurile, e-pistole cum le numea el, îi permiteau să nu se dea jos din pat când nu avea chef. Și nu era singurul. Vorbim aici de întreaga populație în curs de îmbătrânire a unei insule cuprinse de uimirea moale a unei depresii postimperiale.

— Numele meu este Gorsky, Roman Borisovici Gorsky, mi-a spus într-un târziu prințul prusac îmbrăcat în cașmir scoțian, după ce examinase rafturile de la Fynch's aproape jumătate de ceas, scoțând câte un volum de ici, unul de colo, răsfoindu-l grijuliu și distrat în același timp.

Accentul lui era rusesc, dincolo de orice dubiu, engleza lui era atentă și corectă.

— Numele meu este Gorsky, Roman Borisovici Gorsky, spuse cu o voce în care se amestecau, în proporții egale, dulceață și pietrișul nicotinei. Mă întrebam dacă aș putea sta un pic de vorbă cu dumneavoastră.

— Vorbiți rusește? m-a întrebat după ce m-am ridicat de la birou.

Din poală îmi căzuse o carte și un vraf de chitanțe scrise de mână s-au împrăștiat pe podea. Am bâlbâit ceva despre *înțeles* și *citit.* Limba mea maternă era destul de asemănătoare.

— Ce citiți? m-a întrerupt Roman Borisovici, tot în engleză. În rusă, vreau să zic.

— Babel. Bunin. Bulgakov.

A zâmbit la auzul șirului meu de B-uri.

— Dar și Cehov. Tolstoi, de bună seamă.

Cum nu aveam nicio idee despre gusturile lui, încercam să acopăr tot terenul.

— Dostoievski nu?

Era o umbră extrem de fină de surâs în colțul buzei de sus. Vedea că doar încercam să îi fac pe plac.

— Păi, da. Și nu… am citit, cândva. Nu sunt sigur că acum mi-ar mai plăcea opera lui. Viața e, cum se spune, grea oricum…

Suna prost. Vorbeam cu adevărat despre Fiodor Ivanovici, sau despre mine? De jur-împrejurul meu erau dovezi covârșitoare că viața, inclusiv a mea, nu era grea defel. Dar oricum el nu era atent.

— Poezie?

— Da. Și poezie. Țvetaeva, Andrei Belîi. Ahmatova. Blok. Epoca de argint[4], în general. Și Pușkin, firește. Ca toată lumea. Cum să nu citești Pușkin?

Cât de adânc, Nikola, mi-am zis, cu cel mai profund sarcasm, pe când îmi recitam lista atât de banală.

Și cam asta a fost *mica noastră discuție.* Însărcinarea care urma să transforme Fynch's în următorii doi ani avea să vină un pic mai târziu, aproape ca un gând uitat. Era pe punctul de a ieși pe ușă când a pomenit adevăratul motiv al vizitei sale.

Gorsky își construia o casă ceva mai jos de noi și datoria noastră era să ne asigurăm că, în ziua în care ar fi fost gata să se mute, casa avea cea mai bună bibliotecă din Londra. Cea mai bună bibliotecă privată din Europa. Nu doar o bibliotecă obișnuită, ci una făcută pe măsura unui gentleman-intelectual rus, interesat de artă, literatură și călătorii, cu o aplecare spre limbile europene; una care ar fi trebuit să arate de parcă însuși Gorsky ar fi cumpărat toate cărțile acelea și le-ar fi citit de-a lungul multor ani sau – dacă nu – că avea cele mai serioase internii să le citească. Mai mult, o bibliotecă care ar trebui să arate ca și cum ar fi moștenit multe din volume de la niște strămoși cărturari. Gorsky voia ediții princeps din toate, inclusiv din Vechiul Testament, și voia ca toate volumele sale să fie în stare excepțională.

Banii, inutil să spun, nu erau o problemă.

— Vă voi da o alocație, a spus scoțând din buzunar un carnet de cecuri lunguieț, legat în piele maro de crocodil. Se opri câteva secunde înainte de a completa suma de două sute cincizeci de mii de lire sterline, plătibile către Christopher Fynch Ltd, așa cum îi indica un bilet lipit cu scotch de casa de marcat. Rezervorul suplu al stiloului era încrustat măiastru cu nestemate cât gămălia de ac. Cerneala era de un brun închis. Caligrafia îi era în egală măsură frumoasă și ilizibilă. Dar suma se vedea destul de clar.

— Cheltuiți banii aceștia și, după ce îi cheltuiți, îmi mai cereți. Rețineți treizeci la sută pentru eforturile dumneavoastră. Dar o să vreau chitanțe pentru tot, până la ultimul volum. Vi se pare rezonabil?

Tonul lui lăsa să se înțeleagă că era rezonabil, ba chiar de-a dreptul generos, dar nu și fraier. Mai lăsa să se înțeleagă că avea ceva experiență cu oameni care îl luaseră de fraier și care descoperiseră că nu fusese o idee prea grozavă.

După cum am spus, cam asta a fost, în linii mari. Doar că, dacă mă gândesc bine, a mai fost un detaliu. După ce am pus cecul, aiurit, cu degetele tremurânde, în casa de marcat și l-am închis acolo, Gorsky mi-a mai aruncat un mic zâmbet și apoi a tăcut.

— Cărți de artă? a întrebat.

— Da. Mă rog, nu. Adică da, cărți de artă rusă, neapărat, dar nu în rusește. Încă.

Asta era cu totul adevărat. Îmi petrecusem aproape tot anul ce trecuse tocind artă rusă, citind orice carte care îmi căzuse în mână, din cauza Nataliei Summerscale.

— Bine. Foarte bine. Mi-ar plăcea ca biblioteca mea să îl încânte pe cunoscătorul de artă.

Acestea fiind zise, a ieșit pe ușa magazinului și a urcat în mașină.

2.

Telefonul Nataliei fu o adevărată surpriză. Deși surpriză este cel mai palid dintre cuvinte, și nici nu poate descrie ceea ce am simțit.

— Mă întrebam dacă ai vreun exemplar din cartea aceea despre Ilia Kabakov care tocmai a fost publicată la Yale University Press, îmi spuse.

Știam că vorbesc cu ea, deși nu se prezentase. Era cea mai lungă frază pe care o auzisem vreodată din gura ei. Engleza ei era ușor înmuiată de rusă, ca fructele de pădure macerate în miere. Dacă aveam cartea aia de la Yale? Cum să n-o am?! Mă asiguram mereu că am ultimele apariții despre arta conceptuală, chiar și în cele mai rare limbi străine, publicate în locuri precum Helsinki sau Stuttgart. De capul meu, fără ca Christopher Fynch măcar să bage de seamă, îi transformasem librăria în cel mai important depozitar de istorie al artei sovietice târzii, doar ca să o fac pe femeia asta să revină la noi, mânată de orice moft editorial pe care și l-ar fi putut imagina. Evident că aveam cartea aceea. O comandasem chiar înainte ca autorul să o fi propus editurii de la Yale.

— O, mă bucur atât de tare, domnule…

A ezitat.

— Kimović. Nikola. Adică Nicholas. În engleză, Nikola e nume de fată: m-am săturat de oamenii care îmi tot explică asta. Dar spune-mi Nick, te rog.

M-am poticnit, apoi am tăcut, simțind în ezitarea ei o nouă întrebare.

— Sunt sârb. Știi, din Serbia. Belgrad. Nu Belgravia.

Mi-a răspuns cu un râs mic, din care răzbătea un amestec de ușurare și ironie. Îmi dădeam seama de unde vine ironia. Dar de ușurare nu eram foarte sigur.

— Știu unde vine Serbia, domnule Kimović. Chiar și Belgradul. Am fost acolo când eram copil, cu papa. Țin minte o fortăreață, unde se întâlnesc două râuri. Un parc mare, cu biserici. Cafenele cu terase, peste tot. Un oraș minunat.

Se oferi să trimită pe cineva să ia cartea. A avut o scurtă ezitare când i-am spus că aș fi foarte fericit să i-o aduc personal. Era aproape ora închiderii și mi-ar fi prins bine aerul proaspăt și scurta plimbare până acolo. Nu putea să stea prea departe, mi-am imaginat. Am auzit sunetele înfundate ale unei scurte conversații, apoi, din nou, râsul acela ciudat.

— Da, spuse. Da, de ce nu?

Îmi dictă adresa literă cu literă, cu pauză după fiecare, ca să se asigure că am notat totul corect. M-am prefăcut, silitor, că cer indicații, ba chiar am pus și vreo două întrebări, deși știam deja locul, de luni de zile. Nu mi-am imaginat nicio secundă că mica mea plimbare va duce la altceva decât un schimb scurt, la ușă, cu unul dintre oamenii din personalul casei, dar era și ăsta un pas. Spre ce, asta nu eram prea sigur. Ezit să spun „un pas înainte”, deși, la vremea aceea, chiar așa și părea.

Natalia Summerscale era una dintre acele femei mlădioase, atât de înalte și de frumoase, că îți stătea inima în loc când intra în încăpere. Părea o prințesă de pe altă lume. Părea bogată dincolo de orice vis obișnuit de bogăție. Vocea ei nu „suna a bani”; te făcea să te simți vulgar doar pentru că ai îndrăznit să gândești că banii ar putea avea vreo influență asupra lucrurilor. Ieșea în evidență, chiar și în acest oraș plin de rusoaice frumoase care apucau drumul banilor precum pescărușii vasele de croazieră. Pe lângă ea, Grace Kelly părea o precupeață. Era neverosimil de elegantă, neverosimil de politicoasă, cu o voce neverosimil de moale și avea cele mai blânde mișcări – mișcări care purtau în ele umbra unei mari dezamăgiri, ca aceea a cuiva care s-a pregătit toată viața pentru

rolul lebedei albe, dar l-a pierdut pentru că, dintr-odată, crescuse prea înaltă pentru a face balet.

Recunosc, eram mort după Natalia, deși știam nu numai că este măritată, ci și, absolut și fără dubii, din altă ligă, și deși nu am aplecare către iubiri adolescentine, petrecusem ore întregi întrebându-mă când și dacă va intra vreodată în magazinul meu. Mult timp habar n-am avut cine este domnul Summerscale. Era evident gros la pungă. Eram convins că trebuia să fie și un tip special dacă fusese ales de această femeie, căci ea ar fi putut avea orice miliardar bătrân pe care ar fi pus ochii.

Natalia nu presta nicio formă identificabilă de muncă, în afara unei vagi activități în scopul de a aduce la Londra o retrospectivă a lui Ilia Kabakov. Cel puțin asta mi-a spus când a pășit pentru prima oară pragul librăriei Christopher Fynch, într-o dimineață de februarie, înfășurată în niște blănuri argintii scumpe și mirosind a mimoze. Mașina care o aștepta afară, deși aparent asemănătoare cu cea a lui Gorsky, era genul pe care și l-ar permite doar vreun prinț saudit. Aveam să aflu în curând că nu se îmbrăca mereu la fel de ostentativ – de fapt, de regulă purta blugi și pantofi de sport dar acea primă apariție fusese aproape o parodie a unei intrări în scenă cinematografice. Cum aș fi putut s-o uit?

În cele câteva luni care au urmat, obișnuia să apară uneori la librărie, rostea un salut politicos, arunca o privire prin secțiunea de artă, arunca pe tejghea câteva bancnote de cincizeci de lire, numea o selecție de titluri, apoi mă lăsa să le caut, să le împachetez și să scriu chitanța cu cea mai împodobită caligrafie de care eram în stare, adăugând câteva mulțumiri sfioase în rusește, de parcă ea ar fi verificat vreodată chitanțele alea. La vreo două ore după plecarea ei, venea șoferul să ridice cărțile. Biblioteca ei dedicată subiectului trebuie să fi crescut în timp, săptămânile treceau,

dar presupusa expoziție nu se apropia defel de realizare. Nu-mi dădea aproape nicio atenție. Cred că nici nu-și dăduse seama că nu sunt englez, cel puțin nu până la telefonul cu pricina, câteva luni mai târziu.

Uneori venea însoțită de fiica ei, o copilă la fel de blondă și unduioasă ca și mama ei și care arăta de parcă niciun alt fel de material genetic n-ar fi contribuit la crearea ei, ca și cum existența ei nu ar fi presupus concepție sau travaliu, ci doar partenogeneză. Numele copilei era Daisy.

— Așa ceva nu se poate inventa, spunea Fynch. Un vechi nume rusesc, presupun.

O mai vedeam uneori pe Daisy, într-o rochiță pepit, cu o pălăriuță de pai pe cap, ținută în loc de un elastic trecut pe sub bărbie, șezând pe bancheta din spate a limuzinei familiei, când cobora încet pe King's Road, cu șoferul în uniformă la volan. Era singură în spate, citind vreo carte cu poze sau privind pe fereastră, mereu la fel de senină ca și mama ei. Daisy – chiar și numele părea prea mic pentru o atare floare ruso-engleză.

Mi-a luat ceva timp să-i găsesc un nume sentimentului, într-atât de neobișnuit era. Puteai fi trăsnit de cineva care nu era din cer, dar era mult mai frumos și rar? Natalia Summerscale era un ou Fabergé foarte complicat, un obiect neprețuit pe care nu jinduiam să îl am. Am încercat să îmi închipui acel loc din Rusia în care crescuse, dar fără prea mare succes. Ar fi putut fi o copilă prostituată sau nepoata mareșalului Jukov; ar fi putut să crească în Siberia, într-un bârlog al traficanților de heroină sau într-o *dacha* elegantă de la marginea Moscovei; ar fi putut fi victima abuzurilor unei mame alcoolice sau mângâiată pe creștet de vreo morsă comunistă cu sprâncene stufoase și trei rânduri de medalii pe piept: niciunul dintre aceste scenarii nu avea sens pe deplin, niciunul nu se potrivea cu ființa ei

nelumească. Nici chiar în închipuire nu reușeam să mă apropii de ea.

În orele lungi în care nu aveam nimic altceva de făcut – și aveam din acestea mai multe decât majoritatea celor de vârsta mea – am căutat numele Summerscale pe Internet. Am ajuns, prin eliminare, la fotografia unui om de vârstă medie, arătând rezonabil de bine, un bărbat cu un aer foarte britanic, bine clădit, ca un fost ofițer de armată sau ca cineva care la școală a jucat mai degrabă rugby decât cricket, dar nu suficient de mult sau de bine pentru a ajunge să-și spargă nasul. Purta o haină de seară peste pieptul lat și plin și tocmai ieșea de la o acțiune de caritate de la Claridge's. Natalia atârna de brațul lui, un zmeu de mătase, gata să-și ia zborul.

Domnul și doamna Thomas Summerscale, zice legenda fotografiei. Plătiseră cincisprezece mii de lire la o licitație pentru o cină cu Jeremy Paxman sau ceva de genul ăsta. Pentru copiii cu leucemie. Nimic despre ce făcea în viață, cu atât mai puțin despre ce făcea ea.

Am strecurat numele lui Summerscale într-o conversație cu cititorii mei de Brookner și în câteva e-mailuri către Fynch și am primit răspunsuri contradictorii.

Trăiesc în vechiul spital de pe Fulham Road, spuse o doamnă. Le-a luat aproape doi ani ca să îl construiască, săpând numai Dumnezeu știe cât de adânc în solul londonez. Umblă vorba că ea are un soi de tobogan, un tub cromat în spirală, care duce din dormitorul de la etajul al doilea la piscina din subsol. Și ar mai avea și o saună rusească, acoperită cu mozaicuri prerafaelite din pietre semiprețioase. Ca palatul lui Kublai Han din Xanadu. Și cele mai mari grădini private din Chelsea.

Bani vechi, spuse altcineva.

Mult prea mulți bani aruncați aiurea ca să fie din cei vechi, spuse al treilea.

Nimeni nu părea să știe cu ce ocupă Summerscale la Londra, dar majoritatea bănuiau că e un fel de *consigliere* pentru ruși. Englezilor le place să spună că e vulgar să vorbești despre bani, dar, în realitate, nu prea vorbesc despre altceva. De fapt, doar câștigarea lor se pare că îi tulbură; cheltuirea lor, mai ales pe proprietăți, în mod clar nu era tabu în conversații.

— L-am cunoscut pe tatăl lui, avea nu știu ce funcție în ambasada britanică la Moscova, după război, spuse Fynch. Ei, frumoasele zile ale Războiului Rece. Un tip de treabă. Tânărul Thomas a intrat în barou la sfârșitul anilor ’80, a plecat la Moscova cu un contract american de consultanță, a luat legătura cu unii dintre oamenii pe care îi cunoștea tată-său, s-a întors acasă cu vagoane de bani rusești și cu o uimitoare nevastă rusoaică. Înainte de asta avusese o nevastă englezoaică, undeva prin Gloucestershire.

Îl cunoștea și pe socrul lui Summerscale. Pe primul. Vicar, se pare. Avea un grad înalt, i se spunea Părinte. *Birettas, bambini,* chestii din astea. Oricum, dintre popii care se căsătoreau. Și alunecă apoi într-una dintre tiradele sale despre C of E[5], care sfârșeau de regulă întrebându-se cum se face că fiecare arhiepiscop de Canterbury a reușit să fie mai prost decât cel dinaintea sa. Rușii nu-l interesau câtuși de puțin, asta dacă nu erau cântăreți de operă.

Adresa spitalului încă se mai afla pe site-ul ca vai de lume al NHS, ilustrată cu fotografii vechi – o extravaganță gotică, cu o rampă pentru pacienții cu dizabilități care se întindea ca un pod de castel peste un șanț de apărare și cu zeci de semne alb-albastre pentru de-acum pustiile saloane, ale căror nume indicau o versiune PC a istoriei britanice. Nu tu Drakes. Nu tu Nelsoni. Nici măcar Nightingale. Edna așa și pe dincolo, Frank nu știu cum. Dar în principal Edne.

Cunoșteam prea bine clădirea. Mă plimbasem pe străzile din jur de multe ori, privind peste gardurile înalte, peste peluzele tunse milităreșteș, încercând să văd dincolo de rândurile de copaci proptiți de spaliere, prin ferestrele întunecate. Locul se numea The Laurels, după ospiciul care încă mai dăinuia într-un colț al domeniului, dar care acum părea că adăpostește personalul casei. N-am văzut nicicând pe nimeni intrând sau ieșind pe ușile din față, duble, lăcuite. Probabil că exista un acces subteran în casă, mă gândeam, sau un soi de intrare pentru furnizori, ascunsă vederii. De unde să știu eu cum funcționau astfel de case?

Clădirea era atât de mare, încât putea să ascundă înăuntru încă o casă, un loc mai intim, ca acele false cabane foarte stilate de la Versailles sau Potsdam în care monarhii se jucau de-a familia burgheză fericită; un loc în care Natalia și Thomas Summerscale ar fi putut sta seara, privindu-și fiica exersând la pian, în timp ce servitorii alunecau tăcut pe coridoarele casei celei mari, aducând pahare cu Martini sau ceai de mușețel. O căbănuță intimă, cu un studio în care Natalia și-ar fi răsfoit edițiile scumpe ale monografiilor conceptualiste, făcând planuri pentru marea ei expoziție. Era greu de imaginat ce ar fi presupus aceste planuri și de ce și-ar fi bătut capul ea visând la un atare eveniment. Am încercat să mi-o imaginez în strălucirea caldă a unei lămpi de citit, poate purtând o pereche de ochelari cu ramă de baga, dar a fantaza despre viața ei de zi cu zi ar fi fost ca și cum aș fi visat la un iaht construit manual. Nu aveam niciuna dintre părțile componente pentru a construi visul.

O singură dată o zărisem pe Natalia, pe peluza din față de la The Laurels. Ținea brațul lui Daisy, care, la rândul ei, ținea în mână o rachetă de tenis. Erau însoțite de cineva care părea cunoscut de la Wimbledon. Exersau lovitura de *backhand.* I-am zărit de pe imperiala unui autobuz și mi-am întors

fața înainte ca vreunul dintre ei să mă poată vedea. La vremea aceea locuiam deja practic peste drum de ei, ceva mai aproape de râu, în căsuța portarului unei proprietăți a cărei clădire principală era atât de maiestuoasă, că punea în umbră The Laurels. Era un edificiu baroc care adăpostise cândva o cazarmă, cu un dom central ca de catedrală și cu kilometri întregi de colonade acoperite. Părea prea grandios pentru un minister, suficient de impozant pentru parlamentul unei țări medii, să zicem.

De luni de zile fusese înconjurat de schele înalte, în timp ce era supus unui proces de reconstrucție atât de minuțios, că strivea tot ce făcuse familia Summerscale: mai puțin un proiect privat, ci mai degrabă renovarea Old Royal Naval College din Greenwich sau a Catedralei St. Paul. Chiar și prelatele din jurul șantierului erau pictate în tonuri prețioase de galben de primulă, cu numele unei faimoase case de arhitectură imprimat deasupra, în albastru închis, cu un font elegant. Era genul de pregătire pe care o faci ca să mai adaugi o aripă la Luvru sau să construiești un nou pod peste Tamisa.

Locuiam în umbra acestui proiect de câteva luni, fără a avea vreo idee dacă noul proprietar urma să apară vreodată. Această bucată de Chelsea de pe malul apei se învârtea în jurul banilor, un colț ciudat dintr-un oraș ciudat. Chiria căsuței mele – mai degrabă o cutie de chibrituri, o cămăruță cocoțată peste o alta – nu mă costa aproape nimic, căci acceptasem să locuiesc în preajma șantierului oricât ar fi durat acesta și fusesem fericit să confirm că voi pleca de îndată ce construcția era gata, cu preaviz de o lună. Precedentul ocupant al clădirii plecase după ce dezvoltatorul îl mituise, ca să o poată vinde Casei Mari. Structura care îmi domina căsuța era oficial înregistrată drept Chelsea Yeomanry Barracks, deși cu siguranță nu avea să-și păstreze acest nume. Era prea grandioasă ca să fie o vilă, prea minunată pentru a avea nevoie de

un nume. Depășea de departe Buckingham Palace și-l făcea să pară o cutie lipsită stil.

Chiar și echipamentele de pe șantier păreau mai potrivite unui proiect gigant de minerit de suprafață decât unei arhitecturi domestice. Săpau atât de mult, încât căsuța mea se zguduia și duduia de la vibrații. Pereții i se crăpau precum coaja unui ou aruncat de la mare înălțime. Fisuri noi se lățeau precum pânzele de păianjen pe fiecare perete. Priveam de la fereastra de la etaj cum camioane Caterpillar traversau câmpurile de pământ proaspăt săpat, al cărui miros îmi umplea dormitorul și mi se îmbiba în haine. Armate de tineri arhitecți, cu căști albe de protecție și veste galbene, fosforescente, mărșăluiau prin șantier, muncitorii strigau unii la alții, toată ziua, în poloneză, macarale înalte cât Coloana lui Nelson urcau și coborau. Întregul edificiu colosal era dezmembrat pentru a fi reconstruit. Copaci bătrâni, uriași, erau scoși din rădăcini și mutați dintr-un loc într-altul pentru a crea acel tip de bulevard care îi fusese atât de drag lui Haussmann la Paris, dar pe care englezii nu încercau să-l rânduiască decât la țară, cât mai departe de capitala lor, în locuri în care doar oile l-ar fi putut admira.

La un moment dat nu mai rămăsese în picioare decât un zid de culoarea mierii, cu ferestre înalte, elegante, vineții și, în spatele lui, bârne grele de metal care susțineau domul pe sub care, în depărtare, puteai vedea Tamisa în cursul ei leneș. Era ca și cum aș fi asistat la construirea Turnului Babel, întors cu susul în jos întru respectul legilor britanice ale planificării urbane și coborând până în miezul de foc al planetei.

M-am obișnuit repede cu trepidațiile care-mi scuturau noua locuință. În privința demolării, eu eram ca peștele-n apă: neprevăzutul era elementul meu, habitatul meu natural. Mă întrebam dacă Natalia simțea ceva, dincolo de cele două benzi ale străzii și cei 200 de metri ai grădinii din fața casei

ei, în casa-din-castel, dacă chiar exista. Nicio sumă de bani nu ar fi reușit să mențină liniștea în Londra cu atâta succes cum reușea lipsa totală a finanțelor. Trebuie să mai existe mici piețe în cele câteva cartiere încă neinteresante din East End care să nu fi avut parte de construcții în ultimele două decenii, nici măcar de o bidinea de var. Dar peste tot în jur foratul, săpatul și mărșăluind oamenilor, echipamentelor și materialelor nu înceta niciodată.

Dacă ar fi vrut liniște și tihnă, mă gândeam, nu s-ar fi așezat în Chelsea. Și-ar fi cumpărat, dacă nu un conac, măcar casa vreunui fost general sau parlamentar, culcușită în Hampshire sau Dorset, un loc care să aibă propriul pârâu cu păstrăvi. Generalii și parlamentarii britanici nu mai aveau capitalul necesar pentru a ține păstrăvii în apă. Era ușor să pui mâna pe o căsuță liniștită dacă aveai vreo zece milioane în cont.

•

Am închis librăria la cinci fix și am pornit printre careuri de case victoriene înalte, în jos pe King's Road, cu un pachet sub braț. Eram amețit, repetam în gând diferite variante de scurte discursuri, în cazul în care Natalia în persoană ar fi deschis ușa. Voiam foarte tare să fac o bună impresie, deși nu știam prea bine de ce. Nici măcar nu eram sigur că vreau să știu mai mult decât nimicul care îmi alimenta gândurile despre ea.

Faptul că era rusoaică nu mă afecta așa cum îi afectează rusitatea pe bărbații englezi, cu acel fior sexual subteran pe care îl simțeau chiar și atunci când nu știau dacă să le categorisească pe aceste frumuseți est-europene drept supuse zeițe prefeministe, pregătite – și care se pregăteau singure – doar pentru a fi pe plac bărbaților, sau drept amazoane înspăimântătoare, coborâte din filmele cu James Bond, gata să-ți exploateze orice slăbiciune, fiecare dintre ele o imposibilă încrucișare între Lara Croft și Felix Dzerjinski. Și, deși mă fascina, bogăția Nataliei nu era

ademenitoare în sine. Părea a fi pur și simplu prea mare; era tipul de avere care nu numai că atrage averea, dar cere și propriul spațiu, propria felie din viața ta. Era genul de bogăție care te cotropește și devine o ocupație în sine.

Bogăția la care râvneam eu era de tipul celei care te ajută să trăiești, ca a lui Christopher Fynch, echivalentul a câteva sute de mii de lire care, cumva, realimentează contul de la sine, în timp ce tu mănânci *steak au poivre* și-ți bei vinul roșu; genul de bogăție care se scurge în cascadă de la generație la generație și se strecoară prin afacerile păguboase și găurile din redingotele roase de molii până când toată lumea uită de unde a venit; bogăția care nici măcar nu e avere, cât mai degrabă un sentiment al îndreptățirii. Dintotdeauna am știut că există milionari și miliardari, dar genul de capital de care dispunea Fynch nici n-am știut că există până când n-am ajuns în Anglia.

Mama, profesoară și trezorierul casei, împărțea banii în șase plicuri la fiecare zi întâi a lunii, când părinții mei își primeau salariile în bani lichizi: cheltuielile casei, hrană, haine, bani de buzunar, vacanțe și economii. Tot ceea ce, în ultima zi a lunii, rămânea necheltuit în primele cinci plicuri era mutat în ultimul și se transforma, în cele din urmă, într-o mașină de spălat sau un televizor, sau era pus deoparte pentru zile negre. Și zilele acestea veneau cu o regularitate inevitabilă: lucrurile se stricau, se uzau, mureau.

Banii lui Christopher Fynch îți ofereau alegeri fără obligații. Nu puteam înțelege de ce cineva precum Thomas Summerscale ar fi vrut să facă saltul din lumea acelor bani – tipul de bani pe care tatăl său, diplomat de școală veche, îi deținuse, fără îndoială – către lumea în care se mutase acum. Să fi fost lăcomia de a poseda femei precum Natalia sau exista o dorință chiar mai puternică decât asta – plictiseala de Christopher Fynch și Anglia lui, dorința de a alerga cu băieții mari ai

planetei? Sau poate doar împrejurările? Să te găsești în Rusia la începutul anilor ’90, cu toți banii ăia în jur, în mijlocul unei mări de sărăcie, trebuie să fi avut un efect straniu asupra oamenilor ca Summerscale. Cum poate un respectabil avocat englez să devină un țuțer oportunist, un consilier de curte pentru noii țari? Ce face o astfel de transformare minții unui om?

•

Soneria a reverberat pe un coridor fără sfârșit, iar eu stăteam între două camere de supraveghere cu circuit închis, ațintite pe creștetul meu, în timp ce încercam să-mi șterg discret pantofii de covorașul gros de la ușă, flancat de doi dafini atent tunși, în două vase uriașe și negre, sculptate în ceea ce părea a fi obsidian. Pe drumul spre The Laurels, ploaia îmi pătrunsese prin pantofi și acum mi se strecura prin ciorapi. Nu știam dacă o să mă invite înăuntru și, dacă m-ar fi invitat, știam încă și mai puțin ce fel de etichetă respecta casa Summerscale. Pe vremea când lucrasem ca *au pair,* „mama casei” mele insista ca musafirii să își lase pantofii la intrare și să pășească desculți pe pardoseala de marmură. În acea casă, totul era „boem” într-o manieră nevrotică, exigentă, atât de relaxată că nu permitea nicio împotrivire. Natalia nu avea cum să fie așa. Părea a fi genul de femeie care nici nu bagă în seamă dacă un bărbat poartă pantofi și nu-i pasă câtuși de puțin de niște ciorapi uzi.

Mi-am imaginat hectare de covoare albe de Buhara întinzându-se dinainte-mi și urmele pe care picioarele mele aveau să le lase pe ele. Poate aș fi putut s-arunc pachetul și s-o iau la fugă. Sau, dacă aș fi făcut asta, aveau să pună înregistrarea de pe camerele de supraveghere și să se uite la mine, râzând și chemând-o și pe Daisy să li se alăture? Nu mai aveam încotro. Asemenea funcționarului Epihodov și cizmelor lui cu scârț, picioarele mele ude și cu mine eram meniți să jucăm roluri

secundare într-o montare Summerscale a *Livezii cu vișini.*

În timp ce așteptam să se deschidă ușa și ciuleam urechea să aud pași, mi-am imaginat tot felul de scenarii, dar nu m-am așteptat nicio clipă să mă trezesc față în față cu Thomas Summerscale. S-a întrupat deodată, desculț, purtând un hanorac Aran vechi și o pereche de pantaloni uzați, de velur roșu. Și-a dat părul de pe frunte înainte de a-mi întinde mâna în chip de salut.

— Bună seara, Nicholas. Eu sunt Tom. Tom Summerscale. Te rog, intră. Natalia mi-a spus să te aștept, îmi spuse, insinuând cumva că Natalia i-a spus mult mai mult decât atât, că credea că sunt prietenul ei.

Cu siguranță nu se aștepta să îmi scot pantofii, deși nu fusesem foarte departe cu ideile mele despre mătasea albă de Buhara. Înainte mi se așternea cea mai albă și mai moale mochetă. Pornind de la ușa dublă de la intrare, acoperea hectare întregi din holul uriaș, luminat de un candelabru central atârnând de tavanul înalt construit din sticlă răsucită în forme stranii, ca un cuib de șerpi translucizi. Era aproape geamănul – și aproape la fel de mare – candelabrului Chihuly din hol de la V&A[6]. Piese de artă decorau spațiul cavernos. Era atât de bine izolat fonic, încât îmi puteam auzi inima din piept. În jurul nostru stăteau câteva sculpturi clasice în mărime naturală, din marmură albă, cu degetele rupte arătând spre tavan sau spre ușă. Una dintre ele ținea, pe singurul brat care supraviețuise, câteva eșarfe. Capul alteia era pe jumătate acoperit de o pălărioară de pai, cu o panglică albastră de rips.

•

Summerscale ședea și mă privea, dându-mi timp să mă obișnuiesc cu locul. Părea familiarizat cu aceste priviri curioase ale vizitatorilor, deși el însuși nu părea să acorde prea mult interes nici uneia dintre piesele din jur. Nu încercă să-mi

explice ce sunt, deși îmi mascam cu greu curiozitatea.

Pe un perete stătea o uriașă tapiserie neagră, acoperită cu pătrate mai mici în diferite nuanțe de negru. Pe peretele opus, mai degrabă proptită de podea decât atârnată, era o fotografie monocromă, de asemenea uriașă, a unui bărbat știrb privind în obiectivul camerei foto. Ședea în mijlocul a ceea ce părea cea mai amărâtă piață comunistă. Rânduri de tarabe goale, acoperite cu tablă ondulată ruginită și presărate cu porțiuni de zăpadă murdară se întindeau în spatele lui. Nu am remarcat, până când aproape trecusem de tablou, că penisul bărbatului atârna din șlițul deschis. Era zbârcit, dar tot enorm, cel mai obscen organ masculin flasc pe care ți-l puteai imagina. Gândul că Daisy trebuia să treacă zilnic pe lângă ea părea chiar mai scârbos decât fotografia însăși.

— Rușii, deh! râse Summerscale văzând efortul meu de a nu părea deloc șocat și mă bătu pe spate, ca și cum m-ar fi încurajat să grăbim pasul. Doar atunci am realizat că purta sub brațul stâng un exemplar din *Stalingradul* lui Antony Beevor. Era una dintre cărțile alea groase de istorie pe care Fynch nu-și putea permite să nu le aibă pe stoc: o carte cu „vânzare continuă” în colțul nostru de Londră, pentru oameni care aveau nevoie să-și condimenteze viețile confortabile și prospere cu povești de groază și disperare care purtau marca istoriei mai degrabă decât cu divertisment. Tom Summerscale chiar avea ceva din Antony Beevor, deși Tom era și mai musculos, dar și mai golănaș.

— Îți place? am arătat din cap spre carte.

Un semn de carte brodat ieșea dintre paginile cărții, undeva pe la două treimi.

— Rușii, repetă el, de data aceasta ridicând din umeri și fără a se strădui să-mi răspundă la întrebare.

Mă conducea acum printr-o altă ușă dublă și, blocându-mi vederea, se întoarse spre mine. La un

metru și șaptezeci, eram cu vreo cincisprezece centimetri mai scund decât el și cântăream mai puțin cu o treime.

— Nu-i poți bate decât dacă vor să fie bătuți. Sunt ca fiarele. Sunt gata să moară cu milioanele, fără a avea nevoie de consolarea unei vieți de apoi. Nu vei găsi astfel de bărbați și femei nicăieri în lume. Lasă-i pe musulmani, ăia se aruncă în aer în speranța a șaptezeci și două de himene de deflorat. Rușii sunt mai înspăimântători. Luptă fără să spere nimic. Știai că Natalia e din Stalingrad? Volgograd, cum îi spuneau la vremea nașterii ei. Tatăl ei era unul dintre șobolanii de Stalingrad, avea 15 ani în 1945. Îți trebuie ceva snagă să treci prin toate și apoi să procreezi fără contenire. A avut cinci copii într-o țară în care majoritatea oamenilor se opresc la doi. Și nici măcar nu era o persoană religioasă. Dacă nu punem la socoteală comunismul…

Summerscale oftă de parcă cheful de viață nu ar fi fost tocmai o trăsătură lăudabilă și se întoarse într-o parte, ca să îmi facă loc să trec. La capătul îndepărtat al salonului ședea Natalia, într-o rochie atât de simplă că ar fi putut prea bine să fie o versiune mai înaltă a propriei fiice. Ședea pe o sofa de un alb orbitor, ținând mâinile unei alte femei și zâmbindu-mi în semn de bun venit ca și cum nimic din discursul soțului ei n-ar fi privit-o sau ca și cum nu l-ar fi auzit. Nu se strădui să îi explice lui Summerscale că nu aveam cum să știu unde se născuse, că nu-i eram nici văr, nici prieten, că de-abia dacă eram o cunoștință.

— Dă-mi voie să te eliberez de povară, spuse Summerscale cu un rânjet mic. Îmi luă pachetul de cărți și îl înmână unei cameriste care ședea în poziție de drepți câțiva metri mai încolo. Aceasta îl luă cu ambele mâini, ca pe o tavă, și rămase țintuită locului, așteptând noi ordine.

Femeia de lângă Natalia arăta extraordinar. Părea cu mult mai scundă – deși nu era deloc

scundă – și purta o rochie roșie de jerseu, mulată ca un tricou care se sfârșea chiar deasupra genunchilor, cu decolteu *en coeur.* Sub ea, trupul îi părea construit din mănunchiuri de frânghii legate strâns unul de celălalt, numai mușchi, oase și piele bronzată artificial. Claviculele îi erau atât de proeminente, încât medalionul pe care îl purta pe un lănțișor subțire de aur în jurul gâtului aproape că dispărea în spatele lor. Sânii ei mici și obraznici păreau și ei făcuți din mușchi, și nu din țesut gras. Era vizibil că nu poartă sutien, dar la fel de vizibil era și că n-ar fi avut nevoie să poarte. Sfârcurile ridicate i se vedeau prin rochie, ca nasturii pe buzunarele cămășilor.

Vorbesc despre trupul acestei femei pentru că habar nu am cum să încep măcar să-i descriu chipul. Era ciudat de familiar, tineresc, dar cumva mai bătrân decât ar fi trebuit să fie – ca acele simulări pe calculator care îți îmbătrânesc chipul artificial. Pielea era ca de surfer, nu atât ridată cât afectată de expunerea îndelungă la soare, dar stătea ferm lipită pe pomeții înalți: era ca și cum craniul ar fi vrut să străbată la suprafață. Dar femeia fremătă de energie și era, cu toate ale ei, frumoasă.

— Gergana Pekarova, spuse Natalia și dădu drumul mâinilor femeii.

Gergana se ridică dintr-un salt și îmi prinse ambele mâini deodată. Strângerea ei de mână – și cu stânga, și cu dreapta – era mai fermă decât cea a lui Tom Summerscale, ceea ce spunea ceva.

— Gery este o faimoasă gimnastă din Bulgaria, medaliată cu aur la olimpiade, adăugă Summerscale, dispărând în vintrele casei.

— Este antrenorul meu personal. Și al fiicei mele…, explică Natalia.

Nu arătă în niciun fel că ar vrea să se ridice sau să-mi strângă mâna.

— Și consilier de artă, spuse Pekarova, cu un zâmbet subtil.

Nu știai dacă glumește sau nu. Părea destul de sofisticată pentru a ridica o astfel de pretenție.

Mă conduse către un fotoliu așezat în unghi față de sofa. Pielea din care era făcut fotoliul, ca și sofaua, era acoperită de mici broboane. Mă întrebam ce creatură – sau mai degrabă sute de astfel de creaturi – fusese sacrificată pentru a crea aceste obiecte. Dorința mea de a mângâia brațele fotoliului era doar cu puțin mai mică decât teama de a nu-mi lăsa amprentele peste tot. Un suflet oropsit probabil că se ocupa de urmele mele umede din hol chiar atunci.

Natalia dădu din cap către servitoarea care desfăcu pachetul, puse cărțile pe un mic taburet brodat, îndoi ambalajul într-un pătrat perfect, apoi așteptă din nou.

— Te rog, spune-le Boyanei și Mariei că suntem gata, zise Gergana Pekarova și îi făcu femeii semn să plece.

Natalia îmi zâmbi și îmi mulțumi pentru carte, de-abia aruncându-i o privire.

În spatele sofalei se găsea un stâlp de sticlă, care închidea în el o scenă uimitoare: fulgi de nea căzând pe statuia unui bărbat gol. Trupul avea câțiva metri înălțime și părea făcut din sânge înghețat. Orbitele goale mă priveau precum ochii unui monstruos fetus avortat.

Două slujnice intrară cu un samovar uriaș de argint, pe o măsuță cu rotile. M-am ridicat să plec, dar Natalia m-a atins pe braț.

— Rămâi, mi-a spus.

Vorbise blând, dar rostise un ordin, fără putință de tăgadă. Era tonul pe care îl folosești când vrei să dresezi un cățeluș Pomeranian. Mi-am simțit chipul lățindu-se într-un zâmbet de care nu mai avusesem parte de când părăsisem grădinița mea socialistă.

Gery Pekarova le mulțumi femeilor în bulgărește și începu să-și facă de lucru cu farfuriile pline de prăjituri și sandviciuri, punând întrebări

despre librăria lui Fynch și despre mine, lucruri despre care era, se pare, bine informată. Îmi place munca mea, mai citesc oamenii în zilele noastre, ce fel de cărți, cum decidem ce să aducem din miile de titluri publicate an de an? În timp ce eu mă străduiam să fac față barajului de întrebări, Natalia asculta în tăcere.

Când, la rândul meu, am întrebat-o pe Pekarova despre viața ei în spatele Cortinei de Fier și despre succesele ei ca gimnastă, mi-a răspuns cu jumătate de gură – nu neapărat evaziv, ci ca și cum subiectul ar fi plictisit-o. Natalia și-a luat ochii de la mine, s-a uitat în ochii fetusului sângeriu din spatele ei și a oftat.

— Hai să nu vorbim despre comunism, spuse. E atât de plictisitor! Păreți atât de englez, domnule Kimović. Ce Cortină de Fier? N-am văzut-o niciodată. Dumneavoastră ați văzut-o? Hai să vorbim despre artă, despre lucruri frumoase.

N-am îndrăznit să-i spun că, dacă era să judec după ce era expus în The Laurels, colecția ei de artă cu greu ar fi putut inspira discuții despre lucruri frumoase. Cu toate acestea, ochii ei – și ai lui Gery – s-au luminat când m-am supus și am început să laud piesele expuse în jurul nostru. Am recunoscut curentele; mi-am dat cu presupusul asupra numelor; m-am prefăcut entuziasmat. Gery a numit prețul pieselor, fiecare dintre ele depășind prețul unei case modeste, chiar și în colțul acesta de oraș. Și de fiecare dată când Gery numea o sumă, Natalia își dădea ușor ochii peste cap – ca și cum ar fi vrut să arate că nu e de acord cu exhibarea unor atare instincte vulgare –, dar fără s-o oprească. Natalia cunoștea piața cu mult mai bine decât aș fi crezut eu și nu colecționa numai ruși. Erau acolo Young Brits[7], spanioli și francezi, ba chiar și o piesă a unui artist vietnamez specializat în instalații care locuia la Zürich, o mașină de cusut răsucită astfel ca să semene cu un cal de curse.

Era extrem de trist, căzură de acord cele două femei, că nu reușiseră să obțină cortul lui Tracey Emin, deși licitaseră sute de mii de lire pentru el. Dacă l-ar fi avut la The Laurels, spuse Gery, nu ar fi pierit în incendiu.

Aveam vagi amintiri despre un incendiu care distrusese o seamă de lucrări de artă într-un depozit din East London, cu câțiva ani în urmă. Eram uimit de pasiunea cu care vorbeau despre Emin, spunându-i pe numele mic și cu căldura rezervată prietenilor sau rudelor.

— I-aș fi dat lui Tracey o cameră întreagă, oftă Natalia. Îi admir enorm munca. Aș fi așezat cortul pe un chilim verde din Basarabia, pe fundalul tapetului meu chinezesc favorit, cu flori de cireș, ca să îl fac să pară adevărat. Ce părere ai, Gery? Ca un loc de camping din Kent, în Margate, nu?

Pronunța numele ca în franceză – *ma-gatte* – într-un mod care sugera că nu este familiarizată decât în mod abstract cu Anglia. Faptul că a trebuit ca noi trei să ne adunăm la Londra din hogeacurile noastre din Europa de Est ca să stăm pe pielea asta de pasăre dodo sau de basilisc și să mâncăm *macaroons,* vorbind despre broderiile lui Tracey Emin era mai mult decât suprarealist. Pe drum, îmi repetasem în gând povești despre arta rusă și sovietică, să o pot impresiona pe Natalia, dar singura dată când a arătat o frântură de interes pentru mine a fost când, la a treia ceașcă de porțelan de ceai Oolong, Pekarova și cu mine am început să vorbim despre tenisul sârb.

— Djoković, spuse bulgăroaica, compatriotul tău, nu? Frumos băiat. Sexy.

Natalia se ridică brusc și ne luă pe amândoi de mână.

— Am o idee grozavă, Gery. De ce nu luați voi biletele mele pentru finala de la Wimbledon anul ăsta? Eu m-am săturat de ospitalitatea corporatistă. Toți prietenii ăia ai lui Tom care încearcă să fie amuzanți. Iar eu nici măcar nu consider că

șampania și căpșunile merg împreună. Englezii au papile gustative de băieței.

Puse mâna lui Gery peste a mea și le ținu astfel laolaltă. Bulgăroaica îmi aruncă un zâmbet extraordinar. Obrajii ei bronzați se scufundară sub pomeți, în timp ce buzele, acoperite cu un strat gros de ruj roșu, se împliniră deasupra dinților neverosimil de albi. Semăna cu o versiune feminină – sau nici măcar prea feminină – a lui Mick Jagger, dar, trebuie s-o recunosc, deși stranie, era departe de a fi neatrăgătoare. Picioarele lungi și fine și gâtul lung îi confereau aspectul unui cal pursânge arab. Dacă nu ar fi fost Natalia, cu care puteam s-o compar, i-aș fi spus chiar sexy.

Am simțit cum mă înroșesc până la rădăcina părului. Ăsta era peșit pe față, dar exercițiul avea ceva umilitor. Oare Natalia Summerscale mă punea la locul meu, cuplându-mă, chiar și de încercare, cu antrenoarea ei personală?

Veni Daisy, ducând un dosar cu partituri. Natalia se ridică și prinse capul fetei cu ambele mâini, plantând un sărut mut pe cărarea ce împărțea în două părul blond. Copila de-abia dacă se uită la vraful de *macaroons* în toate culorile curcubeului înălțat lângă samovar și nu se atinse de ele. Șopti un bună seara și își văzu de drum. Am folosit această întrerupere ca să mă scuz și să plec.

•

Nimeni n-ar fi putut considera vizita un succes, dar ar fi putut fi mult mai rău. În drum spre casă, am ocolit larg The Laurels, tăind prin The Boltons[8], ca și cum aș fi vrut să îmi acopăr urmele. Stradelele cu case victoriene luceau sub ploaie. Sunetul roților pe pietrișul aleilor era ritmat de zumzăitul constant al ploii. Interioarele bogate, cu perdele atent drapate și aranjamente florale, păreau deschise către lume și intime prin comparație cu The Laurels. Îmi puteam imagina oameni prăbușindu-se, la capătul serii, pe canapele de catifea cu perne moi, ca să-și verifice e-

mailurile, să rezolve cuvinte încrucișate, să asculte muzică. Acestea erau vieți pe care încă, la limită, le mai puteam înțelege.

O oră mai târziu mă aflam aproape tot acolo de unde pornisem. Mi-am luat o cafea de la parter, de la Chelsea and Westminster Hospital, în al cărui atrium uriaș am stat câteva ceasuri privind pacienții și personalul medical urcând și coborând pe scările rulante. Sus, deasupra noastră, ploaia bătea darabana pe panourile de sticlă ale acoperișului. În spatele cafenelei era o florărie și, lângă ea, câteva mese doldora de cărți donate unei organizații de caritate în domeniul cancerului.

Vă rugăm să vă serviți și să lăsați cât vă puteți permite, spunea un bilet lipit de un borcan verde pentru donații. Mi-am golit în el portofelul – o hârtie de zece și câteva monede. Nu era acolo nicio carte pe care s-o vreau.

Într-un spital sârbesc, niciun vizitator nu ar fi trecut de portar la ora asta. Aici, totul era deschis, chiar și trecătorului întâmplător care, ca și mine, nu avea nicio treabă înăuntru. Britanicilor le e cam greață de moarte, dar nu au nicio problemă cu boala, atâta timp cât vorbim despre trup, și nu despre suflet. Trupul se poate supune voinței sufletului. Te poți naște bărbat, dar să devii femeie, poți să-ți tatuezi și să-ți perforezi pielea, să-ți schimbi culoarea părului și forma dinților și a nasului, poți să-ți mărești sau micșorezi sânii, să îți armonizezi aparența cu orice vrei tu să fii. Singurul lucru nepermis este să fii nefericit, mai ales dacă ești imigrant. Nefericirea este o formă de nerecunoștință, un abuz la adresa ospitalității.

În cursul ceaiului suprarealist, Natalia Summerscale s-a ridicat de pe sofa de două ori: o dată ca să ia mâinile Gerganei Pekarova și să le înlănțuie de ale mele, o dată pentru a săruta copila pe creștet. Și de ambele dăți m-a privit în ochi și a spus: „Sunt atât de fericită! Atât, atât de fericită!”

N-am crezut-o nici măcar o clipă.

•

Ploaia era înceată și continuă. Când am ajuns acasă, una dintre porțile șantierului de alături era întredeschisă. Curios să văd cum merg lucrările, am pășit înăuntru și m-am trezit în mijlocul unui peisaj desprins parcă dintr-un câmp de bătălie din Primul Război Mondial. Am continuat de-a lungul cărării improvizate care se întindea de-a curmezișul unor mormane de pământ proaspăt săpat. Tamisa lucea stins printre copaci. O barjă singuratică aluneca spre est, către City și morile de bani și încă și mai departe, către Docklands, unde, printre blocurile-turn de birouri, depozitele în care se stocau pe vremuri mirodenii și zahăr din colonii erau acum gălăgioase apartamente minimaliste și săli de sport strălucitoare și aseptice, cu benzi de alergat și mașini de vâslit puse în mișcare de energia finanțelor. Enorma statuie a lui Buddha de la marginea nordică a parcului Battersea veghea de pe malul sudic peisajul dezolant de pe celălalt mal al apei. Sus, deasupra mea, domul baroc, suspendat de o rețea de grinzi de oțel, oferea un pic de adăpost împotriva ploii, ca o umbrelă de piatră.

M-am întors cu spatele la râu, ca să-mi aprind o țigară și, făcând asta, mi-am dat seama că obținusem o linie directă de observație – chiar dacă la ceva distanță – către etajele superioare de la The Laurels. Formele complicate ale extraordinarelor candelabre străluceau în spatele perdelelor de muselină, dar încăperile cavernoase pe care le luminau păreau complet goale.

Am auzit o tuse înfundată și mi-am dat seama că cineva stătea chiar lângă mine, sprijinit de una dintre coloanele de piatră care, pentru moment, nu mai aveau nimic altceva de sprijinit. M-am întors în direcția din care se auzise sunetul și imediat am recunoscut fața lungă și părul atât de familiar, care părea luminat de strălucirea lunii chiar și în miezul zilei. Lumina serii îl făcea să pară argint lichid.

— Știi, tinere, n-ar trebui să încalci așa proprietatea oamenilor. N-ai văzut avertismentul? „Casca de protecție trebuie purtată tot timpul”. Și, de regulă, locul este prevăzut cu alarme. Dar măcar nu te va putea acuza nimeni că ai vrut să furi o coloană corintică.

— Locuiesc chiar dincolo de zid, am arătat către căsuța mea.

— Atunci înseamnă că suntem vecini. Sau o să fim în curând. Dar nu pentru mult timp, probabil. Sunt sigur că știi. O să am nevoie să le pun un adăpost deasupra capului băieților mei.

A făcut un gest cu mâna, ca pentru a-mi face semn să plec, dar tot atunci am zărit trei bărbați în haine de piele neagră stând ceva mai departe, printre coloane.

I-am urat noapte bună lui Gorsky și am coborât pe poteca improvizată. Ferestrele casei de peste drum au dispărut în spatele gardului viu. Am auzit sunetul unui chibrit frecat de cutie și, ceva mai departe, unde stăteau oamenii lui Gorsky, gâfâitul câinilor care trăgeau de lese.

3

•

În Londra, aprilie nu e tocmai luna cea mai nemiloasă, dar nici cea mai blândă nu e. Niciun alt anotimp nu se compară cu acele momente întâmplătoare de soare cu dinți care sosesc după luni de zloată semiînghețată, acea ploaie de gheață care nu devine niciodată zăpadă, nu se încheagă nicicând. Aproape că uiți că există soare undeva, acolo, deasupra plăpumii murdare de nori care acoperă orașul ca pe un pacient depresiv care nu vrea să se dea jos din pat. Dintr-odată, lumina străbate și trezește toate nuanțele de roșu din jur. Îți dai atunci seama că locul se definește prin purpuriul și negrul său: roșu pentru cutiile poștale și cabinele telefonice, autobuze, hainele pensionarilor din Chelsea și pentru gărzile din fața palatelor regale; negru pentru taxiuri, pentru ușile grele, porți și grilaje, pentru fierul forjat, oriunde s-ar afla.

Apoi, ca la comanda unui Pied Piper invizibil, răsare iarba de un verde lăptos și, prin ea, flori de toate culorile, ca lumina refractată printr-o prismă. Îți aduci aminte că niciun alt oraș din lume nu are atâtea parcuri, atâtea grădini. Peluzele cât o batistă, dar care valorează un milion de lire, se unesc într-o panglică floral neîntreruptă, care se întinde de la Green Park până la Richmond și Hampton Court – o cursă cu ștafetă de narcise, zambile, spânz și brânduțe, sub umbrelele magnoliilor și cireșilor japonezi. În niciun alt oraș din lume nu e atât de bine să fii albină.

Se trezesc sevele. Noaptea, auzi vulpile urbane urlând ca niște bebeluși abandonați, clic-clacul tocurilor înalte pe trotuar, sunetul telefoanelor mobile și vocile saturate de râs alcoolizat și dorință carnală.

•

În vecini, lucrările de pe șantier continuau fără oprire. Sub lumina unor reflectoare care ar fi făcut de rușine orice stadion de fotbal, cupe uriașe mușcau din solul sfărâmicios, camioane mutau tone de pământ. În zori, înainte de sosirea constructorilor, pescărușii se roteau și țipau deasupra benelor pline de dărâmături. Îmi ziceam că sunt, ca și mine, fugari de pe întinsurile cenușii ale mărilor nordice care unesc estuarele mâloase ale Tamisei și Nevei și cele două orașe în care banii lui Gorsky curgeau în cascade de aur. Probabil că a continuat să apară din când în când pe șantier, dar eu nu l-am mai văzut timp de săptămâni, deși era acum angajatorul meu, cum era și angajatorul plutoanelor de constructori ai căror mușchi dezgoliți străluceau pe sub vestele reflectorizante. Îmi oferise cea mai bună slujbă din viața mea.

Visasem cândva să fiu scriitor, dar descoperisem că sunt prea leneș pentru a pune cuvintele pe hârtie. Acum eram hotărât să fac din biblioteca lui Gorsky capodopera mea literară, o operă de ficțiune la fel de plină de imaginație ca orice poveste compusă din cuvinte, o instalație de artă care să poată rivaliza cu orice ar fi vrut Natalia să expună. Fiecare volum din biblioteca lui Gorsky trebuia să fie legat de celelalte și să creeze un text perfect: colecția urma să pună în operă o caracterizare a personajului la fel de reușită precum cele ale lui Julien Sorel sau Ivan Karamazov. Când mi-a prezentat îndatoririle, Gorsky a spus că biblioteca ar trebui să îl încânte pe orice *connoisseur* în ale artei. Eu voiam să realizez mai mult. Voiam să îmi imaginez o femeie îndrăgostindu-se de el doar plimbându-se prin biblioteca lui; și iubirea aceea ar fi fost creația mea.

Aveam puțină experiență cu cărțile de anticariat, dar contractul lui Gorsky era mult prea mare pentru a putea fi realizat doar cu titluri noi. Avea

nevoie și de viitor, și de trecut. Am scormonit în cataloagele licitațiilor după cele mai rare cărți și manuscrise, chiar și pergamente antice. Am trimis peste tot liste de achiziții și am pierdut curând numărul cecurilor care reîmprospătau bugetul: prima ediție din *Childe Harold,* cu dedicație de la Byron către Mary Shelley, Biblia personală a lui Pușkin, *Istoria Angliei* a lui Thomas Macaulay, cu sigiliul bibliotecii școlare și adnotările pentru examen ale lui Winston Churchill, de pe când avea paisprezece ani, *Un anotimp în infern,* legat în piele, recuperat dintr-o valiză pe care Rimbaud o cumpărase la Luxor – și eticheta cu adresa, în original, cu scrisul lui de mână, transformată în semn de carte. Erau volume renascentiste *in quarto,* ieșite din mâna celor mai buni legători venețieni, și exemplare rare ale romanelor germane salvate de pe rugurile naziste, cu marginile arse mirosind încă slab a fum. Erau apoi ultimele apariții strălucitoare, cu fotografii de mare definiție, pe care le-am cumpărat doar pentru plăcerea Nataliei Summerscale, dacă avea să pună vreodată piciorul în biblioteca vecinului ei. Colecția mea – colecția lui Gorsky – prindea ființă, în depozitul ei costisitor, cu umiditate controlată, în așteptarea zilei în care rafturile, ce aveau să fie construite din hectare peste hectare de păduri cu lemn prețios, ar fi fost gata să o susțină în întreaga ei splendoare.

Îmi permiteam uneori libertatea de a lua acasă câte unul dintre acele prețioase volume, sau de a-l răsfoi la biroul meu de la Fynch's, în speranța că Natalia va veni pe neașteptate și mă va prinde asupra faptului. Ici și colo, tăiam paginile cu coupe-papier-ul de fildeș îngălbenit al lui Fynch. Nu aveam sentimentul că fac un lucru rău. Mă îndoiam că multe dintre ele aveau să fie vreodată citite și ar fi fost un mare păcat ca astfel de obiecte frumoase să nu fie admirate măcar o singură dată.

•

Uneori, noaptea târziu, când luminile de la reflectoarele din vecini se strecurau prin crăpătura draperiilor mele trase, mă gândeam să plec din cartier și să mă mut mai aproape de „ai mei”. Niciodată n-am știut exact ce vrea să însemne asta. Conaționalii mei se adunau în biserica „noastră” din Notting Hill sau în unele cafenele din Acton sau Ealing, unde vorbeau despre politică și înfrângere. Dacă ar fi fost să am un loc al meu, ar fi fost, vag, printre boemii dezrădăcinați care își câștigau traiul în slujbe ca a mea, un fel de adolescență prelungită, posibilă doar într-un oraș în care nu te cunoaște nimeni și unde nu îți pasă de judecata nimănui. Puteau să fie la fel de bine englezi, japonezi sau armeni, dar oamenii aceștia erau mai obsedați de espresso-ul lor decât de naționalitate. Locuiau la comun în case dărăpănate, în locuri precum Walthamstow sau Peckham, unde străzile principale erau ticsite cu magazine africane, vânzători de pui prăjit și ateliere de reparat laptopuri, dar, spre deosebire de Chelski, tărâmul bogăției extreme, mergeau la cafenele unde oamenii stăteau și vorbeau fără să se uite în jur în căutarea unei companii mai bune sau mai importante și mergeau în parcuri unde familii tinere veneau, sâmbătă după-amiază, să se joace în aceleași haine pe care le purtau de când se treziseră. Casele și apartamentele lor erau locuite, pe trotuarele lor se mergea. Vocile copiilor se luau la întrecere cu cântecul păsărilor. Străzile pustii din jurul casei mele erau ca niște cimitire, ticsite cu monumente strălucitoare ridicate în cinstea banului: monumente tăcute, bine păzite, pentru oameni care erau înmormântați în opera de creare a avuției.

Nu aveam prieteni și nu mă aflam în căutarea unei jumătăți, deși nu eram o versiune mai tânără a șefului meu asexuat. Erau destule femei în Londra care preferau să-și ducă viața intimă în aventuri scurte și lipsite de complicații. Fără obligații, cum

spuneau ele. Puteai să ai sex în termenii aceștia oricând voiai și fără să fie nevoie să plătești. Și nici măcar nu trebuia să fii cine știe ce frumusețe. Orașul acesta are un soi de libertate crudă, libertatea unei lumi întregi care se construiește.

De regulă, gândurile de mutare mi le alungam în zori, când porneam spre locul meu de muncă de-a lungul Tamisei, alături de autobuzele de cursă lungă care trăgeau la Victoria Coach Station cu încărcătura lor de est-europeni cu ochi urduroși, trezindu-se din călătoria transcontinentală în realitatea cea nouă a Londrei, o piață a muncii fremătătoare, în care vor deveni zidari și instalatori, bone și chelnerițe și își vor reinventa, din mers, principiile fundamentale ale existenței. Poate că lor le păream imaginea unei lumi noi și strălucitoare, acest loc bizar în care femeile și bărbații au atât de puține de făcut încât se plimbă pe trotuare dis-de-dimineață, ținând strâns în mâini sticle de plastic, dar eu eram doar un cuc recunoscând alți cuci aidoma lui. Fugeam înapoi spre cuibul meu din Chelsea cel plin de bani, pe care îl uzurpasem cu atât de puțin efort, trecând pe lângă casa primului meu patron din Eaton Square și pe lângă librăria lui Christopher Fynch, pe care aveam s-o deschid peste o oră sau două. Părea atât de ademenitoare și de în afara timpului, cu teancurile ei instabile de cărți sprijinite de vitrină și cu anunțurile ei de cursuri de olărit și mici concerte de muzică clasică în biserici. Deseori mă opream într-una dintre cafenelele din Sloane Square și îi vedem pe primii sosiți ai dimineții revărsându-se din stațiile de metrou: vânzători care se pregăteau să deschidă magazinele, plimbători profesioniști de câini, în drum spre Hyde Park, cu câte cinci-șase lese goale în fiecare mână, *au pair* și bone grăbindu-se să ducă odraslele îmbrăcate în uniformă către școlile din cartier, chelneri și bucătari, coafeze, cosmeticiene, manichiuriste și pedichiuriste, acupuncturiști, masori, consilieri de

viață și psihoterapeuți, asistenți personali, vindecători clarvăzători și ghizi spirituali, organizatori profesionali, sute și sute de oameni ca mine, oferind orice serviciu imaginabil.

•

Paștele căzu târziu. Era aproape mai și unul dintre acei ani rari în care sărbătorile ortodoxe și catolice picau în aceeași zi cu Pesahul evreiesc. Magazinul avea să rămână deschis, dar Fynch decretă pe neașteptate că trebuie să îmi iau zi liberă. Nu mai avusesem o duminică liberă de zece ani, argumentă el, și mai vine și mama lui în vizită. Avea nevoie să stea un pic departe de ea, altfel ar fi luat-o razna. „Mater" era destul de bătrână pentru a-și aduce aminte că a avut aceeași profesoară de balet cu sora mai mică a lui Daphne de Maurier, Bing, pe vremea adolescenței ei – și a lui Bing, dar avea încă o minte brici. Când sună la magazin, „ca să vadă ce mai face Christopher", vorbi despre el ca și cum ar fi fost șefa lui de la internat sau – cum s-ar fi spus la el la școală – „doamna" lui.

Nu prea aveam chef să-mi iau o zi liberă. Nu îmi doream să văd nimic și pe nimeni în mod special și cu atât mai puțin să stau acasă, citind cărți, când puteam face asta mult mai comod și cu mai puțin deranj, la muncă. Acum nu aveam nimic mai bun de făcut decât să mă alătur unui întreg alai de credincioși, undeva în oraș, ca să mă uit un pic la oameni, să ascult muzică religioasă și să fac aromoterapie cu tămâie.

Nu aș fi crezut să o văd pe Natalia Summerscale la Ennismore Gardens, chiar dacă ea a apărut. Paștele este principala sărbătoare în calendarul ortodox, în toate sensurile, nu doar în cel îngust, teologic, al vestului-dominat de Crăciun. Biserica rusă se umple până la refuz, iar credincioșii se revarsă pe străzile din jur. Sunt sute de familii cu copii cărând coșuri cu ouă vopsite savant, sau aducându-și cozonacii, pe tăvi purtate pe brațe, să

îi binecuvânteze preotul. Orice versiune a Rusiei din străinătate se adună aici: de la patricianul din vechea gardă la colonialiștii sovietici, care au venit mult mai de curând din locuri precum Kazahstan – sau orice alt stan; de la rușii lituanieni scăpătați, veniți cu pașapoarte europene și care acum mătură străzile Londrei, la globetrotteri miliardari, cu teancuri de bancnote de cincizeci de lire pe care le depun cu un gest ostentativ când tava pentru donații trece prin dreptul lor.

Nu mă așteptam să o văd pe Natalia și presupuneam că nici Gorsky nu o să fie acolo. Dacă chiar credea în Dumnezeu, bănuiam că i se închină într-un altfel de templu. Adevărul, când a ieșit la iveală, avea să modeleze ultima noastră întâlnire.

Eram gata să dau ultimul colț către porticul roman atât de familiar mie al fostei biserici anglicane, când le-am văzut înaintea mea pe Natalia și Gery, ținând-o pe Daisy de mâini. Toate trei erau îmbrăcate în alb. Cu părul adunat într-o coadă lungă, Daisy părea o variantă a Frumoasei Vassilisa din basmul rusesc. Gery căra un coș mare cu ouă vopsite în roșu, auriu și argintiu. Când au intrat în biserică, eu mi-am urmat drumul drept înainte, prin Hyde Park și peste Bayswater, pe lângă catedrala grecească, și ea cu credincioșii ei, și apoi în sus, pe Portobello Road, pe lângă turiștii ieșiți la vânătoare de antichități ieftine sau în căutare de locuri unde s-au turnat filme faimoase.

Pe o stradă laterală tihnită, biserica sârbă era plină de britanici sârbi de dată recentă, refugiații războaielor din Bosnia și Croația din deceniul trecut, stând în grupuri strânse și așteptând împărtășania după cele patruzeci de zile ale Postului Paștelui. Încă era o lume a muncitorilor. Nici picior de miliardar. Turme de îngeri triști își luau zborul de pe grinzile înnegrite de zeci de ani de fum și tămâie. O crăpătură adâncă cobora în zigzag pe unul dintre pereți, ca o dâră de trăsnet.

•

Un lung moment după ce ne-am ciocnit și în timp ce ne ceream reciproc scuze, nu l-am recunoscut. Purta un trening albastru oribil și o căciulă trasă pe frunte. Arăta ca la mijlocul unei alergări obositoare, doar că eram într-un colț de Londră foarte nepotrivit alergării, dacă locuiai în Chelsea. Ne aflam pe una dintre străzile laterale dintre Golborne Road și pasarela de la Westway, chiar în spatele bisericii sârbe, unul dintre multele cartiere victoriene fără identitate care i-au adăpostit pe imigranții din Caraibe în anii 1950, apoi pe muncitorii spanioli și portughezi fugind din ceea ce erau pe atunci dictaturile iberice pauperizate și, în cele din urmă, valul de nord-africani fugind din calea politicii magrebiene și de jalea orașelor-satelit franceze. Weekend după weekend, bărbați în jalabale largi și papuci ședeau în fața cafenelelor muncitorești, bând ceai de mentă și fumând. Piața arăta ca un tablou stradal din Fez sau Alger.

Tom Summerscale izbucni în râs, nestânjenit. Mă recunoscuse poate doar după uimirea de pe chipul meu.

— Mă opresc pentru niște stridii și Porter[9] aici, după colț. De ce n-ai veni cu mine? spuse el ca și cum situația n-ar fi avut nimic neobișnuit; ca și cum, de fapt, ne-am fi vorbit să ne întâlnim.

Am mers cu el din curiozitate. Ceva îmi spunea că – asemenea mie – nu era un om cu mulți prieteni. Ne-am așezat la o masă dintr-unul din acele puburi gentrificate care împânziseră zona: locuri care arătau ca un decor dintr-un film despre 1946. O austeritate trucată străbătea din toate detaliile de *mis-en-scene,* din orice cui de pe perete și orice farfurie și pahar. Berea era neagră ca tăciunele, untul era aproape galben, pâinea atât de caldă că scotea aburi, iar stridiile erau încă vii.

Eram niște comeseni ciudați. Eu purtam, cum s-ar zice, hainele cele bune de duminică. El era

îmbrăcat ca un zidar la ieșirea din schimb, dar cârdurile de fetișcane din Nottingam Hill care-și sorbeau primele cocktailuri ale zilei se uitau lung la el, nu la mine. Obrajii lui trandafirii, de băiat de școală, și vocea baritonală foarte șic nu puteau fi ascunse.

Ascultam cu o jumătate de ureche comentariile lui despre politica rusească, lansate mai degrabă spre beneficiul celor de la mesele din jur decât al meu. Am devenit atent doar când numele Nataliei fu pomenit. Acest fragment din vorbăraia lui, deși rostit pe ton mult mai scăzut, merita toată atenția, pentru că fu surprinzător de franc. Erau căsătoriți de ceva mai mult de șapte ani. Natalia își abandonase studiile de istoria artei din Sankt-Petersburg pentru a veni în Anglia, cu el. Summerscale îi tot spunea să și le continue. Ea era, se pare, nu foarte convinsă. Se oferise să îi deschidă o mică galerie de artă, ca să o țină ocupată. La început ea fusese foarte entuziasmată, apoi se răzgândise. Când a cunoscut-o, era atât de plină de energie, atât de netemătoare. Era ca și cum nu voise nimic altceva decât să vină în Vest, spuse el, iar acum, când ajunsese, nu prea reușea să decidă cine vrea să fie.

Părea că-mi cere un sfat pe care eu nu i-l puteam da. Am stat așa, în tăcere, un timp.

— Am o întâlnire, Nick, bătrâne.

Summerscale se uită, în cele din urmă, la ceas.

— Ce-ar fi să vii cu mine? Te aduc eu cu mașina, la întoarcere. Nu o să dureze decât un minut și o să-ți facă plăcere să-l vezi pe bătrânul Mahdi.

Am tăiat-o prin țara nimănui populată cu magazine cu obloanele trase și B&B-uri răpciugoase adăpostite de umbra pasarelei Westway. Betonul cenușiu al Turnului Trellick îmi aducea aminte de blocul părinților mei. Am luat-o pe o stradă rezidențială, mărginită de case victoriene din epoca târzie, în varii stadii de

neîngrijire și dărăpănare. Din fațadele lor ieșeau, ca niște ciuperci uriașe, antene de satelit, iar televizoarele răcneau prin ferestrele deschise într-o cacofonie de limbi. Summerscale sună la ușa unei case cu terasă, prin nimic remarcabilă. Se auziră pași dinăuntru și am simțit, mi s-a părut că un minut întreg, un ochi care ne examina prin gaura cheii. Un magrebian scund și grăsun ne deschise în cele din urmă. Purta un trening aproape identic cu cel al lui Summerscale și, peste el, un burnuz lung cu o glugă ascuțită care-i cădea până la jumătatea spatelui.

— Domnu' Sumicale, spuse, privindu-mă, te așteptam acu un ceas.

— Nick, un prieten, spuse Summerscale. Mahmoud Allaoui, contabilul meu.

Ne-am strâns mâinile. Ideea că un contabil al lui Summerscale arăta așa și locuia într-o casă ca asta era de-a dreptul ridicolă, dar am lăsat să treacă de la mine.

— Hei, Mahdi, știu. Îmi pare rău.

Summerscale îl bătu pe umăr pe „contabil".

O femeie își făcu apariția în holul din spatele bărbatului. Ridică mâna dreaptă și arătă patru degete, apoi două, înainte ca Allaoui să aibă timp să se întoarcă. Brunetă, spre patruzeci de ani, purta o rochie strâmtă de mătase, imprimată cu irișsi astfel plasați încât florile să se deschidă peste sânii ampli, ca niște mâini uriașe care le sprijineau greutatea lăptoasă, în timp ce tulpinile verzi se adunau în buchet la nivelul taliei rotunjoare. Nu puteam să-mi iau ochii de la sânii ei.

Allaoui se încruntă și o împinse printr-una din ușile laterale. Femeia dădu un țipăt scurt, dar rămase în afara vederii noastre. El nu încercă să îi explice prezența. Scoase un plic matlasat dintr-un buzunar al mantiei și i-l dădu lui Summerscale.

În timp ce ne croiam drum înapoi spre Chelsea, într-un Land Rover pe care îl descrisese drept „mașinuța lui", Summerscale începu din nou să

vorbească despre Natalia. Odată cu ideea galeriei, îi sugerase și organizarea unei expoziții de artă rusească în sprijinul orfelinatelor din Siberia, sperând că asta îi va trezi interesul pentru o atare activitate. Vorbea de parcă eu aș fi fost deja la curent cu toate acestea. Mă întrebam dacă nu cumva ea l-a indus în eroare în privința mea, ca să îi lase impresia că făcea ceva concret legat de galerie și expoziție.

— Împrumutarea exponatelor nu e o problemă. Am vorbit cu americanii, cu rușii, ba chiar și cu elvețienii. În momentul ăsta ne ocupăm de spațiu. Fiecare instalație are nevoie de o încăpere a ei, mai mult sau mai puțin, iar ea nu vrea un depozit oarecare. Mă tot bate la cap cu „poetica spațiului" de parcă nu mi-ar fi de ajuns Gery feng-shuind spațiul în The Laurels până la nemurirea sufletului. Poate că nu o să aibă niciun efect, dar aș vrea ca Nat să aibă o ocupație. Știi cum se spune: mâinile lenețe fac treaba Diavolului.

Nu mă așteptam să devin prietenul de pahar al lui Summerscale după ieșirea aceea, dar el avea alte planuri. Peste câteva zile s-a oprit la Fynch's să mă invite la unul dintre restaurantele alea noi și fițoase din Soho, în care dai pe mâncare o sută de lire de persoană, iar cea mai ieftină sticlă de vin costă de două ori pe-atât. Am presupus că iar mă bagă într-o reînnoită tentativă de petit pentru Gery, dar perspectiva prezenței Nataliei m-a făcut să îmi pun cel mai bun costum.

Restaurantul era plin ochi. Mi-a luat ceva timp să-l văd pe Summerscale la o masă, însoțit de două femei.

— Nick, bătrâne, drăguț din partea ta să ni te alături, a spus în timp ce mă așezam.

Eram sigur că detectasem în vocea lui o urmă de batjocură. Femeile – bruneta pe care o văzusem acasă la Allaoui și o alta care arăta identic, dar mai machiată – radiau către mine. În rochițele lor mulate, vesele, cu coafurile lor complicate și cu

unghiuțele făcute, arătau ca două secretare la o cină cu șeful lor de viță nobilă. Începusem să-mi dau seama de ce o scotea Summerscale pe nevasta așa-zisului său contabil la o cină scumpă, dar eram curios să aflu ce treabă aveam eu și cealaltă femeie.

Summerscale mi le-a prezentat drept Janice și Sal. „Doamna Allaoui", adăugă Janice, cu un strop de obrăznicie. Mi-a întins mâna ușor ridicată, ca și cum s-ar fi așteptat să i-o sărut. Mi-au explicat că sunt surori și au chițăit de bucurie când n-am fost în stare să spun care din ele e sora mai mare. Era o diferență de cinci ani între ele. Doamna Allaoui mi-a cerut să-i ghicesc vârsta. Am zis ceva de genul treizeci și un pic.

— Greșit! Greșit! Ai greșit cu aproape zece ani, Nicky, iubitule, a râs.

Ceva în adâncul ochilor ei îmi spunea că flateria mea nu o convinge, dar că îi înțelesese greșit sensul. Era clar că este obișnuită să fie dorită de bărbați, hârșită în preambulurile poftei.

Erau două dintre cele mai vioaie creaturi vulgare pe care am avut vreodată norocul să le-ntâlnesc, dar știau foarte multe despre mâncare și băutură. Au analizat și admirat fiecare farfurie și au chicotit de bucurie în fața fiecărui truc culinar măiestrit: caviar auriu presărat pe mâncăruri, stridii prinse în apă de mare *en gelée,* coșulețe împletite din ierburi în care se găseau bucățele de brânză dată prin trufe albe rase. Recunoșteau lucruri pe care le văzuseră la Masterchef și în paginile revistelor glossy și își amușinau și lipăiau vinul ca doi cockeri spanieli. Când și când, Janice ducea câte o furculiță la gura lui Summerscale, țuguindu-și buzele, ca o mamă care încearcă să-și treacă pruncul pe hrană solidă. El se bucura în mod evident de acest tip de atenție și îmi făcea scurt cu ochiul de fiecare dată când primea o astfel de îmbucătură. Eram prea uimit de acest spectacol pentru a mă putea indigna.

De fiecare dată când somelierul destupa o sticlă nouă, Janice era cea care încerca vinul. Ridica paharul sus în aer, pentru a inspecta culoarea la lumină, apoi își înfunda nasul adânc în el și, în cele din urmă, lua o înghițitură pe care o plimba în gura ei roșie. Și în tot acest timp, mâna ei dreaptă zdrăngăna și strălucea de brățări, în timp ce stânga, ornată cu câteva inele mari, se odihnea sus pe coapsa lui Summerscale. Soră-sa se apleca spre mine, ridicându-și breteaua roz de la sutien și zâmbind cochet. M-am prefăcut că nu bag de seamă.

Printre astfel de veseliri, am mai terminat o sticlă și am deschis-o pe a patra. Chiar dacă el mă invitase, simțeam că ar trebui măcar să mă ofer să plătesc parte din costuri, dar chiar și jumătate se apropia binișor de ce câștigam eu într-o lună. Summerscale și femeile râdeau din ce în ce mai tare, deși nu ți-ai fi dat seama. Întregul restaurant vuia de o cacofonie libidinoasă, care reverbera izbindu-se de pereții și podelele goale.

Janice și Summerscale se pipăiau fără să se mai ascundă. Pe sub masă, ea îi mângâia piciorul cu tălpița ei grăsuță. Izbucnea în râs la fiecare frază a lui, ca și cum ar fi fost cel mai nostim lucru spus vreodată de cineva. Dacă scoteai din ecuație clasa, englezoaica asta obraznică și aproape isteric de veselă părea mult mai mult nevasta lui Summerscale, iar Natalia tânăra lui amantă.

Eram tot mai indispus. Sal părea că nu mai are stare.

— Tommy al nostru i-a cumpărat lui Janice un mic apartament în Covent Garden, unul mic și foarte drăguț. Un loc unde să ne putem distra cu toții.

Îmi strânse mâna și mi-o apăsă pe piept. Sub mătasea rochiei, puteam simți cupa căptușită a sutienului cedând sub apăsarea mea.

— Am să dispar o secundă, ne întrerupse Summerscale. Nick, ai grijă de doamne, te rog.

În clipa în care plecă, femeile începură să șușotească între ele. Apoi Janice se întoarse spre mine și spuse:

— Și, de unde te cunoști cu Tom al nostru, Nick, iubitule?

Înainte de a avea timp să produc orice răspuns, zise:

— Uite-l, vine, iute ca fulgerul, băiețelul meu.

Summerscale strălucea de o energie nou dobândită.

•

Plătise deja nota, în ciuda insistențelor mele de a o împărți, și mergeam acum spre Covent Garden. Cele două surori atârnau de brațele lui Summerscale și țopăiau pe sândăluțele cu tocuri cui și barete, iar degetele cu pedichiura proaspăt făcută sclipeau albe și rotofeie în lumina felinarelor, ca niște șiraguri de cartofi noi. Lui Summerscale părea că îi prieste plimbarea.

Sal, cea mai beată dintre cele două femei, se aplecă spre mine. Se apropie atât de tare, încât limba ei îmi atinse lobul urechii când vorbi. Respirația îi era un amestec de aburi alcoolici și o aromă dulce și prăfoasă care nu era neapărat neplăcută.

— Deci, de unde îl cunoști pe Tommy al nostru, Nick, iubire?

Sal repetase întrebarea surorii ei.

— Sunt prieten cu…

— Plăcut locșor, restaurantul ăla, îmi tăie vorba Summerscale. Ar trebui să mergem mai des.

— O, fecioara de gheață, râse Janice. Și tu ești din Siberia, Nick, dragule?

Părea că găsește gândul acesta foarte caraghios.

— Gura, Janice, o îmbrânci Summerscale, chiar destul de tare. Ea se dezechilibră un pic, trezită pentru moment din beție, dar nu suficient de tare pentru a mă face să cred că e prima dată când i se întâmplă. O umbră întunecată pluti peste grupul nostru și simții cum mă părăsește efectul băuturii.

— Tommy, spuse Janice cu vocea dulce și rugătoare. N-a vrut mami, Tommy.

Că Janice Allaoui era amanta lui Summerscale nu mai încăpea îndoială. Părură un pic dezamăgiți când mi-am luat rămas-bun în capătul străzii St. Martin's și am refuzat un ultim pahar de noapte bună. Sal îmi plantă un sărut umed pe lobul urechii, șoptindu-mi ceva despre data viitoare, dar părea destul de mulțumită să atârne în continuare de brațul stâng al lui Summerscale, în timp ce Jan se ținea bine de cel drept.

— Mă lași pe mine să am grijă de ambele fete, ticălosule, spuse, apoi trecu pe rusește: Mi-am imaginat eu, băi, puță bleagă de sârb ce ești. Tu visezi să i-o tragi neveste-mii, nu?

Nu părea deloc furios. Părea că se va descurca foarte bine fără mine. Femeile râdeau, deși habar n-aveau ce spusese. În timp ce se îndepărtau, legănându-se, spre cuibușorul lui de burlac, Sal se întoarse și îmi trimise o ultimă ocheadă alcoolizată.

•

Aerul nopții era revigorant. Era trecut de ora douăsprezece, dar Londra nu dormea defel. Autobuzele erau pline de oameni, ferestrele, luminate, multe magazine erau încă deschise. Orașul mirosea a carne la grătar, a murături, bere, vomă și pișat. Locul ăsta semăna cu Janice și Sal, mă gândeam pe măsură ce mă trezeam: dezgustător în teorie, dar oarecum în bună pace cu poftele lui. Și, într-un fel, deloc neplăcut.

Într-una dintre galeriile de artă de pe Mayfair o petrecere era în toi. O fată înaltă și slabă ținea în mână un pahar de martini, cu o măslină rotunjoară în el. Îmi făcu semn să intru. Ochii îi străluceau întunecat pe fața lată, în formă de inimă. Am ezitat o clipă, dar mi-am văzut de drum.

Arabi tineri conduceau încet pe Knightsbridge în mașinile lor scumpe, în căutare de distracții. Pe Brompton Road, Harrods arăta ca fantoma unui

pachebot împodobit cu luminițe. În South Kensington, străzile deveniră treptat mai tăcute și aerul începu să miroasă a compost de grădină și a flori.

Silueta palatului lui Gorsky, încă neterminat și nelocuit, dar deja la fel de impozant precum catedrala St. Paul, apăru în întuneric. Aproape că trecusem de el când am observat limuzina inconfundabilă a lui Gorsky așteptând în stradă. Una dintre gărzile de corp veni și deschise ușa dinspre trotuar. Gorsky ieși din șantier, flancat de alte două gărzi. Intră în mașină fără să mă observe. Își ridică poalele pardesiului celui scump. În timp ce coapsele lui lungi dispăreau în mașină, am văzut ițindu-se, chiar de sub marginea sacoului, ciucurii albi ai unui șal de rugăciune.

4
.

Plicul gros, căptușit cu mătase, conținea o invitație împodobită cu înfloriturи în relief. Numele îmi era scris cu vechea grafie fonetică: Nicholas Kimowitch Esq. Știam despre petrecerile de vară de la Serpentine numai din fotografiile suplimentelor ilustrate. Unii dintre clienții de la Fynch's, cei ale căror nume garniseau listele de donatori de pe zidurile marilor muzee, mai vorbeau despre ele uneori. Recunoșteam, în legendele fotografiilor, numele acestor bărbați și femei, cu câte patru cratime, purtând bijuterii de familie și sorbind șampanie din cupe subțiri sau șezând stânjenite lângă celebrități *du jour,* modele, starlete, ducese și un asortiment de amante de oligarhi, staruri rock sau moguli de Hollywood.

Îmi erau cunoscute unele dintre pavilioanele construite pentru a înfrumusețа, pe timpul verii, pajiștile de la Serpentine Gallery. Aceste trecătoare nebunii arhitecturale erau inaugurate cu evenimente grandioase ca acesta, dar de regulă mă bucuram de ele mai târziu, la un loc cu turiștii, sorbind limonadă sub un cort sau privindu-le din lateral, de pe băncile din apropiere, rezervate de regulă femeilor cu burka care își petreceau vara, iar uneori și sărbătoarea Ramadanului, departe de arșița și austeritatea publică din Golf.

Nebunie era un cuvânt foarte potrivit pentru edificiul care se înălța anul acela din câmpurile ierboase. Era de departe cel mai mare și probabil cel mai costisitor dintre pavilioanele construite vreodată și fusese proiectat de aceeași chinezoaică care terminase de curând noul salon-restaurant de la Metropolitian Museum din New York și al cărei nume se găsea și pe prelatele care acopereau șantierul lui Gorsky. Pavilionul ei arăta ca o încrucișare între o mănăstire rusească și o farfurie

zburătoare. Straturi elegante de gresie roșie, brună și ocru îi acopereau pereții. Domurile în formă de ceapă străluceau deasupra copacilor ca un Camelot bizantin, ridicându-se spre cerul nopții într-un acvamarin luxuriant, ornat cu uriașe stele aurii.

Se zvonea că banii rusești stau în spatele întregii afaceri: pavilionul, petrecerea și invitațiile. Deși era greu să deduci ceva din numele agenției de PR de mare clasă care înregistra RSVP-urile, am presupus că banii trebuie să fie ai lui Gorsky, pavilionul fiind doar un antemergător al propriului său Camelot, aflat cu o verstă sau două mai la sud.

•

Larma râsetelor și a jazzului se auzea ridicându-se către cerul nopții chiar înainte de a traversa Kensington Gore și puteai adulmeca amestecul de parfumuri moscate scumpe și flori rare cu mult înainte de a-ți prezenta invitația la intrare și a trece prin aparatele cu raze X și prin mai multe controale de securitate. Britanicii aveau nevoie de protecție împotriva unui mare număr de teroriști care îi urau doar cu un strop mai puțin – sau mai mult, depinde de cauză – decât pe americani și israelieni; rușii aveau nevoie de protecție împotriva lor înșiși, iar celebritățile, împotriva nebunilor care pândeau în tenebrele Internetului, punând la cale atacuri împotriva câte vreunui star, care cum îl tăia capul. Mașini scumpe, cu șoferi în uniformă se înșirau de-a lungul perimetrului, iar gărzile de corp care nu primiseră acces înăuntru se odihneau în ele, gata de acțiune, vorbind sau jucându-se pe tablete hi-tech. De îndată ce intrai, îți dădeai seama că ești *înăuntru*, poate pentru prima oară în cursul prăpăditei tale vieți.

Zeci de chelneri alunecau printre invitați, băieți și fete, toți frumoși, îmbrăcați în costume identice, alb cu negru, desenate de aceeași artistă cât să pară vag asiatice și croite mult mai scump decât hainele purtate de musafirii de la o nuntă de top din Anglia. Unii dintre ei aduceau sticle uriașe de

șampanie albă și rose; alții, tăvi cu cocktailuri colorate și sucuri proaspete sau pahare de cristal pline cu ceai rece, cu flori exotice deschizându-se alene pe fund. Și mai erau unii care aveau, pe tablale de lemn lăcuit, niște pahare micuțe cu alcooluri și lichioruri pe care nici măcar nu le puteam recunoaște.

— Château d'Yquem, strigă Christopher Fynch prin toată zarva, privind în jos la paharele de vin de desert pe care le ținea câte unul în fiecare mână. Cineva mi-a spus că se mai găsesc câteva zeci de lăzi din 1947 și 1959, care au fost ani grozavi.

O tânără purtând o rochie făcută din fir de argint fină ca mătasea de păianjen se împiedică și căzu pe o gondolă de caviar negru și albino care se balansa alene într-un leagăn săpat dintr-un bloc enorm de gheață. Se ridică în șezut și începu să-și îndepărteze cu atenție boabele de icre din decolteu. Doi bărbați se repeziră să o ajute să se ridice, dar când văzură că era foarte fericită acolo unde era, începură să lingă icrele din palmele ei întinse. Blițurile prinseră să scânteieze prin ceața de la instalația de refrigerare care învăluise întreaga scenă. Orchestra cânta *Valsul nr. 2* de Șostakovici undeva, în fundal.

Sus, deasupra noastră, stelele Londrei sclipeau palid, iar avioanele continuau să zboare spre vest, către Heathrow, într-o procesiune continuă, maiestuoasă. Totul în jurul meu, chiar și căderea fetei, era armonios orchestrat, plăcut privirii, dar efectul cumulativ era melancolic, ca și cum în inima tuturor acestor lucruri ședea ascunsă o sete de neostoit.

Dacă aș fi avut habar cine este *le tout Londres,* fără îndoială că aș fi putut confirma că era de față. Am recunoscut o seamă de bărbați și de femei, toți arătând un pic și tulburător de diferit de avatarurile lor mai familiare din paginile tipărite sau de pe ecranele televizoarelor: noua preoțime, taciturnă, a directorilor de mari galerii de artă, arătând ca niște

ilustrații din *Foxe's Book of Martyrs* – dacă nu ținem seama de redingotele lor scumpe și de papioane; jurnaliști și scriitori faimoși, aprinși la față de prea multă șampanie; căpitani ai industriei; politicieni; actori; modele; și toți mergând, vorbind, scuturându-și mâinile, schimbându-și datele de contact, țuguindu-și buzele pentru pupături aruncate în aer, cu ochii după prăzi mai ademenitoare și mișcându-se mai departe, tot timpul mișcându-se.

Stăteam singur, privind un spectacol de *son et lumière* care ilustra istoria artei ruse, de la Kievan Rus[10] până în prezent, când o pereche de palme mi-au acoperit ochii. În rochia ei neagră, severă, cu guleraș alb, Gery Pekarova arăta ca o școlăriță și râdea ca un băiat căruia tocmai i se schimbă vocea. Mă îmbrățișă de parcă eram prieteni de când lumea. Rochia îi era presărată cu paiete, care trosneau ușor la atingerea cu trupul meu, ca niște confeti din hârtie de orez.

— N-am văzut-o pe doamna Summerscale de foarte mult timp. E aici?

Mă privi nedumerită.

— Cred că glumești. Natalia să vină la o petrecere rusească! Rusia ei este abstractă – artă și muzică, cețuri și oglinzi –, dar când vine vorba de ruși, e întotdeauna *niet, spasibo* – nu, mulțumesc. Îi aduc aminte de toate lucrurile pe care vrea să le uite, spune. Nu sunt foarte sigură că și-a deschis măcar invitația. Eu a trebuit să fac rost de una ca însoțitoare a cuiva. Un rus de care m-am descotorosit de îndată ce am trecut de controalele de securitate.

— Știi că e petrecerea lui Gorsky, nu? continuă. N-aș fi lipsit chit că ar fi trebuit să ucid pentru asta – și probabil unii dintre invitați chiar au și făcut-o! Toată Londra vuiește de petrecerile lui. Anul trecut a închiriat unul dintre cluburile acelea uriașe de pe Pall Mall și a acoperit fațada cu orhidee atârnătoare. Apoi a fost patinoarul pe care l-au

construit în Kensington Gardens, îngropat într-un cuib de brad și ilex, ca o imensă coroniță de Crăciun, verde întunecat cu ornamente roșii. Era 13 ianuarie, Anul Nou rusesc. I-au îndemnat pe oameni să ia din ornamente la plecare. O amică de-a mea, bulgăroaică, a aruncat câteva în Serpentine; să facă rățuște, zicea, nebuna. Câteva zile mai târziu a aflat că fiecare ornament valora câteva mii de lire.

Cu altă ocazie a dus niște oameni cu avionul în Italia, cu jet-uri private, și i-a plimbat cu iahtul lui, de la Genova în Sardinia. Nu-i corect să spun că el i-a dus: oamenii se tot întrebau când o să-și facă apariția; dar el a rămas acasă, în Highlands, jucând golf în ploaie. Nu-l vezi nicăieri. Se spune că își privește petrecerile pe webcamuri. Mă rog, dacă asta îi face plăcere…

Privi în sus, către o imaginară cameră de supraveghere și-și cuprinse sânii în palme. Engleza ei avea accent, dar era clar colocvială, iar gesturile îi erau fermecător de nepotrivite cu vorbele. Apleca din cap în semn de nu și scutura capul ca să spună da, așa cum numai bulgarii fac, iar mâinile ei, cu degete osoase și unghii lungi și roșii, se mișcau precum mâinile unui rapper.

— În orașul ăsta te obișnuiești cu banii, adăugă, dar banii lui Gorsky sunt dincolo de orice vis de înavuțire. Nimeni nu știe exact cum i-a făcut. Unii spun că-i vorba de petrol, alții că-i vorba de arme. Rusești sau chinezești. Am auzit oameni care insinuau că ar fi spion rus și că ar fi fugit, vânat de agenții ruși. Prietenii mei mi-au spus că a fost odată arestat în Bulgaria, în timp ce încerca să transporte arme către Serbia – sau poate să exporte arme din Serbia, nu-mi mai aduc aminte – și că a dat mită și a reușit să iasă din pușcărie. Am auzit că a studiat la Sankt-Petersburg, cu președintele bulgar, și că erau cei mai buni prieteni. Sau era cu ăla român? Cine știe, Nick? Și cui îi pasă?

Scoase o carte de vizită dintr-o poșetă micuță și mi-o băgă în buzunarul de la pantaloni. Degetele îi rămaseră acolo până îmi simți penisul tresăltând, apoi îmi zâmbi radios și plecă. Nu am urmat-o. Rochia ei reflecta luminile și scânteia ca o baltă de smoală pe pielea bronzată.

Pornisem înapoi spre Kensington Gore, când limuzina argintie s-a oprit în fața mea. Bărbatul care ședea lângă șofer a sărit și a deschis portiera din spate.

— Domnul Kimović? spuse. Vă rog.

Înăuntru am văzut chipul cunoscut al lui Roman Gorsky. Bătu cu palma în locul de lângă el.

— Sper că ți-a plăcut petrecerea.

Făcu un semn din cap spre ecranul din fața lui, pe care se perindau scene din locul de unde tocmai plecasem.

— N-am mai văzut ceva asemănător.

— Te-ai întâlnit cu vreun prieten?

— Nu, dacă nu-i punem la socoteală pe șeful meu și pe Gery Pekarova, am spus.

— Ah, gimnasta, mă întrerupse Gorsky. Cred că am avut onoarea. Sunt destul de bătrân ca să mi-o amintesc copilă, cu medalia de aur în jurul gâtului. Era atât de drăguță! Steroizii au făcut dezastre, dar e încă o apariție, cred. Nu-i ciudată Londra, cum ne aduce ea pe toți împreună, din nou? Ai zis că ești din Belgrad, nu? Am fost deseori la Belgrad, în anii ’90. Grele timpuri. Totul raționalizat. Fără curent electric. Elicoptere militare zburând la mică înălțime deasupra orașului, aducând răniții de pe front. Spitalele n-aveau de nici unele, nici cele mai elementare dotări.

— Eu am plecat cu mult înainte de a fi foarte rău. Cine și-ar fi putut imagina?

Eram prudent. Nu voiam să-l supăr din greșeală.

— Toată lumea, răspunse el. În clipa în care Zidul Berlinului s-a prăbușit, totul era foarte clar. Națiunea ta e o victimă a Războiului Rece,

domnule Kimović. Profund neînțeleasă. Ca și a mea. Dar cel puțin a mea se poate apăra singură.

Treceam încet pe lângă fațade victoriene înalte, care străluceau în lumina lunii ca niște faleze. În spatele lor, oamenii mâncau, priveau la televizor, făceau dragoste sau dormeau. Știau despre oameni ca Gorsky doar din bârfele din ziare. Privea peisajul străzii din mers și din când în când îi spunea șoferului să încetinească, ca să poată admira în tihnă un portic sau un șir de ferestre înalte.

— Îmi place arhitectura, spuse. Adu-ți aminte de asta când cumperi cărți pentru mine. Poate studiile despre palatul lui Dioclețian, ale lui Robert Adams? Am văzut niște schițe în biblioteca universității mele; cu mult înainte de a spera să văd vreodată Adriatica. Dar nimic prea tehnic, totuși. Prin educație sunt matematician. Matematica este mai aproape de poezie decât de celelalte științe, poate. Sau poate de filosofie. Abstracțiune pură. Ca și banii, ai putea spune.

Nu aștepta un răspuns.

— Am predat la Leningrad, înainte de toate astea. Am scris o teză doctorală despre descoperirea numerelor transfinite. Unii dintre matematicieni s-au lăsat cam luați de val cu abstracțiunile. Au devenit Iubitori de Nume: credeau că numele lui Dumnezeu e Dumnezeu însuși – „cuvântul” care deschide Biblia. Raționalismul dus la extrem, atât de departe încât se transformă în propriul său contrariu, în misticism. Am avut probleme din cauza acestui gen de studiu. Era văzut ca un studiu al religiilor, nu al matematicii. Am fost pe punctul de a-mi pierde serviciul și, știi tu, în Rusia niciodată nu-ți pierzi numai slujba, trebuie să faci tot felul de alte compromisuri.

Flutură din mâna dreaptă, ca și cum ar fi vrut să alunge gândul.

— Nu-ți place Londra? Secole de curgere neîntreruptă de bani. Toți banii aceia de nenumărat, istorici, cufere peste cufere, din cele patru colțuri ale lumii…

Întoarse capul către Muzeul de Istorie Naturală.

— Dar englezii nu-mi plac, continuă el. Au ceva de amfibieni în ei, ceva alunecos care se trage din faptul că locuiesc pe o insulă, capabili să scape din strânsoarea vecinilor lor.

Așteptam să continue. Mie îmi plăceau englezii, în general, și el oricum nu părea că are prea mult de-a face cu ei, dar nu voiam să-l contrazic. Tăcu.

Interiorul mașinii mirosea a lemn și a piele și, venind dinspre scaunele din față, o pală de colonie scumpă. Șoferul sau garda de corp, nu puteam spune care: amândoi aveau costume și tunsori mai impresionante decât ale mele. Cei doi bărbați priveau tăcuți înainte, în timp ce treceam de pe o bandă pe alta sau depășeam alte mașini. Au schimbat scurt niște șușoteli în rusește doar când un biciclist s-a sprijinit de mașina noastră, la un stop. Atâta dezinvoltură era șocantă. Bodyguardul privi în oglinda din stânga lui, brațul drept i se mișcă. I-am văzut umerii încordându-i-se, apoi relaxându-se. Am privit în urmă când am pornit. Era un puști de paisprezece sau cincisprezece ani, cu chipul palid de sub cască atât de plin de pistrui că, în lumina felinarelor, părea un ou pestriț.

Gorsky era prea absorbit de ecranul albăstrui din fața noastră ca să bage de seamă ceva. Se transmitea sfârșitul petrecerii. Dădu din cap spre șofer și mașina se umplu de muzica lui Bach. Calitatea sunetului era eterică. Deși muzica era departe de a fi dată tare, nu auzeam niciun alt zgomot. Cum alunecam de-a lungul străzilor, oamenii încercau să privească înăuntrul mașinii. Unii se opreau pe bordură și îi făceau poze.

Gorsky a căutat în compartimentul pentru mănuși ascuns în brațul lat al banchetei dintre noi și a scos o cutiuță pe care mi-a întins-o,

deschizând-o. O medalie se odihnea pe o pernă de mătase închisă la culoare.

— Uită-te un pic. Vezi ce scrie pe spate.

Am ridicat o cruce albă prea-cunoscută.

— Lui R.B. Gorsky din partea poporului sârb, cu recunoștință, spunea inscripția gravată într-o caligrafie chirilică fină.

Îmi luă medalia din mână, o examină pentru o clipă ca și cum ar fi vrut să-mi spună povestea ei, dar o puse cu grijă la loc în cutia ei, pe care o închise cu o ușoară pocnitură.

•

La un moment dat al vieții mele, am început să mă dezinteresez de cursul ei cât să pot trece la acțiuni decisive. Ceva în mine își lepădase ancora; m-am desprins. Nu-mi găseam vreun merit în faptul că scăpasem la mustață de războiul din Iugoslavia. Dacă mama nu ar fi refuzat să primească ordinul de încorporare, dacă aș fi fost mobilizat, aș fi ajuns să împușc și să fiu împușcat.

Înțeleg că acesta este un mod straniu de a explica cum – sau de ce – am început să mă văd cu Gergana Pekarova. Lucrul corect – și brutal – care se cere spus este că a început să mi-o tragă. Nu mă atrăgea foarte tare, dar nu mă deranja compania ei, ceea ce este mai mult decât aș putea spune despre majoritatea oamenilor. Cred că și ea simțea la fel. Trebuie să-și fi dat seama că eram tipul de bărbat pe care nu-l deranja să fie convocat, nu-l deranja să facă ce i se spune, mai ales dacă asta nu presupunea niciun fel de muncă grea. Devenisem prietenul ei de-chemat-la-telefon, de-luat-la-pachet.

Era o creatură amorală și asta mi-a fost clar de la bun început. Nu știu cum de ajunsese să locuiască într-un apartament destul de mare, cu vedere spre St. Luke, în Chelsea, genul de proprietate imobiliară care ar ajunge la o sumă cu șapte cifre dacă ar fi vândută pe piața liberă, dar a cărei achiziție, puteai să pui pariu fără prea mare

risc, a presupus mai mult de o minciună. Uneori o vedeam alergând pe străzile laterale, îmbrăcată într-un trening mulat de lycra, închis cu fermoar, ca un scufundător de mare adâncime. Ca tot ceea ce ținea de ea, silueta ei felină era în același timp atrăgătoare și respingătoare.

Am dat unul peste altul la Waitrose, pe King's Road. Coșul ei de cumpărături conținea o cutie de broccoli și o sticlă de vodcă, al meu un meniu indian pentru o persoană.

— Nikita, gânguri ea.

Mi-am dat seama atunci că fața ei de Mick Jagger probabil că aducea cu cea a Nastassjei Kinski când și ea, și Nastassja fuseseră mai tinere.

— Trebuie să ne vedem din nou, Nikita, să ieșim, să dansăm, să ne distrăm.

Așa că ne-am întâlnit. Ne-am dus la un restaurant bulgăresc cu grătare, pe la Green Lanes, apoi la un club bulgăresc scump, undeva într-o pivniță de pe lângă Picadilly Circus.

Primul era plin de bărbați care arătau ca namilele de prin baruri și care mestecau trist îmbucături mari de carne în timp ce priveau un uriaș ecran de televizor care, dintr-un colț, răcnea o muzică de dor de-acasă. Gery plimba prin farfurie o bucățică de pui la grătar în timp ce mă tot îmbia să consum muntele de carne de porc și de miel pe care-l comandase pentru mine.

Clubul, când am ajuns noi, puțin după miezul nopții, era plin de oameni frumoși, îmbrăcați cu gust și cu o eleganță reținută – o Bulgarie cu totul diferită – bărbați și femei, chipeși, bruneți, care arătau de parcă dădeau probă pentru rolul lui James Bond și a ultimului său agățământ. Cei mai mulți păreau că o cunosc pe Gery. Era o dansatoare nemaipomenită. Aș fi vrut să pot spune același lucru și despre mine. Înainte de a fi intrat în locul acela, credeam că suntem rezonabil de potriviți unul cu altul; sau că, la o adică, balanța înclina de

partea mea. Aici, m-am întrebat deodată ce caută ea cu mine.

La patru dimineața m-a luat acasă. M-a luat. Nu sunt un bărbat foarte promiscuu, dar am avut destule iubite ca să pot aprecia îndemânarea amoroasă a lui Gery; într-adevăr, cu asistența ei, mi-am demonstrat admirația de patru ori între patru și opt dimineața, când am adormit, în cele din urmă, lovind salteaua cu o bufnitură și simțindu-mă de parcă aș fi continuat să cad.

Am citit cândva o biografie a doamnei Simpson, comandată de unul dintre cei mai fideli clienți de la Fynch's. Autorul insinua cu discreție că ar exista tot felul de trucuri pe care viitoarea Ducesă de Windsor le-ar fi deprins din cultura bordelurilor din Shanghai. Cred că se gândeau la ceva asemănător cunoașterii anatomiei masculine de care a dat dovadă Gery Pekarova, dar cred că ducesa nu avea cum să rivalizeze cu abilitățile de gimnastică internă ale lui Gery. Gery putea face lucruri pe care nu le credeam fizic posibile. „Amorul" nostru era bogat în șmecherii și sărac în simțire: am rămas doi oameni care se masturbau împreună.

— Avem o prietenie cu beneficii, nu-i așa, Nick? spuse cu acel zâmbet de automulțumire pe care-l afișa de fiecare dată când învăța vreun clișeu al limbii engleze.

Acum folosise cuvântul englez pentru beneficii, dar îl păstrase pe cel bulgăresc pentru prietenie. Era același cu cel din limba mea maternă. Simpla lui rostire declanșase un val de căldură care începea de undeva din plexul solar. I-am prins capul în mâini. Gestul acesta părea mult mai intim decât orice făcusem până atunci. M-a îmbrâncit, râzând.

— Nu mi te-nmuia acum, Nikolai, spuse. E prea târziu.

Apoi închise ochii și adormi.

Ne-am trezit la prânz și am rămas în patul ei enorm, ascultând clopotele bisericii. A râs când i-am spus că, la prima noastră întâlnire, am crezut că e lesbiană.

— Poate că și sunt… Poate că te plac pentru că ești fetiță, Nikita.

Își întinse trupul lung și apoi își ridică piciorul drept în aer, fluierând un cântec sârbesc – sau poate era bulgăresc. Fiecare mușchi i se contură sub pielea întinsă. Unghiile de la picioare erau date cu ojă neagră. O linie albă, subțire, peste șolduri. Urma unui slip. Mă prinse de bărbie, mă sărută și plecă să facă un duș.

Afară, o după-amiază cu burniță atârna într-o doară peste Chelsea, ca un balon pe jumătate dezumflat. Priveam în tavan, compunând în gând, așa cum făceam adesea pe-atunci, lista de cumpărături pentru Roman Gorsky. Tocmai achiziționasem ediții prime, în condiții impecabile, din *À la recherche*… și din *Ulise* și un exemplar rar, samizdat, bătut la mașină, din *Dr. Jivago*, într-o cutie de croitorie din lemn de nuc sculptată anume ca să ascundă teancul cu indigoul care pălea din cauza timpului. Sub capacul bogat împodobit, sertarul de sus încă mai conținea ace, ață și degetare și un eșantion de broderie doar pe jumătate terminat.

Dincolo de astfel de obiecte, rușii rămâneau o problemă. Toată literatura modernă de referință fusese publicată pe hârtie ieftină. Cărțile de la jumătatea secolului erau galbene și fragile și se descompuneau, cele mai noi veneau prost legate – niciunele nu aveau acel aspect pe care și-l dorea clientul meu. Dată fiind suma de bani de care dispuneam, puteam să comand să mi se tipărească ce voiam eu, într-un tiraj de un exemplar, doar pentru el, la Belgrad. Prietenii mei de la facultate lucrau acum ca tipografi pentru două sute de euro pe lună. Gorsky cheltuia într-o secundă mai mult de atât.

— Îți dau o copeică dacă-mi spui la ce te gândești.

Gery stătea în prag, înfășurată într-un halat de baie alb.

— La Gorsky, i-am spus. Mă întreb de ce vrea biblioteca.

Se cuibări lângă mine și oftă.

— Crezi că am vreo șansă? Știu că ăstora le plac puștoaicele de șaisprezece ani – pizdulici proaspete –, dar trebuie să se și plictisească cândva de futăciunile astea. Am fost la niscai petreceri unde aveau adolescente aliniate la perete, ca vitrinele alea cu fructe de mare din braseriile franțuzești, și cu toate astea bărbații ăia vorbeau mai departe despre afacerile lor, fără să le dea nicio atenție. Mie Gorsky mi se pare un pește fiert, dar, aparent, nu e însurat. O femeie se poate obișnui cu singurătatea într-o căsnicie dacă primește alte compensații. Ce crezi, Niki? Cunosc prea bine lumea asta. Ce știe una de șaisprezece ani?

Nu-mi puteam imagina nicio altă femeie cumpănindu-și șansele la cel mai bogat bărbat din Londra atât de deschis și atât de curând după ce făcuse dragoste cu mine, dar, fiind vorba despre Gery, lucrurile aveau sens. Eram cucerit, aproape, de lipsa ei de prefăcătorie.

•

Nu știam dacă îi fac ei sau lui o favoare atunci când am invitat-o la operă. Biletele erau cadou de la Gorsky. Tocmai reușisem să procur o ediție princeps a lui *Evgheni Oneghin* a lui Pușkin cu dedicație pentru prințul Dolgoruki. Gorsky își dorea cartea, dar și-o doreau și mulți alți oligarhi care participaseră la licitație. Comisionul librăriei Fynch's doar pentru această achiziție nu era departe de cifra noastră anuală de afaceri. Gorsky a fost atât de încântat să capete volumul, încât îmi oferi un rar moment de incursiune în viața lui privată.

— O femeie care înseamnă mult pentru mine știa… probabil că încă mai știe… tot *Oneghin* pe dinafară.

A ezitat o secundă, gata parcă să spună mai multe, dar se răzgândi și continuă prin a-mi spune cum a donat zece milioane de lire Operei Regale cu condiția să închidă sezonul cu *Evgheni Oneghin.* Ne-am adunat cu câteva ore înainte de spectacol în restaurantul unuia dintre marile hoteluri de pe Mayfair care par veșnic goale când privești din stradă. Gorsky avea un salon privat. Era deja la masă când am ajuns eu, învârtind un păhărel de vodcă în mâna lungă și elegantă. Cifrele de pe cadranul ceasului reflectau lumina. Capul îi era atât de maiestuos când stătea astfel, încât părea încă și mai înalt decât era în realitate. Oglinzile îi reflectau coroana blondă și haina neagră, într-un soi de *mise en abyme,* ca și cum s-ar fi aflat în inima unui caleidoscop.

Chelnerul încă se foia cu pardesiul meu când Gery își făcu apariția. Purta o rochie strâmtă, argintie – o altă piesă cu paiete – care o făcea să semene cu o sirenă. Purta tocuri atât de înalte, încât, chiar dacă era cu zece centimetri mai scundă ca mine, tot părea că mă depășește. Dinții îi păreau de un alb încă și mai sclipitor decât de obicei, deoarece se bronzase mai tare de când nu ne mai văzusem, cu o zi înainte. Părul lung și negru era prins într-o plasă argintie din care fiecare buclă ieșea ca din întâmplare. Arăta mai mult decât oricând a travestit: efectul era ceva între uimitor și ridicol.

— Roman Borisovici Gorsky. Gergana Pekarova, i-am prezentat unul alteia.

Gorsky se ridică și îi sărută mâna întinsă. Dacă se vor fi cunoscut înainte, niciunul nu lăsă să se vadă.

Nu știu câte limbi vorbea Gorsky. Fiecare părea aproape perfectă, dar niciuna nu suna ca și cum ar fi fost limba lui maternă. Își presăra atât engleza,

cât și rusa cu cuvinte franțuzești sau italiene. În mașină, după petrecerea de la Serpentine, l-am auzit răspunzând la telefon într-o germană fluentă. Acum vorbea bulgărește, cu un ușor accent rusesc, dar fluent.

— O, am trăit la Sofia trei sau patru ani, explică atunci când ea se arătă surprinsă că i se adresează în limba ei maternă. Dar cred că la vremea aceea erai deja în Germania.

Gery nu păru intimidată de faptul că el cunoștea detaliile fugii ei. De-abia ieșise din adolescență și încă mai era campioană mondială când reușise să scape de supraveghetorii ei, în München, îmi spusese. El nu i-a spus ce făcuse la Sofia.

Continua să învârtă între degete paharul de vodcă, fără să bea. Gery a comandat șampanie, dar nici ea n-a băut. După ce chelnerii au început să aducă platouri cu sashimi, am fost singurul care a mâncat. Ascultam cu întreruperi conversația lor în bulgară.

— Și ce faci la Londra? întrebă Gery.

— Fac o casă pe malul Tamisei, răspunse Gorsky. Dar tu?

— Lucrez ca antrenor personal și nutriționist.

— O, spuse Gorsky, am nevoie de amândouă…

— Iau doar câte un client deodată. Asta înseamnă că pot călători. Oamenii care caută excelența nu vor să-și abandoneze obiceiurile oriunde s-ar afla. E nevoie de mult ca să mă tenteze să-mi abandonez clienta de acum.

— Am multe de oferit, spuse Gorsky.

Ambii păreau extrem de serioși. Era greu de spus ce anume negociau.

— Clienta mea este o doamnă foarte distinsă. O doamnă deosebită. Îi sunt profund devotată. Mă pui într-o situație dificilă, domnule Gorsky. Mă simt mult mai în largul meu cu femeile. Adică, profesional vorbind.

Mâna ei îngrijită plutea acum deasupra reverului lui. Pe sub masă, piciorul îi avansa pe glezna mea,

apoi pe gambă, făcând un unghi pe care numai o olimpică medaliată cu aur ar fi putut să-l obțină.

•

Ploua tare când am plecat de la restaurant și am luat mașina până la Covent Garden. De-a lungul străzii Picadilly, turiștii se adăposteau de ploaie în arcadele comerciale. Gery ședea între noi – în costumul ei muiat în argint – ca și cum ar fi fost parte din interiorul luxos al mașinii. Mâna ei stângă se proptise pe genunchiul meu, cea dreaptă, pe al lui Gorsky. Avea un inel neobișnuit pe dreapta, sub formă de șarpe, încrustat cu diamante. Părul îi mirosea a ulei de iasomie. Dintr-un motiv oarecare vorbeau despre ciocolată și marțipan; cum niciunul din ei nu ajunsese să guste din produsele cu adevărat de calitate până la douăzeci de ani. Când se întoarse către mine, ochii îi străluceau în semiîntuneric cu un amestec de forță vitală și nemascată lăcomie.

Opera era adăpostită pe o stradă laterală, lipsindu-se de panașul celorlalte mari case europene care ședeau falnice în mijlocul propriilor piețe uriașe și sclipeau sub domurile lor aurite. Puține lucruri care nu aveau legătură cu bătăliile păreau că merită să aibă piețe în Londra; chiar și Parlamentul dădea într-o intersecție de mărime medie. Înăuntru, opera era mai ternă și mai puțin sclipitoare decât m-aș fi așteptat și erau destui turiști cu rucsacuri în spate ca sacoul meu ieftin să pară, prin comparație, elegant. Nu aveam nici cea mai mică intenție să încerc să îmi modernizez garderoba ca să se asorteze cu noii mei prieteni, iar hainele mele nu tulburau pe nimeni, câtuși de puțin.

În timp ce Gorsky își luă locul în colțul lojei sale și începu să frunzărească programul, am realizat ce reputație solidă – deși poate proastă – avea. Lornietele din staluri se întoarseră către loja noastră, ca într-un bal mascat. Oamenii se holbau chiar când se prefăceau că nu se uită. Putea să fie

cel mai discret dintre oligarhii din Londra – fără niciun club de fotbal din Premier League pe numele lui, fără divorțuri răsunătoare, fără tentative de asasinat la adresa lui său, atât cât se știa, comandate de el –, dar în ciuda, sau poate din cauza absenței sale continue, petrecerile și palatul a cărui bibliotecă o dotam îi asigurau apariții regulate în rubricile mondene. Chipul lui era la fel de familiar ca al lui Abramovici sau al lui Berezovsky. Lipsa unei povești personale devenise ea însăși o poveste. Să fi fost gay? Într-o țară precum Rusia, nicio sumă nu ți-ar fi cumpărat eliberarea de homofobie, insinuau jurnaliștii, apărându-și, ipocrit, propriile poziții liberale. De ce era atât de hotărât să rămână singur?

Zgomotul acordării instrumentelor se ridică din fosa orchestrei peste murmurul publicului. Izbucni un ropot de aplauze și un tânăr dirijor se postă în fața muzicienilor. În cea mai adâncă liniște, coriști îmbrăcați în țărani ruși umplură treptat scena și apoi cântecul țăranilor se ridică spre zei. Montarea era uimitoare, nimic din ce mi-aș fi putut imagina, deși știam prea bine povestea. Erau două Tatiana. Cea mai bătrână cânta despre dragoste și amărăciune; cea mai tânără dansa, fără cuvinte. Nu se îndrăgostise încă, nu cunoscuse încă durerile iubirii. Am aruncat o privire furișă spre tovarășii mei. Ochii lui Gery erau ațintiți asupra scenei, trupul îi era aplecat înainte, ochii i se mișcau de la un artist la altul, dar puteam deja să îi simt nerăbdarea. Nu era scena ei. Gorsky era sprijinit de spătar, pe jumătate ascuns de umbra catifelei roșii care drapa loja. Ochii i se umpleau încet-încet de lacrimi.

Sufletul slav, m-am gândit, cu un dram de nejustificată batjocură, pentru că și eu eram slav, în timp ce el nu era, deși fusese marinat în cultura slavă. Am presupus că privește în golul întunecat de deasupra capetelor spectatorilor, dar instinctul m-a făcut să-i urmăresc linia privirii de-a

curmezișul sălii, până la boxele din față. Chiar în fața lui era un grup de tineri și tinere, genul de copii de oraș, care se uitau unul la altul pe deasupra paharelor de șampanie mai mult decât se uitau la scenă. Un cuplu se săruta. În boxa mai mică de la stânga, erau doar doi oameni, un bărbat și o femeie. Chipul bărbatului era acoperit de program. Lumina palidă și albăstruie care străbătea de sub el sugera că își verifică telefonul. Femeia purta o rochie neagră, simplă, fără niciun fel de bijuterie care să-i mai alunge severitatea sau să strălucească pe pielea ei translucidă. Strângea la piept o poșetă mică. Nu exista nicio îndoială: spre deosebire de noi, ceilalți, ea era aici pentru muzică. Chipul ei familiar, frumos, rusesc era inconfundabil.

5.

— Eu am auzit de ea de la Victor, spuse Fynch. El mi-a povestit că era aproape spartană, după standardele lui Gorsky, dar că omul era atât de discret în privința invitațiilor, că nu ar fi fost de mirare să îl vezi pe Putin luând prânzul cu Julia Roberts, sub brazi. Lista de invitați nu transpirase către nimeni, niciodată: nicicând vreo vulgară scurgere de nume, ca din întâmplare, în articolele mondene. Nici măcar o dată. Nici n-ai fi știut că insula aceea există dacă nu te uitai pe hartă.

Victor era un fel de factotum pentru oligarhii proaspăt ajunși la Londra. Presupun că puteai găsi întrebuințări mai bune unei diplome în limba rusă obținute la Cambridge, dar cu greu vreuna mai profitabilă. Ajungeau la Londra cu valize pline de bani; el îi ajuta să-și găsească o casă, să o mobileze, să le înscrie copiii în cele mai bune școli, să rezolve totul, de la vize la amenzile de parcare. Zece la sută comision. Nici nu simțeau. Viza de UK: de câte aveți nevoie, domnule? Fiica prietenului cel mai bun vine să stea la dumneavoastră… singură? Ziceți că are șaisprezece ani? Să fie pe șase luni sau pe un an? O să ne dăm toată osteneala, domnule. Un nas nou sau o pereche nouă de sâni pentru soția dumneavoastră care nu vorbește o boabă de engleză? Desigur, domnule. Găsim un spital de cinci stele și un interpret care să stea cu ea 24 din 24.

Victor făcea un bănuț frumos, dar totul se ducea pe prima lui soție și pe hogeacul ei din Petersham, sau cel puțin așa zicea el. Și ea nici măcar nu-i dădea voie să-și vadă copiii. Când l-a dat afară din casă, a dormit aproape o lună la Fynch's. La început era prea deprimat ca să-și ia o cameră la hotel, spunea el: dormitul pe te miri unde consona

cu starea lui de spirit. Apoi Gorsky l-a luat sub aripa lui și i-a ordonat să doarmă în apartamentul din The Barbican. Asta se întâmpla pe vremea când Victor lucra la aranjamentele financiare pentru The Barracks și lua cina cu agentul imobiliar. Nu că ar fi fost vreo șansă să i-l sufle cineva, căci Bill Gates și emirul Qatarului erau singurii care și-ar fi permis să cumpere locul. La Barbican, Victor a înflorit, a ieșit cu niște fete, apoi le-a adus și acasă, a divorțat, și-a împrospătat mișcările de dans, s-a prefăcut că apartamentul îi aparține. Nu suporta să audă vreo vorbă rea la adresa lui Gorsky. Și, dacă stai bine să te gândești, o fi jucat un rol și în contractul nostru de achiziții de cărți: el și cu Fynch stătuseră în același cămin al școlii de pe Tamisa al cărei nume nici nu aveam voie să-l rostesc în public. Mă întrebam uneori dacă nu cumva Fynch avusese ideea despre bibliotecă înainte de a mă trezi cu Gorsky în librărie, dar am uitat să-l întreb. Pentru el, orice promisiune sau realizare a lui Victor erau doar glume. Faptul că refuza să discute „de-ale magazinului” cu mine ar fi fost la fel de amuzant dacă magazinul nu ar fi fost afacerea noastră comună.

Nu am apucat să-l întreb pe Fynch cât de oficială era ținuta pe insulă. Oricum, nu ar fi avut nicio importanță. Nu aveam de gând să mă duc să-mi cumpăr haine. Mă flata faptul că Gorsky m-a invitat – ca să vorbim de cărți și planuri de viitor, spusese vag –, dar eram sigur că știa că nu aveam să îmi împrospătez garderoba. N-aveam un chior.

Ziua în care mi-a lansat invitația era pe cât de ploioasă poate fi o zi la Londra și numai ce cheltuisem o grămadă din banii lui pe un incunabul rusesc care tocmai fusese misterios scos spre vânzare la o licitație, de un anonim din Buenos Aires.

— De ce nu-ți iei câteva zile libere, bătrâne? Să te relaxezi? sugerase Gorsky când a sunat să mă

felicite, deși contribuția mea constase doar în aflarea datei licitației. În Grecia, de exemplu, temperaturile se apropie de treizeci de grade deja, spuse el.

— Urăsc călătoriile și detest hotelurile, i-am răspuns, chiar și pe cele mai bune, toată vorbăria, rezervările, transferurile, orele pierdute așa.

Nu prea părăsisem Londra în ultimii cincisprezece ani. La început nu am putut călători din cauza actelor, apoi chiar ideea călătoriei a devenit obositoare. Gorsky a râs.

•

A fost simplu. O mașină până la Battersea, apoi elicopterul, apoi avionul particular. Și câte o nouă sticlă de șampanie la fiecare etapă, dacă voiam: când am ajuns la aeroport, nu mai știam nici la ce aeroport sunt, deși îmi dădeam seama că nu e Heathrow. După arhitectură ar fi putut fi Stansted, doar că era gol. Băgăjelul meu amărât fu luat iute de lângă mine. Rămăsesem doar cu o panama pe care o cumpărasem, destul de scump, la Bates, pe Jermyn Street, și pe care o țineam acum într-un cilindru de un albastru închis, ca pe flacăra olimpică.

Am avut propriul meu ofițer de frontieră la ceva ce arăta ca un ghișeu de verificat pașapoartele. Și un chioșc de ziare doar pentru mine: nici n-a trebuit să plătesc. Doar să semnez pentru ziare, folosind codul zborului meu. La un moment dat am observat o femeie intrând printr-o uriașă ușă glisantă de sticlă. Cineva, în spatele ei, căra câteva cutii de pălării. Era înaltă și părea încă și mai înaltă din cauza unui vast turban turcoaz. Nu-mi puteam da seama ce naționalitate avea. Pielea îi era atât de întinsă, că părea prinsă în capse la spate. Era singura persoană care nu purta uniformă pe care o văzusem de când șoferul lui Gorsky sunase la ușa mea ca să mă ia. Femeia nici nu m-a băgat în seamă: de ce-ar fi făcut-o?

Și avionul era tare. Două stewardese așteptau gata să îmi pună centura de siguranță înainte de decolare. Aș fi putut alege un *chaise-longue,* dar scaunul cu spătar rabatabil mi s-a părut destul de confortabil pentru un zbor de patru ore. Am adormit încă pe când pilotul recita numele unor orașe germane și belgiene pe deasupra cărora urma să zburăm și m-am trezit deasupra celei mai albastre mări, continentul european nu se mai zărea deloc, doar un arhipelag de insulițe cu case răspândite pe ele, ca niște cuburi de zahăr. Dar tot a mai fost timp ca stewardesa blondă, cu toca roșie dată cochet pe-o parte să îmi recite lista unor gustări ușoare. Am ales un bol de sorbet de ananas pe care mi l-a adus cu o linguriță de argint și un pahar de cristal, cu vodcă rece ca gheața alături. Șervetele de in purtau inițialele RBG brodate cu fir de argint: aceeași monogramă pe care o întrezărisem pe manșeta bluzei albe pe care o purta fata. Ar fi putut aduce a sclavie, dacă nu ar fi părut cu toții atât de fericiți că pot fi de folos.

Aeroportul grecesc părea încă și mai pustiu decât cel de pe care plecasem, cu patru ore în urmă. Adevăratul lux oferit de bogăție este să fii singur în locurile cele mai neașteptate. Nu exista bandă rulantă pentru bagaje. Nu existau control de pașapoarte și vamă. Am trecut printr-o clădire goală, răcită puternic cu aer condiționat, purtând cilindrul cu pălăria, simțindu-mă ușor ridicol, către o altă ieșire, spre un alt elicopter care m-a dus către Hesperos. Acolo m-a întâmpinat un cart de golf condus de un australian frumos, în costum alb, de cricket. M-a depus în mâinile unei asiatice de o frumusețe răpitoare, care m-a condus către casa mea. Pierdusem de mult socoteala angajaților cu normă întreagă ai lui Gorsky: trei-patru sute de oameni, fără a-i număra pe cei din Rusia, care probabil produceau chestia aia, care o fi fost ea, pe care o comercializa el.

Am fost lăsat într-un bungalow jos, de piatră. O clădire scundă ascunsă printre tufișuri cu flori, cu flori purpurii într-atât de mari, că păreau, pe peluza de un verde perfect și pe fundalul perfect albastru al mării, un decor dintr-un episod grecesc din *Teletubbies.* Mi-am făcut un duș cu o apă care părea acidulată și m-am dat cu câteva picături de aftershave pe care l-am găsit într-un săculeț de un argintiu lucios, așteptându-mă pe pat. *Bun venit la Hesperos, domnule Kimović*, spunea un bilet prins de el. Înăuntru se afla o colecție de bunuri de care ar putea avea nevoie cineva pe o insulă grecească, dacă acel cineva ar fi fost un gigolo de mare clasă căruia îi plăcea să călătorească fără bagaje: articole de toaletă, loțiune de plajă, două slipuri, unul minuscul și negru, altul larg și imprimat cu dungi albe și albastre, foarte fățos, șlapi, o pereche de espadrile, un aparat mic de fotografiat și niște ochelari de soare. Totul pe mărimea mea și cu brandurile de lux pe care eu le socot o simplă risipă. Exista chiar și o copie aproape identică a pălăriei mele.

Un alt bilet lista activitățile disponibile pe insulă și excursiile din jur și mă invita să nu ezit să solicit echipament de snorkelling sau scubadiving, costume de scafandru, *sea-boarding* sau surf cu zmeul… o navă cosmică… orice aș fi dorit.

Telefonul de pe noptieră sună. O femeie, scandinavă după voce și care părea că-și cere scuze, mă anunță că cina se va servi în casa mare, asta dacă nu preferam să mănânc singur. De curiozitate am rezistat tentației de a rămâne pe veranda mea, cu o cutie de caviar din frigider în față. Voiam să văd cu cine mai împart această Arcadie. Lăsând la o parte nebunia zgomotoasă a greierilor, aș fi putut fi prea bine singur pe insulă.

Când am găsit drumul către vila principală, m-a cucerit prin simplitatea ei: Victor nu dăduse greș. După standardele lui Gorsky, clădirea era de-a dreptul ascetică. Fusese cândva reședința unei

pașale otomane, îmi explică un valet irlandez în timp ce îmi prepara băutura. Cu simetriile ei simple, părea o casă de piatră din desenul unui copil: șase ferestre la primul etaj, patru la parter, câte două de fiecare parte a ușilor duble, verzi, din centru, larg deschise pentru a dezvălui privirii o tapiserie cu o scenă de vânătoare, flancată de candelabre pe care luceau o mulțime de lumânări din ceară. Mirosul lor se amesteca cu cel al cimbrișorului sălbatic și al fumului de tutun de afară.

O pergolă lată mergea de-a lungul verandei. De ea atârna o viță veche, cu strugurii încă mici și verzi. O jumătate de duzină de bărbați se adunaseră deja la umbra ei. Trei ședeau în fotolii de nuiele așezate față-n față, alți trei la o enormă masă de piatră, jucând cărți. Am recunoscut vag două fețe britanice văzute prin ziare – vlăstarul unei faimoase familii evreiești care conducea o firmă de lobby, dar care era mai bine cunoscut pentru că avea o nevastă supermodel, un fost bancher care apărea frecvent la *Newsnight.* Lobistul era bronzat de parcă ar fi stat deja ceva timp pe Hesperos; bancherul era roșu ca racul – paginile din *Financial Times* pe care le răsfoia păleau pe lângă culoarea pielii lui. Mai era un bărbat, spaniol mi s-a părut mie, după față și părul negru-corb, dat cu pomadă și pieptănat peste cap, pentru a se revărsa apoi peste gulerul alb într-o gălăgie de bucle neorânduite.

Jucătorii de cărți erau indubitabil ruși. Purtau șorturi sau pantaloni de trening și o colecție de tricouri ale echipelor de fotbal de la cluburi europene celebre. Ar fi putut prea bine să se fi aflat la un camping în țara lor, cu echipamentul sportiv din material sintetic mulându-se confortabil pe trupurile robuste, dar dat fiind că eram unde eram, mă întrebam dacă nu cumva ei chiar dețin cluburile respective. Nori de fum de țigară pluteau deasupra mesei. Când m-am apropiat, au ridicat

capetele și-au salutat fără a-și întrerupe jocul. Doar spaniolul s-a ridicat în picioare. Își pocni călcâiele când îmi strânse mâna. Avea un pântec plat, ca de matador. Bancherul și lobistul se prezentară, apoi puseră câteva întrebări politicoase despre vremea de la Londra, fără a se preface măcar că îi interesează răspunsurile mele. Numele lobistului era legendar – ca Rothschild sau Hilton. Nu te-ai fi gândit că există oameni care chiar îl poartă, oameni pe care chiar să îi întâlnești. Numele bancherului era britanic și monosilabic ca omul însuși. Întreaga lui atitudine îți spunea că vizita lui la Hesperos o să fie scurtă și că scopul ei nu putea fi altul decât afacerile.

Rușii înjurau fioros. Unul dintre ei scoase un teanc gros de bancnote de 500 de euro dintr-un buzunar adânc al pantalonilor de trening și îl trânti pe masă, făcând cărțile să sară în tufișuri. În doar câteva secunde, s-a înființat un indian purtând o tunică gen Mao și s-a apucat să le strângă. Era evident că eram supravegheați tot timpul, dorințele noastre fiind ghicite chiar înainte ca noi să știm că le avem.

Îmi sorbeam băutura și priveam în jos, printre pini, spre port. O barcă cu motor a apărut de niciunde, cu trei femei la bord. Coborâră din barcă și începură să urce poteca de piatră ce ducea la vilă. Le auzeam conversația în rusește, ciocănitul tocurilor pe piatră și foșnetul pungilor de cumpărături, mari, lucioase pe care le cărau în mână. Când au ajuns, nici măcar n-au dat din cap în semn de salut. Fiecare dintre ele sărută un rus și fiecare fu ciupită de fund sau primi câte o palmă de apropiere și niciuna nu păru deranjată de acest lucru. Aș vrea să spun că erau vulgare, dar erau frumoase și tot pe atât de interșanjabile în frumusețea și eleganța lor pe cât le erau bărbații în grosolănia lor veselă.

Gorsky nu era nicăieri prin preajmă. Nici în acea primă seară, nici în a doua, nici chiar în a

treia. Am lenevit în hamac, am luat câteva ore de *scubadiving* și am citit romane polițiste din mica bibliotecă din bungalow-ul meu. Lobistul și bancherul deveneau din ce în ce mai nerăbdători. Cel din urmă stătea mai tot timpul pe telefon. Rușii intrau din când în când în mare, unde lătrau prietenește unul la altul, ca un mic ciopor de morse, apoi se prăbușeau în fotolii, fumând și privind orizontul. Nevestele dispăreau cu barca în fiecare dimineață și reveneau cu noi cumpărături, Dumnezeu știe de unde.

În cele din urmă, în ultima mea seară acolo, s-a organizat o petrecere cu grătare. Invitați de pe iahturile ancorate de-a lungul și de-a latul arhipelagului erau aduși cu bărcuțele. Erau zeci de tineri și tinere de o frumusețe uluitoare, care beau șampanie, luau cocaină, fără să se ferească, din cutii de argint pline cu pudră și înotau în strălucirea roșiatică a soarelui la asfințit. De undeva, de dincolo de copaci se auzea muzică – live, discretă.

Una dintre femei îmi făcu semn. Am urmat-o pe o potecă pe sub pini, până am ajuns la o bancă joasă de piatră, adăpostită de un scut de iasomie sălbatică. Își ridică poalele tunicii și-mi arătă vulva. Doar ce apucasem să văd crăpătura îngustă, înălțându-se nu mai mult de un centimetru dintre coapse, când se întoarse cu spatele și începu să-și fâțâie fundul, apoi se întoarse din nou, arătând cu degetul către buze, oprindu-se de fiecare dată cât să ridice o sprânceană întrebătoare. Când și-a apăsat arătătorul pe vulvă a doua oară, am dat din cap că da, ca un idiot la piața de pește. Pantalonii începuseră să mă doară.

Nu arătă nici bucuroasă, nici dezamăgită de alegerea mea. Am presupus că nu vorbește engleza și m-am întrebat dacă nu cumva era și mută. Nu spusese nimic nimănui toată seara. Am presupus că nu era surdă, pentru că dansase, chiar frumos, în ținuta ei lejeră, ridicându-și brațele subțiri în aer în

sunetul zecilor de mici brățări pe care le avea la încheieturile mâinilor și la glezne. Brățările clincăneau și acum, când m-a încălecat și a început să-și miște fundul înainte și înapoi, în timp ce eu priveam în leagănul săltăreț al sânilor ei mici. În spatele ei, soarele muribund scălda totul într-o strălucire saharianã, profundă. Era extrem de excitant, într-un fel suprarealist, frumos dar apocaliptic în același timp, din cauza absolutei decadențe a copulării noastre. Era umedă ca o stridie. Am ejaculat foarte iute. Oftă, un pic dezamăgită, scoțând un șervețel din buzunarul de la piept al tunicii, îl desfăcu și se șterse între picioare, apoi, pe neașteptate, vorbi.

— Trebuie s-o șterg, spuse ea cu un accent englezesc perfect.

Îmi aruncă o bezea apoi dispăru.

•

La înapoiere, când eram încă la vreo sută de metri de casă, l-am recunoscut pe Victor după cercul mic, perfect al cheliei lui. Îl făcea să semene cu un călugăr. „Friar Fuck”, îi spune Fynch pe la spate, râzând, ca de obicei, cel mai tare la glumele lui. Victor îmi zâmbi cu toată gura când m-am apropiat. Purta o ghirlandă de smochine uscate, ca pe un colier tribal, peste un costum ușor de in deschis la culoare. Zâmbetul îi împinsese barba mult în jos, astfel că acum semăna cu un hamster fericit.

— Atenție mare, tinere, că altfel riști să te obișnuiești cu chestiile astea, spuse. N-o să te mai poți întoarce la comerțul cu cărți. Dar, pe de altă parte, se spune că o viață activă, în aer liber protejează de cancerul la prostată și niciodată nu e prea devreme să te îngrijești de chestiile astea, nu-i așa?

Stătea „ceva mai sus, în Muntenegru”, unde mai mulți dintre clienții lui își țineau iahturile în golful Kotor. Avea de lămurit cu Gorsky „o chestiune nesemnificativă”. Ciudat cum apăruse în seara

petrecerii, alături de alți englezi care se legau de rușii bogați precum coțofenele de hipopotami.

— E pe-aici, spuse Victor, dar nimeni nu pare să-l fi văzut. Amicii noștri de-acolo au devenit cam nerăbdători.

Arătă cu capul spre bancher, care ședea în același fotoliu de nuiele. Globul soarelui scăpătând se îneca încet în bolul larg al paharului de coniac din fața lui. Se prefăcu că nu-l vede pe Victor. Se bronzase frumos.

•

M-am trezit devreme ca să mă pregătesc de călătoria spre Londra. Valiza îmi era deja făcută. Am coborât la plajă pentru o ultimă partidă de înot. Aerul mirosea a pin, a lavandă și a smoală. Ziua promitea să fie la fel de însorită și senină ca și cele patru dinaintea ei. Nu mai văzusem un nor de când părăsisem Anglia. O carafă de suc rece de pepene mă aștepta pe măsuța așezată sub o umbrelă pe plaja nisipoasă a golfului. Paharul de lângă ea era încă aburit; cineva tocmai îl scosese din congelator. Cuburile de gheață clincăneau de parcă ar fi fost amestecate doar cu o clipă în urmă. Prăjiturile din coșul acoperit cu un șervet de bumbac în carouri erau calde. Oricine ar fi fost cel care îmi pregătise micul dejun mă urmărise părăsind bungalow-ul.

Mai erau și exemplare impecabile ale principalelor ziare britanice și americane – printuri color ale edițiilor scanate din ziua aceea, tipărite pe hârtie mult mai bună decât cea a ziarelor. Știrile britanice vorbeau despre prim-ministru. Fața lui aspră de scoțian părea atât de îndepărtată, grija lui față de cheltuieli atât de ireală, încât ziarele acelea ar fi putut prea bine să vină dintr-o altă epocă istorică.

Am înotat în apa caldă, apoi mi-am întins membrele și m-am lăsat în voia valurilor. M-am gândit la fata de noaptea trecută. Nu mi se păruse că ar fi prostituată, chiar deloc, dar, să fiu cinstit,

ori de câte ori intram în lumea lui Gorsky îmi pierdeam reperele, ca și cum banii ar fi creat propria lor cameră de decompresiune în care legile gravitației încetau să se mai aplice.

Voci omenești, înfundate de apa din urechi, ajunseră la mine de nu foarte departe. Am văzut o barcă la câteva sute de metri de mal. La cârmă era spaniolul. Purta, caraghios, două perechi de ochelari: una pe nas, alta îi ținea părul, ca bentița lui Alice. Purta o cămașă proaspătă, albă ca zăpada. Arăta ca un fotbalist retras sau ca un pilot de Formula 1, chintesența unui playboy latino. Era atât de macho, încât, paradoxal, era aproape feminin. La asemenea valori extreme, sexele seamănă atât de bine încât devin unul singur, narcisic, îndrăgostit de nimeni altcineva decât de propria imagine.

Fata la care tocmai mă gândeam ședea în spatele lui. Un sutien mic, de un verde fosforescent, îi acoperea de-acum familiarele conuri ale sânilor. Doar gândindu-mă la ei și am avut un început de erecție. Privea în spate, făcând pe supraveghetorul pentru cel de pe schiuri, care se lăsa pe spate, își trecea greutatea de pe un schi pe altul, demonstrând, când se întoarse spre ea să-i facă un semn cu stânga, o lejeritate rezultată dintr-o îndelungă practică. Ea își ridică pumnul în aer, cu degetul mare în sus, în semn de „foarte bine”. Costumul de scafandru și ochelarii de soare făceau ca omul să pară, mai mult ca oricând, un extraterestru, dar botul său cabalin era inconfundabil.

•

Când m-am întors la bungalow, valiza îmi fusese luată deja. Am lăsat o bancnotă de douăzeci sub vaza cu albăstrele de pe noptieră, dar nu eram sigur că există o cameristă care să se bucure de bacșișul meu. Casa era curățată meticulos zi de zi; revistele erau livrate împreună cu coșurile de fructe; carafe cu suc proaspăt de portocale, sticle

de șampanie și trei feluri de apă se aflau în permanență în frigider. Când am citit două cărți de John le Carré în primele două zile ale șederii mele, alte patru au fost adăugate bibliotecii, dar nu văzusem niciodată pe cineva intrând sau ieșind. N-a fost nimeni nici să-mi ureze drum bun.

La plecare, privind în spate din cartul de golf care mă adusese cu patru zile în urmă, le-am văzut pe cele trei rusoaice părăsind casa în direcția debarcaderului, unde barca lor aștepta deja. Îmi făcură cu mâna și îmi trimiseră bezele. Bărbații lor nu erau prin preajmă.

Am fost singurul pasager din elicopter, deși văzusem alte două așteptând să aterizeze. Staționau în aer, ca niște mari păsări de pradă. Regretam acum faptul că elicopterul era atât de bine antifonat. Mi-ar fi plăcut rolul meu într-o versiune oligarhică a lui *Apocalipsul acum*, dar de-abia puteam auzi sunetul palelor de deasupra capului. Aparatele care veneau erau și ele complet silențioase. Vocea melancolică a pilotului m-a făcut să tresar. Vorbea cu cineva prin radio.

— Astea sunt ultimele Sikorski, Bud. Tipii ăștia pot să facă și duș la bord, dacă vor. Șeful face spectacol. Moscova, pun pariu.

Micul aeroport era la fel de pustiu ca și la venire. Aceeași stewardesă m-a întâmpinat la bord cu un dar de la revedere, un flacon de ulei de măsline presat la rece, închis la culoare, ca algele de mare. Mi-a fost dat într-un suport împletit din nuiele, cu o notă scrisă de mână. Sper că te-ai odihnit bine, scria, și așteptăm cu nerăbdare să ne revedem foarte curând. Scrisul de mână era feminin, cu d-ul final continuat cu niște înfloriturи complicate cu tuș negru. Dar semnătura era cu cerneală sepia, scrisă de o altă mână: inițialele RBG scrise strâmb și repede, în chirilice rusești. Linia de pe G bătea în sus, ca un hanger.

•

La Londra, ploaia continua să cadă, ca atunci când plecasem. Era parte din peisajul urban, la fel de constantă ca străzile și clădirile. Același singur ofițer de frontieră mi-a verificat pașaportul. Șoferul lui Gorsky m-a ajutat să mă sui în mașină și m-a rugat să aștept, după care a dispărut și a reapărut după aceea cu o valiză diplomat micuță pe care a pus-o pe scaunul din față. Apoi, imediat în urma lui, a apărut Gorsky. Nu știu dacă fusese în același avion. Ora plecării avionului meu privat nu se pupa cu spectacolul său de sporturi acvatice, cu toate acestea era acolo, ca și cum s-ar fi teleportat. Începeam să mă obișnuiesc cu șmecheriile lui, dar, cu siguranță, nici chiar el nu ar fi ridicat în aer două avioane pe aceeași rută, la distanță de câteva minute. Și-a deschis singur portiera. A privit scurt către poala mea – cilindrul albastru cu pălăria și coșul de nuiele cu uleiul de măsline.

— Cum a fost la Hesperos? m-a întrebat.

— Cum poți cumpăra o insulă ca aia? i-am răspuns cu o întrebare. Sunt doar curios. Nu am de gând să-mi cumpăr și eu una.

A zâmbit.

— A venit la pachet cu portofoliul Karagiannis. Armatorul, știi tu. În anii ’90 mi-am petrecut cea mai mare parte a timpului la Sofia. E un oraș claustrofobic și era încă și mai și înainte de aderarea la UE. E unul dintre locurile acelea în care degeaba ai bani, pentru că, oricât de mulți ai avea, tot n-ai pe ce să-i dai. Tot pe drumuri pline de găuri conduci și știi că oamenii trăiesc în blocuri de beton pline de igrasie, ascunse în spatele unor panouri cu reclame la tutun. Din când în când trebuia să fug. La vremea aceea făceam afaceri cu Serbia – încălcarea embargoului, îți amintești? Și, orice s-ar spune, nu o făceam pentru bani. Poporul tău suferea de pomană și Vestul… mă rog, știi tu. Aveam idealul acesta, *să ajut oamenii* – ce altceva poți face cu viața ta care să aibă mai mult sens decât asta?

Habar nu aveam despre ce vorbește. Oricât de tare mi-aș fi iubit națiа, aveam puține iluzii despre conaționalii mei. Cu siguranță țesea un mit din dubioasele lui afaceri mafiote. Scoase un port-card subțire din buzunar și îmi arătă o fotografie pe care o ținea acolo: o poză a lui, mai tânăr, alături de o femeie în care am recunoscut-o pe una dintre cele mai eminente doctorițe chirurg din țara mea, fostă ministru al sănătății. Era renumită pentru construirea unuia dintre cele mai moderne spitale pentru copii din Europa cu ajutorul unei donații anonime. În fotografie, ea și Gorsky stăteau în fața unei capele ortodoxe cu o fațadă roșie și galbenă, foarte ușor de recunoscut.

— Capela memorială Raievski, din sudul Serbiei, de lângă granița cu Bulgaria, explică Gorsky, proiectată de un arhitect rus. Chiar și copăceii pentru aleea cu tei au fost aduși din patria-mamă. Ți-l amintești pe Vronski din *Anna Karenina*? Tolstoi a folosit povestea unui om real, contele Nikolai Raievski, care s-a luptat cu turcii în Serbia pe la 1870 și a murit acolo. Vronski era tipul meu de erou: o parte panslavism, două părți dorință de moarte, dacă vrei. Am avut și eu o poveste asemănătoare când eram în Rusia. O femeie de uitat. Dar în loc să mor în bătălie, a trebuit să fac afaceri cu bătrânul Vassilis Karagiannis și am primit Hesperos ca parte din plată…

Priveam străzile Londrei derulându-se pe lângă noi. Niciodată nu știam ce am voie să întreb, ce se cuvenea. Am stat așa câteva minute lungi.

— Ai fost vreodată însurat? am îndrăznit în cele din urmă.

S-a întors către mine, mi-a aruncat o privire lungă, întrebătoare și mi-a ignorat întrebarea. Am traversat Londra în tăcere, intrând prin partea de est, fără să-mi dau seama, trecând apoi prin City, unde blocurile uriașe străluceau datorită ferestrelor complet luminate, dar fără nicio urmă de activitate

umană, de-a lungul muribundei Fleet Street și apoi spre West End, unde mii de oameni se plimbau, făceau cumpărături, vorbeau sau se uitau în telefoanele lor. Am ocolit Trafalgar Square, în lungul mallului, tot mai aproape și mai aproape de Babelul lui.

Ferestrele familiei Summerscale erau întunecate, chiar dacă peluza din față era luminată ca un teren de fotbal. Palatul lui Gorsky începea să prindă contur, cu personalitatea lui de sfârșit de secol al XVII-lea atent restaurată, dar învelită acum în curbe unduioase, ca într-un fascinant dans postmodern – una dintre cele mai la modă arhitecte din lume demonstrându-și geniul. Ne-am oprit în fața casei mele. Șoferul coborâse deja și ocolea mașina ca să îmi deschidă ușa când am avut sclipirea unei idei atât de evidente, încât era de mare mirare că nu îmi venise până atunci. Pe jumătate afară din mașină, cu sticla de ulei și pălăria în mână, m-am întors și am întrebat:

— O cunoști pe Natalia Summerscale? Locuiește peste drum. E rusoaică.

Chipul i-a împietrit pentru o clipă.

— Summerscale? Nu cunosc niciun Summerscale. Ce fel de nume e ăsta?

•

Două zile mai târziu am dat peste Gery Pekarova în același supermarket de pe King's Road. Seara, magazinul era plin de oameni singuri ca și noi, oameni care nu erau în stare să plănuiască nimic dincolo de masa următoare, ducând către casa de marcat câte o jumătate de litru de lapte. De data aceasta împingea un căruț în care se afla un mănunchi mare de cale și trimitea furioasă SMS-uri. M-am ascuns pe jumătate în spatele unui raft cu cereale, încercând să mă decid dacă vreau să vorbesc cu ea sau nu, doar că ea se întoarse în loc și veni drept spre mine. Mă apucă de revere. Unghiile îi erau tăiate aproape din carne și erau vopsite într-o nuanță ridicolă de albastru.

Se aplecă atât de tare către mine, încât i-am simțit mirosul, o discretă aromă de sudoare și pudră. Mi-a depus un sărut gras și umed pe buze.

— Hei, Nikita, chiar mă gândeam că nu pot face față astă seară cumpărăturilor. Vino cu mine la The Eagle, la o salată și-un pahar de vin. Trebuie să-ți spun o poveste. Mi s-a dat o însărcinare specială, am putea spune.

— Natalia? am întrebat, suspectând o altă petițorie. Îi evitam pe cei doi Summerscale de la cina mea stranie cu Tom Summerscale, Janice și Sal.

— Nu. Adică, mă rog, da. Dar nu e ea. E despre ea. Ar fi trebuit să ne dăm seama de mult.

Mă conduse afară, abandonându-și căruciorul și frunzele de cale în mijlocul magazinului. Eu mi-am lăsat coșul gol la intrare.

Gery își începu povestea la o porție de linte și brânză de capră și o termină în patul ei cu vedere spre St. Luke. Povestea ne-a trecut prin vreo două ore și două sticle de vin, apoi câteva jointuri la ea acasă. (Refuza cu religiozitate țigările, dar avea tot timpul o mică rezervă de iarbă ascunsă prin shake-urile proteice din dulăpioarele aflate în bucătărie. Ne-a trecut prin partida de amor și dușul făcut împreună în baia ei micuță. Părul pubian al lui Gery, un covoraș de bucle negre, era acum tuns în formă de inimioară. Dată fiind povestea pe care o spunea, nu puteai decât să râzi la ideea că Gery comandase acea operă de grădinărie intimă cu gândul la Gorsky. Cred că am spus deja că nu sunt un tip gelos, și cu siguranță nu pe femeia asta. Gândul că Gorsky ar fi putut vibra la un astfel de detaliu ar fi fost ridicol cu mult înainte de a apuca ea să insinueze că el ar fi fost abstinent, se pare, cel puțin în ultimii cinci ani.

— O, știi, spuse Gery cu un ton filosofic, această abstinență mă excită aproape la fel de tare ca și banii lui. Ce risipă! Dar bărbații scumpi se

dovedesc a avea gusturi ieftine, până la urmă. Exact opusul tău, șobolan de bibliotecă.

— Șoarece de bibliotecă, vrei să spui.

— Șobolan, șoarece, cum îi zice.

Îmi prinse vârful penisului și îl învârti în sensul acelor de ceasornic cu o sută optzeci de grade. Mergând pe King's Road, încercând să procesez povestea pe care Gery mi-o spusese, încă mă mai durea. Gorsky îi spusese povestea tocmai pentru ca ea să îmi poată cere o favoare, una prostească, copilărească, ca acele urzeli în care oamenii se bagă, puștani fiind, și-și stabilesc întâlniri, sau astfel ar fi fost dacă nu ar fi fost complexitatea și costurile punerii ei în aplicare.

După ce a fost dat afară de la universitate, Gorsky a făcut, pentru scurt timp, comerț cu jucării chinezești – cumpăra în China, vindea în Rusia – lucrând cu un chinez cu care studiase la Leningrad. Dar jucăriile erau plictisitoare: un teren de antrenament de mâna a doua. Mutarea lui către Balcani fusese încurajată de legendarul maior de la Volgograd, Nikolai Semionovici Volkov, pensionat de curând, dar încă locuind în oraș și cu legături foarte bune de la Berlinul de Est la Shanghai. Maiorul rămăsese comunist, un om care credea cu adevărat. Nu era interesat deloc de bani, dar era foarte interesat de oprirea a ceea ce părea de neoprit, extinderea NATO către granițele Rusiei. Cum de îl alesese taman pe Gorsky rămâne un mister. Poate că au fost de folos legăturile lui chinezești. A fost invitat la Volgograd. A devenit, pentru un timp, cel de-al șaselea copil al lui Volkov. Se prea poate să fi fost un înlocuitor al fiului său. Fiul cel mai mare al lui Volkov, Serghei, fusese ucis în Afghanistan în anii '80. I-a cunoscut – și a devenit prieten – pe frații lui adoptivi; cei trei de la mijloc. Cea mai mică, Natalia, nu era acasă, studiind istoria artei în ceea ce era, din nou, Sankt-Petersburg. Gorsky era cu doisprezece ani mai mare ca ea, dar se îndrăgosti nebunește din

clipa în care îi căzură ochii pe poza ei de la bacalaureat. Era încă în uniforma de elevă. *Coup de foudre,* spusese Gery. Era la fel de monomaniac în dragoste cum era în tot ce făcea. Trebuia să fie a lui.

Natalia își făcu apariția în Volgograd trăgând după ea o trenă de povești cu muzee și nopți albe pe Neva și arătând încă și mai frumoasă decât în fotografie. Gorsky era atât de hotărât să se însoare cu ea, încât vorbi cu tatăl ei cu mult înainte de a vorbi cu ea. Probabil că ea îl și încurajase. Într-o bună seară, el se aplecă într-un genunchi și scoase o cutiuță din buzunarul de la piept. Natalia o îndepărtă cu mâna, încercând să prevină inevitabila deschidere și șopti:

— Nu, nu pot, sunt prea tânără.

Nu, nu pot.

Dar el nu era obișnuit cu refuzurile. Gery nu avea habar ce îi promisese Natalia, dar Gorsky rămăsese convins că ea îi mai lăsase o speranță, că va fi, în cele din urmă, a lui. Avea să aștepte. Avea să facă bani. Avea să muncească și să aștepte. O iubea încă și mai mult pentru că îl refuzase. I-a promis că va reveni după ce absolvă facultatea și o va cere din nou.

Și așa și făcu, spuse Gery. S-a ținut de cuvânt. S-a întors la Volgograd peste trei ani doar ca să afle că, potrivit interpretării pe care o dădea el înțelegerii, ea își încălcase partea ei de învoială, se măritase cu un englez și plecase din țară. Gorsky fu atât de convins că pe el, și numai pe el, îl iubește, că englezul nu era nimic altceva decât un pașaport convenabil, că se hotărî să facă multe milioane și să îi ofere încă o dată șansa de a deveni soția lui.

— De ce crezi că ridică clădirea aia? Crede că în curând, când totul va fi gata, ea va trece strada, va pleca de la Summerscale așa cum pleacă cineva dintr-un restaurant agreabil și va deveni a lui.

— De fapt, vrea ca tu să aranjezi o întâlnire în librăria ta, peste exact două săptămâni. Aniversarea primei cereri în căsătorie. Ea avea nouăsprezece ani când s-au întâlnit, acum are treizeci, spuse Gery, dar e la fel de frumoasă ca întotdeauna, iar el o iubește ca în prima zi.

Ceea ce Gorsky nu știa – ceea ce nimeni nu știa, în afară de Natalia și Gery, iar Gery îmi spunea mie acum – era că ea îl iubise timp de nouă din cei unsprezece ani, dar fără a plănui să fie soția lui. Se mai întâlniseră o dată, când ea avea douăzeci și unu de ani, o întâlnire pe care el neglijase să i-o pomenească lui Gery. Când s-au întâlnit, Natalia era, de câteva luni, angajata unei agenții de escorte din Sankt-Petersburg. În zilele acelea tulburi, cafenelele orașelor erau pline de pești care pretindeau că recrutează pentru agențiile de modelling, iar o fată atât de frumoasă ca Natalia era o țintă predilectă. Din spirit de revoltă, din sete de bani și experiențe proprii, dar, la bun început, doar din naivitate, a acceptat angajamente în hotelurile de lux.

— Nu te arăta așa șocat, Nikita, spuse Gery. Nici eu nu sunt complet străină de afacerea asta. Când bărbații puternici vor înceta să mai cumpere sex, femeile puternice vor înceta să mai vândă. Nu sunt foarte sigură, dar cred că l-a întâlnit pe Tom într-o astfel de misiune. Care este diferența dintre a-ți vinde trupul și a te mărita pentru bani? Oricum ar fi, avea o singură regulă: clienții trebuiau să fie străini, nu ruși. Nu își dorea deloc să dea ochii cu vreun vechi prieten ros de molii de-al lui taică-său. Într-o seară, cineva a făcut o greșeală. A fost chemată într-o cameră de hotel, așteptându-se să dea de un afacerist israelian care sărbătoarea încheierea unui contract cu arme. Recepția trimisese deja în cameră o sticlă de Dom Perignon de colecție. Când s-a deschis ușa, l-a văzut pe Gorsky.

Am tras adânc aer în piept, ca să spun ceva, și așa am rămas.

— Ce-a făcut el? îmi dădu Gery întrebarea. N-a spus nimic, n-a pus nicio întrebare. Iar ea? Ea și-a făcut treaba. A părăsit camera cu zece mii de dolari, îndrăgostită și convinsă că nu va mai vrea să îl vadă vreodată.

— Cred că glumești, am reacționat în cele din urmă. Cred că îți bați joc de mine. Nu cred o vorbă din ce spui. Ești ultima persoană de la care mă așteptam să pună botul la un astfel de rahat sentimental, Gergana. Bărbații care au atâția bani sunt brutali, nu se îndrăgostesc așa. Femeile care lucrează ca escorte și se mărită cu bărbați ca Summerscale nu tânjesc în secret după cine știe ce Făt-Frumos.

— Habar nu ai, spuse Gery. Banii nu au legătură cu nimic. Câștigi foarte puțin, simți foarte puțin, ești în regulă. Tu ești un outsider, Nikola, nu-i așa? Și te atrage Natalia pentru că e și asta o formă de evadare: ca și cum te-ai îndrăgosti de un star de la Hollywood și îi prinzi pozele pe perete, în piuneze. Dar ar trebui să faci asta pentru Roman Gorsky. El îți plătește chiria.

•

Mă tot întrebam cum să orchestrez o invitație pentru Natalia Summerscale. Știam despre soțul ei ceva ce Gorsky cu siguranță ar vrea să știe, dar nu voiam să fac parte din niciun complot sordid de răzbunare. Aproape că ajunsesem acasă și capul îmi vuia cu această nouă turnură a lumii în care intrasem din greșeală și eram – credeam eu – pe cale să înțeleg. Mă întrebam dacă Gorsky plănuise totul, exact așa cum s-a derulat, cu mult înainte de a-l întâlni, cu mult înainte de a fi intrat la Fynch's pentru prima oară.

Ședeam între The Laurel și The Barracks, unul frumos luminat, celălalt încă doar un soi de Passchendaele[11] al constructorilor, cu un dom suspendat în aer. Acum știu că era un Taj Mahal

pentru vii, un monument al nebuniei omenești, dacă a existat vreodată unul, dar unul care începea deja să-și dea la iveală promisa frumusețe eterică.

6
.

Mi-aduc aminte sfânta clipă:
Nainte-mi tu te-ai arătat.
Vedenie ce piere-n pripă.
Al frumuseții duh curat.[12]

A.S. Pușkin

A doua zi, Christopher Fynch primi un telefon de la unul dintre cei mai la modă designeri de interior din Londra. Omul s-a arătat interesat să lase deoparte lucrul la inaugurarea unui mare restaurant din Covent Garden și să treacă pe la noi, să aranjeze, absolut pe gratis, câteva „schimbări de împrospătare" pentru librărie. Fynch n-a crezut o vorbă din toate astea: dar cine ar fi crezut? A continuat să creadă că era un soi de înșelătorie complicată chiar și când designerul se oferi să trimită, chiar în după-amiaza aceea, două asistente ca să facă fotografii. Doar când câteva femei în negru, îmbrăcate în niște costume impecabile se dădură jos dintr-un taxi și începură să facă poze și să măsoare, Fynch intră în panică. Privi către vrafurile alandala, care stăteau gata să cadă, răspândite peste tot, către metrii de rafturi îmbâcsite pe care așteptau cărți care nu fuseseră nicicând puse înapoi la locul lor atunci când vreun cititor neatent le lăsase într-o altă secțiune sau le abandonase peste vreun teanc ieșit în cale. Existau mici cotloane agreabile, cu fotolii care ar fi trebuit retapisate cu zeci de ani în urmă, erau multe locuri în care rafturile erau ținute de cărți și nu invers, erau afișe pentru concerte ale unor muzicieni morți de mult, pentru licitații caritabile pentru cauze de mult abandonate, fluturași recomandând cărți expulzate.

Fynch nu voia să se schimbe nimic. Mai precis, nu-și permitea să se schimbe ceva. Femeile îl asigurară că nu va avea de plătit niciun penny. Un binefăcător îi dăduse șefului lor un cec în alb. Singura lui cerință era să poată organiza un eveniment privat, o lansare de carte sau un *vernisage,* poate, pentru un public foarte select. Era gata să plătească pentru asta orice sumă rezonabilă pe care ar fi cerut-o Fynch pentru a avea librăria la dispoziția lui exclusivă timp de câteva ore.

Am ajuns la lucru când îi explicau conceptul. Aveam o idee foarte clară asupra identității binefăcătorului anonim. Nu mă surprindea deloc că Gorsky a pus lucrurile în mișcare chiar înainte ca eu să îmi dau consimțământul pentru planul descris de Gery. De îndată ce l-am pomenit pe Gorsky, Fynch schimbă partitura: evident că magazinul era frumos, unic și prețios exact așa cum era, dar dacă cineva ar vrea – sau ar putea – să refacă instalația electrică, și pe cea sanitară, și să ajute cu niște rafturi noi, cu niște fotolii de piele noi, cu un birou nou, cu, poate, un computer funcțional, ca să știm ce cărți avem pe stoc și unde… și un sistem de securitate mai bun, poate cu camere și, da, niște oglinzi… O, și încă un lucru mărunt, dar nu lipsit de importanță, o toaletă nouă, la subsol, în eventualitatea în care musafirii de la lansare… dar cum ar putea fi făcute toate astea – își frânse mâinile a neliniște – într-un timp atât de scurt și fără pierderi majore în mersul afacerii?

•

Chiar cu estimările maximale, pierderile în afaceri pentru fiecare din cele cinci zile în care magazinul a fost închis se ridicau la o sumă pe care Gorsky ar fi găsit-o de tot râsul. De râs, a râs și Fynch, în drum spre Northumberland, unde și-a petrecut întreaga săptămână cu niște vechi amici cu care pierduse legătura, în timp ce eu m-am oferit voluntar să țin un ochi pe lucrările de

redecorare. Era imposibil să crezi că librăria poate fi demontată complet și pusă la loc – exact la fel, dar mai bine, s-au angajat ei – în doar cinci zile, dar exact asta ne-a garantat domnul Faimos Decorator de Interioare. Doar atât își permitea să lipsească de la lucrarea lui de la Covent Garden fără să pericliteze mersul lucrurilor acolo. Doar atât își permitea Gorsky să aștepte; pentru cineva care așteptase peste zece ani, devenea acum nerăbdător. Nu puteam să îi înțeleg logica – care era problema cu vechiul Fynch's? Iubirea vieții lui crescuse la Stalingrad, probabil că văzuse locuri cu mult mai rele decât templul nobilei decrepitudini pe care îl păstoream.

Oricare ar fi fost problema cu vechiul magazin, cel nou arăta la fel, doar că de un milion de ori mai bine – o versiune hollywoodiană a nobleței neglijente, o librărie în care ar fi putut să apară George Clooney și Anthony Hopkins în rolul meu și al lui Christopher Fynch. Cărțile noastre ședeau în ordine perfectă pe rafturile care sclipeau literalmente de lustruite ce erau. Lemnul scump îmi reflecta chipul din orice colț; oglinzi vechi îl prindeau și îl multiplicau într-o lumină chihlimbarie. În cotloane ferite, fotolii adânci aromeau a piele scumpă. Chiar și vechile noastre semne – ficțiune, biografii, călătorii, poezie – fuseseră refăcute în plăcuțe de un auriu patinat, reproducând scrisul de mână al lui Fynch. Dar cel mai de necrezut era că, ascunsă adânc în măruntaiele magazinului, apăruse o secțiune nouă, de istorie a artei.

Aceasta adăpostea acum întreaga colecție conceptualistă pe care o agonisisem treptat ca să o ademenesc pe Natalia Summerscale. Dacă restul magazinului era decorat cu lemn de mahon și piele marocană, pe fundalul unui tapet *eau de Nil,* în secțiunea aceasta totul era de culoarea mierii. Pereții dintre rafturile de lemn de trandafir erau acoperiți cu paneluri de chihlimbar luminate din

spate. Un fotoliu și o sofa, așezate față în față, erau tapisate în catifea aurie. Pe măsuțe joase, în trei boluri aurii se găseau arbori de mimoză în miniatură, în plină floare. Parfumul lor discret, pudrat, îmi aducea în minte sfârșitul de februarie lângă Adriatica, venirea primăverii, o promisiune de reînnoire, nu o după-amiază mizerabilă în Londra, într-un an în care mai toate zilele păreau a fi ale unui nesfârșit noiembrie târziu. Să fi fost toate acestea realitate? Mă întrebam asta prostește, iar și iar.

Eram emoționat ca un ginere tânăr când a sunat Gery ca să confirme că Natalia era bucuroasă să vină să ia ceaiul la Fynch's și să vadă noua secțiune de artă. Trebuia să terminăm până la șase. Se ducea să o vadă pe Daisy jucând într-o piesă la școală și nu ar fi lipsit pentru nimic în lume.

Oi fi fost eu emoționat, dar nici măcar pe jumătate cât era Gorsky când și-a făcut apariția, cu aproape o oră înainte, să se asigure că totul era exact cum plănuise și că magazinul era închis pentru toți ceilalți clienți. Clienți fuseseră în număr surprinzător de mare, după standardele noastre, după ce vestea senzaționalei noastre redecorări se răspândise în zona riverană, bogată, din care proveneau clienții noștri, care se întindea spre vest, de-a lungul Tamisei, de la Chelsea către Chiswick, Richmond și Kew. Gorsky se plimba de colo-colo, ascultând doar pe jumătate ce i se spunea, aruncând priviri neliniștite în toate părțile. La un moment dat, ca să îi atrag atenția, mi-am început propoziția cu „Domnule Gorsky". S-a întors brusc către mine, deși era evident că ceva în el se topise.

— Nikolai, te rog, de-ajuns cu formalismele. Roman, te rog…

Mă prinse de brațe cu ambele mâini, ca și cum ar fi vrut să-și regăsească echilibrul. Se duse către tejghea, unde verifică dacă merge sistemul cel nou de securitate, ca și cum s-ar fi temut că Natalia ar

vrea să-l asasineze. A trebuit să îi arăt de câteva ori cum să mute camera pe secțiunea de artă.

— Ești sigur că înregistrează? a întrebat. Am oprit sistemul și am dat un pic în urmă înregistrarea pe care se vedeau locul gol, mimozele pitice, strălucirea lambriurilor de chihlimbar. Păru mulțumit de ceea ce vede. Privi în ecran, străpungând goliciunea încăperii ca și cum ar fi privit în propriul viitor. Era îmbrăcat impecabil, ca de obicei, cu un costum gri-cenușiu și cămașă albă, cu o cravată de mătase de un gri liliachiu. Părea în același timp mai bătrân, dar și mai tânăr decât era. Am ridicat mâna să îndepărtez o bucățică de hârtie care i se agățase de mânecă și a tresărit de parcă eram gata să-l lovesc.

În cele din urmă, se îndepărtă. L-am privit prin ochiul camerei de supraveghere. Orice semn de neliniște se făcu treptat nevăzut. Își îndreptă haina, se așeză pe fotoliu, își puse piciorul drept peste cel stâng și așteptă.

•

Ea a întârziat jumătate de ceas. M-a surprins când am văzut-o venind pe jos, cu răsuflarea tăiată și cerându-și scuze, cu haina pe braț, purtând o bluză de mătase aurie peste o pereche de pantaloni de catifea verde, ca și cum ar fi știut dinainte culorile spațiului care fusese pregătit pentru ea cu atâta minuțiozitate. De sub un coc strâns, câteva șuvițe de păr auriu scăpau, studiat, către vertebrele gâtului ei cel lung. Privi în jur plină de uimire.

— Ați renovat? E minunat. Absolut minunat.

— Și stați să vedeți secțiunea de artă, i-am spus, speriat dintr-odată, în timp ce o conduceam spre spatele magazinului. Când eram gata să intrăm în camera de chihlimbar, am prins-o de cot, încercând să o previn, dar nu aveam nici cea mai vagă idee dacă trebuia să-i spun să intre sau să o ia la fugă.

L-am văzut pe Gorsky ridicându-se din fotoliu și făcând un pas către ea. Ea se uită spre mine pentru o fracțiune de secundă, tresări, apoi chiță

scurt, ca un animăluț. Am urmat-o în încăpere, dar se întoarse către mine și îmi făcu semn să plec cu o singură fluturare de mână.

Începuse să plouă. Pentru următoarea jumătate de oră am privit la ecranul sistemului de securitate de sub birou, încercând să nu mă uit. Dacă înainte puțin ne păsa când cineva încerca să ne fure vreo carte, acum aveam cel mai discret și sofisticat sistem CCTV care exista. Din câte știam, Fynch și cu mine, magazinul fusese înțesat până-n gât și cu microfoane: toate pentru această unică întâlnire. Era greu să-ți dai seama care era atmosfera conversației. Dacă chipul lui era lipsit de orice expresie, al ei era și mai și. În cele din urmă Gorsky se ridică, apoi se ridică și ea, se apropiară unul de altul și el o îmbrățișă pentru câteva clipe lungi. Apoi pășiră afară din cameră.

Când ajunseră la casă, unde ședeam eu, prefăcându-mă că introduc date în supersistemul nostru computerizat, Natalia arăta mai fericită decât o văzusem vreodată. Poate ar fi mai corect să spun că arăta, pentru prima dată, fericită. Gorsky vorbea la telefonul mobil.

— Vreau să ajungi cât se poate de repede, te rog, spunea, deși *te rog*-ul lui suna ca și cum nu ți-ar fi lăsat niciun spațiu de manevră. Sunt sigur că membrii consiliului vor înțelege că nu poți prezenta oferta în persoană, de fiecare dată. Chestia asta e mai importantă.

Nu am putut auzi ce este important pentru că Natalia vorbea cu mine.

— Dragul meu Nicholas, sunt atât de fericită că am venit azi aici. Ai putea veni cu noi? Roman îmi spune că e oricum aproape de casa ta. Habar nu am avut că locuiești atât de aproape. Roman vrea să îmi arate spațiul de expoziție pe care îl construiește. O să ne ia cel mult patruzeci și cinci de minute. Trebuie să fiu la școală la Daisy la șase. Vreau neapărat să te am alături, te rog…

Mi-am luat haina și m-am pregătit să închid magazinul.

•

Când am ajuns la The Barracks, arhitecta lui Gorsky era acolo și ne aștepta. Nu aveai cum să nu o recunoști. Nu mulți sunt arhitecții care apar cu regularitate în revistele de modă și al căror chip este la fel de cunoscut ca și opera lor. Arăta ca o păsăruică, micuță și îmbrăcată din cap până în picioare în veșminte negre care erau ele însele mai degrabă arhitecturale decât croite. Și părul îi era negru și uimitor de lucios, cu excepția unei singure șuvițe albe, prinsă după urechea stângă. Buzele îi erau date cu cea mai aprinsă nuanță de roșu și zâmbetul ei forțat le făcea să semene cu o rană deschisă. Engleza ei avea un clinchet de americancă de pe Coasta de Est.

— Xiulan Xi, se prezentă, inutil, și strânse mai întâi mâna Nataliei, apoi pe a mea.

— Încântată să vă cunosc, răspunse Natalia, fără să-și spună numele.

— Nikolai Kimović, am spus, simțindu-mă mai mult decât ușor stupid. Aș fi putut să spun și „Elefantul Horton”, că tot atâta atenție mi-ar fi acordat.

— Îmi pare rău că te-am luat de la muncă așa, din scurt, spuse Gorsky. Cu toate acestea, cred că membrii consiliului de la V&A pot să ajungă la o decizie în baza proiectului tău, nu neapărat a prezenței tale.

Numai buzele ei zâmbiră. Ne duse pe toți trei direct la dom. Chiar și de la nivelul solului, poziția oferea o perspectivă uimitoare spre sud, peste Tamisa, și spre nord, către The Laurels și Chelsea. Când platforma de observație suspendată, ascunsă în interiorul domului, va fi gata, proprietarul va avea toată Londra – de la Crystal Palace la Harrow – în palmă. Dacă însă va prefera să stea înăuntru, va avea posibilitatea să vadă unele dintre cele mai frumoase fresce baroce din Europa de aproape, așa

cum au fost văzute ultima dată de către chiar cel ce le-a pictat.

Dacă Natalia părea fericită când părăsise Fynch's, acum părea de-a dreptul transportată. Chipul îi era pe jumătate ascuns de gluga hainei, căptușită cu o blană arămie. Gorsky nu se uita nici la arhitectă, nici la uimitorul proiect pe care îl descria aceasta și cu siguranță nu la mine. Privea chipul Nataliei ca vrăjit. Dacă nu aș fi fost gelos aș fi găsit situația aproape amuzantă. Dar eram enorm, incredibil de gelos. Nu pe faptul, care părea de-acum o certitudine, că o va câștiga pe femeia asta pentru totdeauna, nu pe clădire sau pe banii lui, ci pe capacitatea lui de a simți.

•

Povestea compensatorie, așa cum o cere stereotipul, ar fi cam așa: oi câștiga eu doar cu puțin peste salariul minim pe economie, dar măcar am prieteni și familie, și sentimente adevărate, dragoste adevărată. Aș fi vrut eu. Chiar dacă nu eram unul dintre antieroii sociopați ai lui Camus, cu ani în urmă mă rupsesem de genul de trăire la care asistam acum. Presupusesem că toată generația mea era la fel. Respingeam războiul – respingeam lumea – prin desprindere. Ne drogăm, ne futeam sau ne îmbătăm ca să uităm. Bărbatul acesta încălca legea cardinală. Era îndrăgostit.

Pierdusem șirul prezentării lui Xiulan Xi pentru că-i priveam pe toți trei în ceea ce urma a fi marea sală de dineu, cu noi instalate logii din oțel și cristal unduitor, precum mătasea revărsată din despicăturile mânecilor costumelor renascentiste. Era, în mod evident, opera unui geniu care respecta vechiul, dar nu se temea să își asume riscuri cu el. Înțelegeam de ce a ales-o Gorsky tocmai pe ea, când ar fi putut să-i aibă pe Gehry, Hadid, Piano sau Calatrava. Avea multe în comun cu ei, dar era ceva în opera ei care o făcea – aproape – rusească.

Arhitecta explica acum multiplele feluri în care răspunsese cerințelor clientului ei: să creeze unul dintre cele mai mari și mai grandioase spații de expoziție din Londra. Sala Turbinelor de la Tate Modern era, poate, mai mare, recunoscu ea, dar putea să expună mai puține lucrări și nu era nici pe aproape la fel de impresionantă precum ceea ce aveam să vedem aici – și aveam să vedem asta mai bine când totul avea să se termine. Nu avea nevoie decât de o colecție de artă pe care să o expună: că avea să fie vorba despre instalații sau sculpturi antice, spațiul acesta urma să pună arta în cea mai bună lumină mai degrabă prin complementaritate decât prin rivalitate.

Când o luă înainte ca să ne arate cum pot fi amenajate logiile ca să răspundă unor cerințe diverse, Gorsky se uită la mine pentru prima dată.

— Ai o mare colecție de artă? l-am întrebat.

— Nu, spuse, numai niște tablouri mici de Chagall. Dar o să încep să cumpăr mai mult. În curând voi avea un curator care să mă ajute.

La aceste vorbe, Natalia zâmbi cu toată fața.

•

Când Xiulan Xi își termină turul, Natalia ne-a invitat pe Gorsky și pe mine la piesa de la școală.

— Voi, băieți, s-ar putea să nu mai aveți altă șansă să vedeți *Leul, vrăjitoarea și dulapul*[13] jucată de o mână de copii englezi, spuse ea.

Gorsky acceptă pe loc și cu mult entuziasm. Faptul că tocmai fusese numit „băiat” era doar cu un pic mai puțin ciudat decât ideea de a-l vedea în public la o grădiniță. Când Natalia sugeră că am bate mai puțin la ochi dacă am lua un taxi, Gorsky îi oferi pe loc mașina și șoferul lui Xiulan Xi și ieși în stradă, de unde chemă un taxi cu un fluierat puternic.

Ceva din felul în care stătea pe banchetă sugera că este mai puțin familiarizat cu taxiurile londoneze decât fusesem eu vreodată. Studie interiorul cu deplină curiozitate și remarcă, în

rusește, că îi aduce aminte de zilele studenției lui. Poate că așa voia el să spună că renunță la confort de dragul ei. Ședeam pe strapontina din fața lor și mă simțeam ușor ridicol, ca un supraveghetor victorian, când el îi prinse mâna pe furiș. I-am văzut gărzile de corp prinzându-ne din urmă pe motociclete, urmărind apoi taxiul, ca într-o discretă coloană oficială.

Școala lui Daisy funcționa într-o uriașă vilă gotică de pe latura de sud a Hyde Park. Deși arăta ca un loc din visele lui J.K. Rowling, era clar – în ciuda promisiunilor Nataliei de a vedea „o mână de copii englezi" – că elevii erau odraslele unor miliardari de toate naționalitățile; poate că aici li se ofereau burse sociale copiilor celor care nu erau decât milionari. Sala de teatru arăta ea ca o copie redusă la scară a Operei Naționale Engleze, dar publicul nu avea nimic englezesc în el. Erau acolo indieni, arabi, chinezi, americani, germani, ba chiar și câteva rusoaice. Văzându-l pe Gorsky, care rămăsese în mod deliberat mai aproape de mine decât de ea, s-au oprit imediat din conversație și au încercat să-și caute locuri mai aproape de noi. Aerul era greu de parfumuri scumpe și toate femeile aflate de față erau îmbrăcate într-un fel ostentativ și foarte neenglezesc. Hainele lor de blană, gentile lucioase, tocurile înalte și numeroasele inele cu pietre uriașe făceau ca bluza de mătase și pantalonii de catifea ai Nataliei să pară modeste, iar cocul ei era fără îndoială prea sărăcuț. Singurul cuplu a cărui anglicitate am putut să o certific era format dintr-un fotbalist din Premier League și nevastă-sa, care era mai cunoscută decât el, deși nu știam exact de ce. Am citit în programul tipărit pe hârtie lucioasă că fiul lor de șase ani – un nume neenglezesc absolut ridicol – urma să joace rolul lui Aslan.

Moștenitoarea chipului blond al mamei sale, Daisy era menită să fie Vrăjitoarea Albă. Deși vocea ei încă avea accente copilărești, și-a recitat

replicile cu atitudinea reginei Elisabeta în tinerețe. Toți copiii vorbeau cu un perfect accent britanic. Dacă nu băgai de seamă multitudinea de rase de pe scenă, spectacolul era absolut eduardian. Profesorii, care vorbeau și erau îmbrăcați ca absolvenții de Oxbridge, își găseau de lucru prin jur – suflând indicații orchestrei, mutând mobila veche pe scenă, asigurându-se că micii actori nu se împiedicau în costumele lor complicate. Când s-a terminat piesa, ei au dat tonul aplauzelor tumultuoase, care au durat câteva minute. Am băgat de seamă că rusoaicele care se așezaseră lângă noi îl priveau pe Gorsky cu aceeași intensitate cu care își priveau fiii și fiicele de pe scenă. Când toată lumea s-a ridicat, în cele din urmă, s-au repezit la Natalia și au sărutat-o pe obraji de trei ori, în buna tradiție ortodoxă, întrebând-o de sănătate într-o rusă excitată, cu tonuri înalte. Când una întrebă de Tom Summerscale, Gorsky tresări. Tot aranjându-se și așteptându-și rândul să fie prezentate, devenise evident că nu le păsa dacă Natalia iese cu Gorsky, își înșală soțul sau joacă un alt joc, mai complicat. Roman Gorsky era cel mai dorit bărbat de pe pământ: dacă putea fi atins, putea fi și furat. Chiar înainte ca Gery să-și facă apariția de niciunde, târând-o de mână pe mica Vrăjitoare Albă, îl invitaseră deja la petrecerile lor, îi înmânaseră cărțile de vizită scoase din casete subțiri, de aur, dedându-se seducției cu aceeași eleganță precum curtezanele de la Versailles.

În tot acest timp, Gorsky nu arătă nicio sclipire de interes. Privea în jur fără urmă de politețe, dând din cap fără să asculte. Când veni fetița, având sub tiara strălucitoare chipul încă acoperit de pudră argintie, se transformă într-o clipă. Se concentră asupra expresiei ei de parcă mica vrăjitoare l-ar fi atins cu bagheta. De-abia dacă înregistră prezentările Nataliei și nici n-o auzi când îi spuse fiicei sale să strângă „mâna unchiului Roman”.

Copila făcu o reverență și îl privi. Chipurile li se destinseră instantaneu în niște zâmbete largi.

— Câți ai ani, mică prințesă? întrebă Gorsky.

— Cinci și trei sferturi. Aproape șase, răspunse ea.

Înălță brațele către el și el o ridică cât de sus putu, apoi o puse la loc jos și-și îngropă chipul în numeroasele volane ale rochiei ei de tul. Natalia se uită la Gery, iar Gery se uită la mine, ca și cum am fi fost cu toții martorii unui miracol.

— Nu mai e nevoie de tine, îmi șopti ea la ureche, în timp ce mă trăgea deoparte. Summerscale nu vine niciodată la astfel de spectacole, iar în după-amiaza aceasta a trebuit să plece la Zürich. Nu se va întoarce până mâine seară. Tocmai i-am spus Nataliei. Să dăm la rame și să mergem undeva să mâncăm? Hai să găsim un loc normal. Poate la o pizza? E vreo pizzerie pe-aici? Ei trei o să meargă pe jos, apropo. Asta e ziua miracolelor.

Chipul i se lăți într-un zâmbet larg, simian.

•

I-am refuzat invitația. Capul îmi bubuia. Secvențele zilei mi se tot învârteau în minte ca o rolă de film aiuritoare, ecranele sistemului de supraveghere de la Fynch's îmi arătau acea extraordinară îmbrățișare, în care Gorsky a ținut-o pe Natalia în brațe fără ca măcar să încerce să o sărute; Xiulan Xi; farmecul extrem de englezesc al piesei în contrast cu publicul atât de pestrițat din sală; dar, poate mai mult ca orice altceva, rusoaicele ale căror ochi sclipitori răspundeau atracției nemascate a banilor lui Gorsky. Era ca și cum capitalul crea în jurul lui un soi de vortex. El prospera în ochiul liniștit în care se aduna ozonul, în timp ce oamenii din jurul lui leșinau din cauza lipsei de aer și a lăcomiei.

Voiam să fug către ceva foarte englezesc și rural, o lume care existase doar pe insula aceasta înainte ca noi, imigranții, să punem ochii pe

Anglia: păduri bătrâne de stejar, văi cu turme de oi, populația locală formată din cruzi nobili de țară și țărani nefericiți, bisericuțe reci cu cărți de rugăciune roase de mucegai și drapelele flendurite ale regimentelor de comitat; o lume goală, goală. Mă străduiam atât de tare să mă gândesc la un roman de Thomas Hardy pe care să nu-l fi citit, că eram gata să mă duc la Fynch's și să mă uit prin rafturile noastre acum atât de bine organizate. Doar că și magazinul fusese supt în vortexul lui Gorsky. Numărul celor care intrau în el crescuse, vânzările o luaseră razna și apărusem în câteva suplimente ilustrate drept unul dintre cele mai romantice „locuri secrete" ale Londrei, pe măsură ce librăria devenea orice, numai secretă nu. De fapt, preferam vechiul magazin. O să treacă o mulțime de ani ca această chestie nouă și lucitoare să înceapă să aducă, măcar, cu el. M-am gândit la Gorsky, care arunca în dreapta și-n stânga cu sume nebunești de bani, și mi-am dorit să le fi aruncat înapoi, către satele din Rusia.

Am descuiat ușa căsuței mele, pe care o deținea acum Gorsky. Mi-am făcut o ceașcă de ceai de mușețel, am pescuit un exemplar ferfenițit din *Jude neștiutul* și m-am pregătit să mă bag în pat. Când am tras draperiile, am încercat să nu mă uit către The Barracks. În schimb, m-am dus la celelalte ferestre. Peluza din față de la The Laurels era luminată atât de puternic, încât tavanul meu era scăldat în lumina verzuie pe care o reflecta, chiar și peste strada cu două benzi. În mijlocul ei ședeau Natalia și Gorsky, sărutându-se.

Ziua aceasta era începutul a ceva ce plănuise cu mai mult de un deceniu în urmă, cu minuțiozitatea unui feldmareșal. Dar dacă ceea ce-l motiva nu era Natalia, ci refuzul ei?

7
.

Am fost sustras din lectura mea de dimineață de sunetul soneriei. Femeia s-a prezentat ca fiind Siobhan MacDonald. Vagul ei accent irlandez, numele și chipul obosit sub o claie neîngrijită de păr sur îmi erau vag cunoscute. Fusese cândva corespondent BBC la Moscova, îmi spuse. Acum lucra ca freelancer și pregătea o serie de articole pentru unul dintre acele cotidiene care se adresau clasei de mijloc pe care eu nu le deschideam niciodată. „Vecinii mei ruși" era titlul seriei. Iar eu locuiam alături de cel mai faimos, dar și cel mai greu de prins dintre ruși.

Îmi explică toate acestea stând în prag. În spatele ei, autobuzele și mașinile care treceau aruncau în aer valuri de apă murdară și stropi fini. Era greu să decid dacă plouă sau nu și la fel de greu să decid dacă să o invit în casă sau nu. Ceva la balerinii ei mici și negri, total nepotriviți atât cu vârsta, cât și cu vremea, mă făcu să îmi fie milă de ea.

— L-ai întâlnit vreodată pe Roman Gorsky?

Trecu direct la subiect din momentul în care se făcu comodă în mica mea sufragerie, alături de cana de ceai pe care i-am propus-o și pregătit-o.

— Nu chiar, am spus.

— Ce face el aici este să transforme Chelsea Yeomanry Barracks, o clădire încadrată în clasa întâi și unul dintre cele mai importante monumente ale barocului englez, într-un palat privat. Știi că a obținut autorizațiile de urbanism promițând că va deschide o mare parte din clădire publicului? Umblă zvonuri că ar fi făcut promisiuni false, că ar da deja înapoi.

— Și ar trebui să mă îngrijorez? am întrebat.

— Nu știu. Ar trebui? Sapă patru etaje sub pământ ca și cum nu i-ar fi de ajuns că deține deja

cea mai mare clădire rezidențială din Londra. Nu te deranjează toate lucrările astea, mai ales că locuiești chiar alături? Ca să nu mai vorbim de asta.

Urmărea cu privirea una dintre fisurile mai largi din peretele meu.

— Nu chiar. Nu prea stau pe-acasă. Muncesc toată ziua.

— Și în weekend?

— Și în weekend.

— Nu e vorba doar de chestiile obișnuite, dacă le poți numi obișnuite, continuă ea. Dulapuri cât o cameră, piscine, săli de sport, garaje, bucătării care ar lăsa de rușine și Savoy-ul, un cinema privat… chiar – am auzit – și un coafor. De ce ar avea nevoie un bărbat care locuiește singur de un salon de coafură, pentru numele lui Dumnezeu? Și mai e și nivelul nebunesc de securitate. Nu o cameră de panică, ci un apartament de panică, aflat la trei etaje sub pământ, cu propriul tunel până pe faleza Tamisei, se spune. Toate ferestrele cu sticlă antiglonț, purificatoare de aer peste tot – și nu pentru că domnul Gorsky al dumitale s-ar teme de febra fânului.

— Pe bune, am întrerupt-o, dacă omul se teme de un atac cu gaze sau vrea să-și facă părul în fiecare zi, lasă-l să-și facă pe plac. Chestiile astea țin economia britanică în mișcare. Nu e treaba noastră.

— Se tot plâng de lipsa de locuințe în Londra. Dar el mai are și un apartament în The Barbican, spuse. Un palat care i-a aparținut unui cardinal, la marginea Londrei. Un castel în Scoția. O vilă pe Rublevka, la un kilometru de a lui Putin, evaluată la treizeci de milioane de lire. O cabană în Elveția. O întreagă insulă în Grecia. Nu e ciudat să vrei atât de mult spațiu?

— Banii au nevoie de spațiu, presupun. Nu mă deranjează. Dacă m-ar fi deranjat, aș fi încercat să câștig și eu mai mult decât acum.

— Și cam cât câștigi?

Făcu o poză. I-am spus suma. Fynch îmi dăduse instrucțiuni să îmi acord o mărire de salariu în concordantă cu noile mele însărcinări, dar nu mă obosisem s-o fac. Mi-ar fi fost greu să o explic acum.

Când a apărut, câteva zile mai târziu, într-un ziar aparținând unui alt miliardar rus, articolul avea o poză a mea, zâmbind, cu o cană cu smalțul sărit în mână, pe o sofa uzată, cu teancuri de cărți și ziare de jur-împrejur și câteva macarale mari care se zăreau prin fereastra din spate. Legenda suna așa: Forța de muncă slavă.

În articol, numele îmi era citat greșit: „Nick Himovic (38), un refugiat din Balcanii sfâșiați de război, locuiește în umbra proiectului lui Roman Gorsky. El spune că masivele lucrări de construcții «nu-l deranjează». Își petrece fiecare oră a zilei muncind la magazin și câștigă mai puțin decât salariul minim pe economie. Nu l-a întâlnit niciodată pe bogatul său vecin”.

În prim-plan îmi puteai vedea degetul mare, ieșind printr-o ditamai gaura în ciorap, ițindu-se peste marginea măsuței pe care ședea deschis ziarul pe care tocmai îl citeam, absolut din întâmplare, când sunase la ușă, și care avea – lucru total neobișnuit – o poză mare a lui Gorsky purtând o keppa. Granulația mare sugera că e făcută de la distanță, cu un teleobiectiv. Avea ochi mai bun ca mine doamna MacDonald. Dar ar fi putut să fie și mai rău. Aș fi putut să-i spun că urma să fiu evacuat în momentul în care Gorsky s-ar fi mutat în clădirea cea nouă.

Portretul pe care i-l făcea lui Gorsky, în care figura și mica mea apariție, era prezentat ca o poveste clasică „de la zdrențe la bogăție”. Gorsky se născuse sărac lipit pământului, într-un apartament locuit la comun, într-unul dintre acele labirinturi dickensiene din palatele părăginite ale Leningradului, care miroseau a latrină, cărbune și

murături în toate anotimpurile anului. Tatăl său, Boris Moiseevici Gorsky, tipograf, murise de cancer la gât pe când băiatul avea șapte ani. Mama sa, Elizaveta Aleksandrovna Stern, lucrase ca supraveghetoare la Ermitaj până în anii ’90, chiar și după ce fiul ei făcuse primele miliarde. Era o babușka, una dintre cele care știau mai multe despre artă decât ai fi ghicit luându-te după uniformele lor. Fratele Elisavetei, Isaac Stern, jucător de șah, îi stârnise nepotului său interesul pentru matematică. Isaac, cu contactele lui în lumea șahului, îl adusese pe Gorsky la Basel, pentru o lună, când era student, vizită care îi deschisese ochii față de bogățiile Vestului. Gorsky era tipic pentru acea generație de tineri antreprenori ruși care au profitat de reformele lui Elțîn și de apele tulburi ale restructurării economiei de la începutul anilor ’90: ambițios, nemilos, probabil și criminal. De ce i-ar fi păsat de umilul lui vecin sârb, când lui nu-i păsa de nimeni? Trăia singur. Dumnezeul lui era Lăcomia.

•

Nu știu dacă efortul de PR în stabilirea unor bune relații de vecinătate avea sau nu legătură cu interviul meu, dar la câteva zile după ce apăruse articolul, m-am alarmat trezindu-mă cu Tom Summerscale și un grup de cetățeni în vârstă din Chelsea stând la ușa mea, gata să înceapă un tur în The Barracks. Erau conduși de Xiulan Xi și – uimitor – de însuși Gorsky, escortat nu foarte discret de câteva dintre gărzile lui de corp și de trei tinere care înmânau fluturași despre conservarea frescelor și beneficiile pentru comunitate ale proiectului ecologic al grădinilor urbane.

Nu-i mai văzusem pe băieți – *malciki* – de ceva timp. Unul dintre ei se îndreptă spre mine și îmi spuse, cu un ton muiat ușor de rusă, dar care nu lăsa loc nici unui refuz.

— Domnul Gorsky întreabă dacă nu ați vrea să veniți cu noi, vă rog, veniți cu noi…

Gorsky m-a salutat doar din cap, tăcut. Arhitecta n-a dat niciun semn că m-ar recunoaște. Summerscale mi-a dat una peste spate și m-a făcut să tușesc. Mă întrebam dacă știe de reînnoita legătură a Nataliei cu vecinul nostru.

— Cred că veți găsi că spiritul comunitar este mult sporit de acest spațiu, pe care domnul Gorsky intenționează să-l deschidă publicului pentru a prezenta tot ce este mai bun nu numai în arta rusă, ci și în cea britanică și europeană. Va fi un câștig pentru întreaga Londră. Domnul Gorsky este cunoscut ca unul dintre cei mai mari filantropi ai lumii…

Gorsky privea drept înainte, ca și cum discursul lui Xiulan Xi n-avea nimic de-a face cu el. Summerscale rânjea vizibil. Arhitecta a continuat, prezentând cele mai importante aspecte ale proiectului ei și vorbind despre spiritul comunitar de parcă Gorsky ar fi construit o galerie pentru națiunea britanică, nu o casă pentru el însuși, și subliniind cu extrem de multă grijă că proiectul nu era menit să atragă în zonă „oameni nepotriviți”. Turul se sfârși cu ceea ce echivala cu o reclamă implicită pentru atelierul ei. Niciun proiect nu era prea mic, se pare, pentru XX Associates (o clipă am crezut că spune Excess Associates). Amenajau, cu deplină ingeniozitate, clădiri vechi pentru doar două milioane de lire. Summerscale i-a luat cartea de vizită înainte ca ea să pornească spre taxiul care o aștepta.

Unul dintre cuplurile mai în vârstă – păr alb, politicoși și cât se poate de englezi – se îndreptă spre Gorsky chiar când Summerscale făcea un comentariu grosolan despre Xiulan Xi, în rusește, fără a vorbi cu cineva anume. Gărzile de corp mustăciră. Summerscale vorbea rusește cu accent, dar fluent. Era greu să ghicești de ce participase la tur. Am presupus că drumurile lui se încrucișaseră cu ale lui Gorsky cu mult timp în urmă și mult mai la Est.

— Dragă domnule Gorsky, vă mulțumim foarte mult pentru invitație. A fost absolut fascinant. Dacă nu vă grăbiți, ar fi minunat să veniți la un ceai, împreună cu domnul Summerscale.

Zicând acestea, s-au întors către Summerscale.

— Sir Michael și Lady Leighton, îi prezentă, cam fără chef, Gorsky: era evident că Summerscale habar nu avea cine sunt, deși ei îl cunoșteau, fără îndoială.

— Daphne, te rog, interveni femeia.

Cuplul purta haine verzi, cu glugă, identice și galoși verzi identici. Pe sub haină, Daphne purta un pulover negru presărat cu ceea ce ar fi putut fi la fel de bine fire de lână albă de angora sau păr de pisică. Sir Michael avea o cravată militară, uzată, care nu-mi spunea nimic și cred că nici lui Gorsky. Summerscale probabil că știa cum să citească dungile acelea.

Cei doi vorbeau la unison, terminându-și frazele unul altuia.

— Ce minunat să te întâlnim, în sfârșit. Am fost încântați când am auzit că vă mutați în cartier, acum câțiva ani. L-am cunoscut foarte bine pe tatăl tău. Și, dacă ne permiți, și pe socrul tău, reverendul Hugo Leatherdale.

La acestea, Gorsky se trase un pas mai aproape, brusc interesat de conversație. Summerscale ridică mâna stângă, ca să le oprească fraza în aer. Inelul cu sigiliu scăpără în lumină.

— Fostul meu socru…

— Vai de mine.

Daphne lăsă să îi scape un chicotit nervos.

— Ne cerem scuze. N-am știut.

Chiar nu părea că ar fi vrut s-o spună.

— O ceașcă de ceai ar fi excelentă.

Gorsky luase prin surprindere pe toată lumea, inclusiv pe cei doi Leighton. Se întoarse spre Summerscale.

— Vii cu noi?

Summerscale merse cu ei, poate pentru că nu voia să fie exclus din conversație.

Una dintre gărzi dădu scurt din cap către mine înainte de a urma grupul. Nimeni altcineva nu mi-a spus la revedere. Scuzele mele față de Gorsky mai aveau de așteptat.

•

Ceaiul trebuie să fi fost un succes pentru că, la câteva săptămâni după aceea, Fynch primi o invitație la cină la unul dintre noile restaurante indiene la modă din Mayfair. *C.F.G. Fynch Esq. și însoțitorul* scria pe invitație. Nu știam cât de furios era Gorsky pe mine după minutul meu de faimă mediatică, dar Fynch a insistat că eu trebuie să fiu „însoțitorul" și să încerc s-o dreg. Se temea de viitorul contractului cu librăria: chiar și eu eram, recunosc, mai ales acum, când serviciile mele de Cupidon rusesc nu mai erau necesare. Așa că am acceptat. Alegerea tipului de bucătărie trebuie să fi fost influențată de preferințele noilor cunoștințe ale lui Gorsky, căci ale sale mergeau spre sushi sau caviar. Cina avea să fie urmată de o licitație caritabilă în beneficiul așezământului Donkey Sanctuary din Exmoor, patronat de Lady Leighton. Broșura spunea că fiecare obiect din licitație fusese donat de Gorsky – și fiecare, de la miniaturi medievale cu scene de Crăciun la piese de porțelan de Meissen sau sticla Lalique, reprezenta un măgar.

Nu am fost deloc surprins când unul dintre mulții asistenți ai lui Gorsky mi-a cerut să achiziționez cât de multe ediții posibil, dat fiind timpul atât de scurt, din operele în care apar măgari literari notabili. În timp ce vânam exemplare cu autograf din *Ursulețul Winnie Puh* și versiuni ilustrate din *Visul unei nopți de vară –,* mă întrebam dacă întregul eveniment fusese conceput de Gorsky ca un fel de *să te fut* codificat pentru interviul meu cu Siobhan MacDonald. În ciuda protestelor mele și a clamatei mele nevinovății,

chiar și Fynch prinsese un măgar pe avizierul nostru, într-un rar gest de protest implicit. N-a zis nimic. Când am încercat să îmi cer scuze, a râs, dar sunt sigur că partea cu salariul minim a durut. Nu cred că își plătea sieși vreun salariu: înainte de sosirea lui Gorsky, magazinul funcționase în pierdere timp de mai bine de zece ani.

•

Mi-era groază de seara cu pricina. Nu aveam niciun chef să mă duc și aveam presimțiri rele în privința rezultatului oricărei situații în care Gorsky și Summerscale s-ar fi aflat în aceeași încăpere cu Natalia timp de mai multe ore. Cu toate acestea, nu prea aveam de ales, așa că a trebuit să mă bag în costumul meu închiriat și să iau autobuzul către Picadilly. Privind străzile Londrei prin ferestrele ude ale imperialei autobuzului, mă gândeam că în urmă cu câteva luni, ba chiar cu câteva săptămâni, Gorsky ar fi trimis o mașină după mine. Nu credeam că m-ar fi uitat, nici măcar că nu mă iertase, ci că pur și simplu nu mai avea nevoie de mine. Nu era nimic personal în asta. Generozitatea lui față de magazinul nostru continua, însă – după ce cheltuisem atât de multe dintre cecurile lui de 250 000 de lire – chiar și eu ajunsesem să cred că biblioteca era de-acum suficient de mare.

Am fost așezat la una dintre mesele laterale, cu Fynch, prietenul lui, Victor, Gery, o suedeză țâțoasă, prietenă cu ea, recepționeră la un club de tenis din Fulham, și o rusoaică bătrână, taciturnă, care lucrase cândva ca translator la BBC World Service. Purta o rochie neagră cu mărgele care apucase și zile mai bune și un bolero roz-bebe din prosop. Victor a început să flirteze cu suedeza în timp ce eu încă studiam tabelul cu ocuparea locurilor la masă. Fynch a încercat să vorbească cu rusoaica, nu atât din interes cât din politețe, dar a renunțat pe la mijlocul apetitivelor, deși engleza ei era perfectă. Vorbea cu pauze lungi între cuvinte, ca și cum ar fi vrut să sublinieze importanța

vorbelor sale, deși exprima doar banalități absolute, ca și cum s-ar fi temut că o înregistrează cineva.

Deși ne zâmbeam, Gery și cu mine am vorbit puțin. Era încrezătoare în modul în care lucrurile mergeau între Natalia și Gorsky, dar nu putea spune sau șopti nimic în auzul atâtor oameni, deși nici nu voia să vorbească despre altceva. Spera ca orice „transfer" (cuvântul pe care îl folosea pentru evoluțiile atât de așteptate, de parcă Natalia ar fi fost un jucător de fotbal) să o vizeze și pe ea.

— Tom e un tip decent și destul de bogat, șopti, dar nu e genul de bogăție care să dureze, mai ales dacă rămâne în Anglia, nefăcând nimic, cum se pare că e cazul atât de des, zilele acestea… Încearcă să trăiască din proprietățile lui și… știi… există pericole când te retragi la doar patruzeci și ceva de ani dacă ai milioane, nu miliarde… Ai prea mult timp la îndemână și începi să depinzi de oameni care nu-ți plac.

Își duse arătătorul la nas, conspirativ. Victor se uită la ea, chicoti și – interpretând-o absolut greșit – se bătu peste buzunarul de la piept și îi făcu cu ochiul. Curând, dispăru afară cu el și cu suedeza. Rusoaica îmi zâmbi. Fynch era adânc cufundat în lectura etichetei spălăcite a sticlei de vin.

•

La masa din centrul încăperii, sub un frunzar complicat, menit să amintească de *Visul unei nopți de vară,* cei doi Leighton străluceau în finețea lor de antan. Cu greu i-ai fi recunoscut. Tiara pe care o purta Lady Daphne pe părul alb, acum coafat cu grijă, cobora direct din *Văduva veselă.* Lângă ea ședea Gorsky, ale cărui chip și ținută se armonizau neașteptat cu șarmul victorian al celor doi. În smokingul cambrat pe trup, Summerscale arăta ca un jucător de rugby încă și mai mult decât în hainele lui de zi cu zi. Natalia purta o rochie albă de mătase, iar pe umeri o ghirlandă de flori de mătase albă pe post de boa. Ca de obicei, nu purta

niciun fel de bijuterii. Când mă zări, îmi făcu cu mâna și îmi trimise un zâmbet larg și cald, așa cum văzusem la ea după prima întâlnire cu Gorsky. Alături de ea, pe o pernă brodată, stătea Daisy, îmbrăcată ca Peaseblossom și ținând în mână o baghetă magică. Singurul copil din vastul salon părea că se bucură de seara aceasta mai mult ca oricine.

Victor își ținuse promisiunea de „a aduce fetele înapoi înainte de pudding" și chicoteau acum împreună la ceea ce el numea latura obraznică a mesei. Pe partea noastră, Fynch povestea cu lux de amănunte despre o comandă mică plasată de cineva numit Roderick Montgomery Chadwick ca să ilustreze truda nevăzută a vânzării de carte. Cărțile fuseseră puse la poștă cu o săptămână în urmă și păreau să se fi pierdut undeva între Londra și Windermere. Montgomery-Chadwick sunase de dimineață la magazin și ceruse să i se dea banii înapoi, refuzând să mai aștepte încă o zi în plus. Fynch considera că tipul nu e rezonabil. Rusoaica asculta cu atenție și dădea din cap cu aparentă simpatie.

În timp ce oaspeții își mâncau sorbetul din petale de trandafir alb și piper roz servit între felul principal și pudding, Summerscale, încins la față de băutură, veni să îl salute pe Victor, care se ridică și îl îmbrățișă ca pe un prieten pierdut și regăsit. Victor o prezentă pe suedeză, iar Summerscale își trase de îndată un scaun între ei și începu să flirteze cu fata. Gery râdea, încurajându-l. Se lăsase atât de aproape de Victor, că brațul lui era aproape prins între sânii ei. Fynch și rusoaica își terminaseră sorbetul și studiau cu foarte mare atenție catalogul licitației, deși era puțin probabil ca vreunul din ei să cumpere ceva. Poate pentru că încercam să îi evit privirea, Summerscale mi se adresă direct.

— Tinere sârb, spuse (ca toți ceilalți, și el citise, fără îndoială, nefericitul meu interviu), ne-ai uitat?

Obișnuiai să treci să o vezi pe doamna soția mea și pe adorabila noastră prietenă Gery, aici de față; acum de-abia dacă te mai vedem… Poate că voi, ăștia trei slavi, vă veți fi răcit unul de celălalt, sau poate că vii când nu sunt eu acasă?

Lansă un râs urât, din gâtlej.

— Nu mi-aș face probleme din cauza lui Nick, bătrâne, sări și Victor, mânat într-o mârșavă răzbunare de consumul de substanțe, pentru flirtul lui Summerscale cu suedeza.

— Sunt pești slavi cu mult mai mari în dragul nostru Londongrad. Doar că, la naiba, am greșit. Nu sunt cu totul slavi.

Se întoarse către masa din mijloc cu atâta hotărâre, încât cu toții, inclusiv Fynch și rusoaica, îi urmăriră privirea. Chiar atunci Natalia îi spunea ceva lui Gorsky. Deși ședeau la cel puțin un metru distanță, fețele le erau luminate de o dorință pe care era imposibil să nu o recunoști.

Privindu-i, chipul lui Summerscale deveni stacojiu. Se ridică, împinse scaunul deoparte și păși zgomotos înapoi spre locul lui. Gorsky aruncă o privire către gărzile lui de corp. Toată sala tăcu.

— Îmi pare rău să îți întrerup conversația, dragule, șuieră Summerscale suficient de tare să se audă până la noi, apoi se opri.

Gorsky aștepta, Natalia privea aranjamentul floral de pe masă. Într-o străfulgerare, Summerscale păru că se răzgândește. Prăbușindu-se pe scaunul lui, râse și spuse:

— Nimic. Nimic.

Înainte ca lumea să aibă timp să se relaxeze, trecu pe o rusă cu accent englezesc, dar suficient de tare și limpede:

— Ia-ți labele tale jegoase de jidov de pe nevastă-mea. M-ai înțeles?

Expresia Nataliei, încremenită în așteptarea reacției lui Gorsky, îmi confirmă că înțelesesem bine. L-am văzut pe Gorsky uitându-se la ea, apoi la Summerscale, apoi la gărzile de corp, apoi din

nou la ea, cumpănind o decizie. Buzele lui Gorsky se întinseră într-un zâmbet forțat, încă se mai uita la Natalia. O conversație fără cuvinte se purta între ei.

— Ce i-ai spus unchiului Roman, tati? întrebă Daisy în engleză. Natalia îi șopti ceva la ureche.

Un pluton de chelneri intră cu tăvile de desert acoperite cu capace de argint. *Maître d'hôtel* privi spre Gorsky în așteptarea unui semn. Gorsky dădu din cap.

— Da, spuse. Da. Suntem gata.

•

Când oaspeții începură să plece spre sala de bal, pentru licitație, am profitat de ocazie să o șterg. În sfârșit, nu mai ploua. În St. James's Park, cuplurile ieșiseră la picnic, stând pe pături și bând vin din pahare de plastic. Un violonist singuratic – vreun lăutar din partea mea de lume – cânta un ceardaș. Am rămas pe loc mult timp, ascultând muzica. Stelele străluceau palid în bătălia de mult pierdută cu luminile orașului. London Eye, cu roata lui gigantică, se rotea alene peste vârfurile copacilor.

— Când eram copil, în Rusia, se dădea muzică la difuzoare. Oamenii dansau acolo, în stradă. Trecători obișnuiți își lăsau jos poverile pentru o clipă și urmau sunetul. Vremurile alea nu au fost cu totul rele. Chiar deloc.

Am tresărit auzind vocea lui Gorsky lângă mine. Nu părea să fie furios pe mine defel.

— S-au dus toți măgarii? am întrebat.

S-a uitat la mine de parcă băteam câmpii.

— Cum a mers licitația? am întrebat.

— Bine, bine… spuse.

Cu siguranță nu licitația era ceea ce-l tulbura.

— Aveam treisprezece ani, știi, când am înțeles că sunt evreu. Cineva, la scoală, a folosit exact același cuvânt și nu i-am răspuns… Am crezut că vorbește despre altcineva. Părinții mei erau comuniști și atei. Dacă-i întrebai de religie, și foarte puțini erau cei care puneau astfel de

întrebări pe vremea aceea, asta îți răspundeau. Gorsky nu e nici măcar un nume foarte evreiesc. Nu încerc să ascund faptul că sunt evreu, să nu mă înțelegi greșit – dimpotrivă –, dar întâi de toate sunt rus. Sunt la fel de devotat Maicii Rusia și i-am oferit tot atât de mult ca orice slav ortodox, de fapt chiar mai mult.

Știam puține despre iudaism și nu mă gândisem la gradele de „rusitate". Dacă îi erau cu toții atât de devotați Rusiei – și creștinii, și evreii, deopotrivă – de ce își cheltuiau milioanele la Londra? Simplul fapt că îl auzeam spunând „Maica Rusia" în engleză și fără pic de ironie părea straniu.

— Sunt convins să Tom Summerscale nu este antisemit, am spus. Sau, mai degrabă, nu de-adevăratelea. Nu asta a vrut să spună. Vorbea prostii. Are acea prejudecată englezească față de oricine nu este „unul dintre noi", cu toate astea oamenii ca el îi detestă pe englezi chiar mai mult decât noi, pentru că pe noi nu ne judecă așa cum se judecă între ei. Ori de câte ori deschid gura, englezii își dezvăluie reciproc primele capitole ale autobiografiei, noi doar ne punem eticheta de străini. Vrea să te jignească, și cum altfel ar putea s-o facă? Nu te poate numi un rus jegos. E însurat cu una.

Nu știu de ce am insistat în a-i lua apărarea lui Summerscale. În mod evident pe Gorsky nu el îl supăra. Era ca și cum aș fi încercat să apăr un țânțar care l-a mușcat.

— Am ajutat sinagogi din orașul ăsta și am participat și la câteva servicii religioase, am reușit să înțeleg ceva mai mult decât nimicul pe care îl știam înainte. Dar am făcut donații și unor mănăstiri ortodoxe, în Rusia și la Muntele Athos. E mai degrabă legat de păstrarea frumuseții decât de Dumnezeu, cred. Cum poți să fii altceva decât agnostic? Când mă voi însura… nu mă aștept ca soția mea sau copilul meu să se convertească la iudaism. Dacă ea va vrea să ne cunună la

biserică, sau chiar să mă botez, am să mă gândesc la asta.

Un fior adânc, chinuitor îi răsună în voce când rosti acestea. Vorbea ca și cum ar fi repetat un argument.

— Pare destul de improbabil, am spus.

Se chinuia singur.

Mă privi. Nu părea că a înțeles ce am vrut să spun. Mi-a fost greu să rostesc numele Nataliei.

— E foarte improbabil ca ea să vrea să vă cununați la biserică. Mai ales din cauza divorțului ei…

— Ce vrei să spui? A fost doar o căsătorie de conveniență, aranjamentul ei cu un englez. El are atât de puțină importanță, încât nici nu mă pot înfuria pe el. O să uităm toate acestea.

— Uneori e imposibil să uiți. Sunt fapte pe care nu le poți desface. Nu poți da ceasul înapoi.

— Bag seama că nu ești om de știință, Nikolai, râse. Sigur că poți.

8
.

După seara aceea, lucrurile se liniștiră. Au trecut săptămâni în șir fără să se întâmple nimic. Nici Gery nu știa de ce. La început mi-a spus că Natalia voia să o trimită pe Daisy într-o tabără de vară, un fel de școală de bune maniere pentru mici zeițe, pe malul lacului Geneva, și doar după aceea să îi dea vestea lui Summerscale. Începutul vacanței de vară, care urma peste două luni, ar fi făcut anunțul mai puțin perturbator pentru copilă. Apoi Gery a crezut că Natalia ar fi dat înapoi în fața forței hotărârii lui Gorsky. Era ca și cum ar fi încercat să îmbuneze Soarta. În ciuda reținerii de care dădea dovadă Gorsky, dorința lui avea ceva de forță a naturii care o speria. Aparținea unei alte epoci, o cită Gery, la fel ca distrugerea Troiei. Asta nu se poate sfârși bine, tot repeta.

Nu știu de ce a așteptat Gorsky, dar a așteptat. Ce mai erau două luni fată de zece ani? În acele două luni, proiectul său a fost, încetul cu încetul, dus la bun sfârșit. Proiectul sofisticat al lui Xiulan Xi începea să se arate lumii. Autobuzele cu imperiala deschisă opreau în dreptul clădirii și oamenii se ridicau și făceau poze. Plantele și fierăria ornamentală aveau curând să ascundă vasta aripă rezidențială din orice unghi, cu excepția celui oferit de ferestrele dormitorului – încă – al meu.

Într-o zi am văzut lucrători livrând două mari căzi de baie sculptate din cristal de stâncă. Aveau forme complementare, precum fotoliile tête-à-tête, ca și cum ar fi urmat să fie montate una lângă alta, astfel încât cei care se îmbăiază să se poată privi în ochi. Apoi, a fost o săptămână în care au tot adus candelabre cu ciucuri lungi, unduitori – zeci de candelabre, apoi sute de lămpi și lampadare asortate. La timpul lor, au venit grădinarii, aducând copaci bătrâni, acoperind hogeacuri cu

pergole și presărând locul cu sculpturi, rostogolind suluri de gazon verde ca pe niște covoare prețioase.

Veni și rândul meu. Mi-am abandonat biroul de la Fynch's ca să încep să pun cărțile în bibliotecă – o sală largă care, printr-un sistem de uși ascunse, lega aripa privată de spațiul galeriilor. Eram consemnat la domiciliul, în casa portarului – pe gratis –, până terminam de pus cărțile pe rafturi.

Drumul meu către muncă devenise foarte scurt. În fiecare dimineață, doar traversam aleea de pietriș către „Chateau Gorsky". Deschideam cutiile și așezam volumele în ordinea pe care o gândisem deja de luni de zile. Unele mergeau pe rafturi, altele erau expuse, cu sfatul unor experți de la British Library, în cabinete de sticlă etanșe, cu temperatura și umiditatea controlate. Unele dintre volumele acelea valoroase erau deschise la anumite pagini, în casetele lor. Purtau note scrise de mână sau dedicații cu semnături atât de cunoscute, că păreau false. Tolstoi, Dostoievski, Cehov, Lermontov, Turgheniev, Goethe, Donne, Byron, Balzac: mă asigurasem că toți idolii literari ai lui Gorsky – ca și aceia care i-ar fi putut fi idoli – erau acolo. Inclusesem scriitori care îi plăceau lui, precum Dickens și Scott, dar care mie nu-mi spuneau nimic, dar strecurasem și volume subțiri din propriii mei eroi, de regulă mărunți trepăduși sau librari precum Kafka și Kavafis, Saba și Svevo, Pessoa și Walser. Poate că într-o zi își va găsi timp să îi citească și-și va aduce aminte de mine.

Prinsă într-o cutie mică de mahon, cu un capac bogat împodobit, incrustat cu pietre prețioase din Siberia, era un manuscris, un adevărat Koh-i-noor al colecționarului: poemul de nepieritoare dragoste scris de Pușkin pentru Anna Kern, însăși pagina pe care poetul a ascuns-o printre filele lui *Evgheni Oneghin* când i-a oferit cartea Annei, în ziua despărțirii lor. Îl auzisem pe Gorsky recitându-i

Nataliei primul vers, când s-au întâlnit la Fynch's. A fost singura dată – și chiar și atunci doar într-un citat – când l-am auzit adresându-i-se cu *tu.*

Am cedat unui atac de vanitate când biblioteca „mea" a ajuns la forma finală. Aveam o taină vinovată. Mi-am înscris numele, în litere chirilice sârbești, pe pagina de gardă a primei ediții din *Spiritul epocii* de Hazlitt, tema futilei mele teze doctorale. Era o profanare, precum graffiti-ul lăsat de Rimbaud pe coloanele de la Luxor, căreia nu i-am putut rezista și pe care nu aș fi îndrăznit să o aduc nici unui mare rus. Privind retrospectiv, recunosc că Gorsky începuse deja să mă schimbe. Începuse să-mi pese. Voiam ca amândoi să își aducă aminte de mine.

•

Într-o dimineață, devreme, eram la The Barracks, trecând printr-una dintre multele liste de titluri, când apăru o furgonetă. Vreo doi ruși musculoși cărau lucrurile personale ale lui Gorsky: dosare, un grand piano, un pick-up de modă veche, apoi haine în huse închise cu fermoar, pantofi, cizme, mai multe cutii cu pălării… Am stat și m-am uitat. „Lucrurile" personale ale lui Gorsky erau mai puține decât ale mele. Oare nu punea prea mare preț pe proprietate sau era foarte bun la a scăpa de lucruri? A fost nevoie de patru sau cinci drumuri la și de la furgoneta modestă. În comparație cu toate celelalte lucruri care fuseseră deja aduse în casă, acest ultim transport era absolut ascetic.

Apoi sosi automobilul impozant atât de cunoscut și el însuși coborî cu o sticlă de șampanie în mână. Curând am fost invitat de un valet într-o încăpere enormă, dar – cu excepția pianului deja instalat într-un colț – complet goală. Gorsky s-a apropiat de mine cu două pahare în mână.

— Tu ești petrecerea mea de casă nouă, spuse.

— Pentru mutare! i-am răspuns, sorbind o gură de Grande Cuvée. Învățasem deja să le deosebesc.

— Sper să am și eu parte de un tur ghidat, când o să fie totul mobilat.

— O, asta va mai avea de așteptat un pic. E nevoie de o mână de femeie ca să mobilezi o casă de femeie.

— Pentru atmosfera de „acasă”, atunci, am zis.

Va fi nevoie de un geniu în decorațiuni interioare ca să facă aceste stadioane de fotbal să pară „acasă”.

— Îmi păstrez locuința din afara Londrei, pentru moment.

Am presupus că se referă la fostul palat episcopal, care avea în *Pevsner*[14] șase pagini doar ale lui.

— Am câteva hectare de pădure acolo și o piscină naturală. În oraș, vara poate fi sufocantă, dar nu vreau să plec din Anglia mai mult decât este nevoie până când nu rezolv totul.

M-am întrebat dacă există ceva care să-i poată știrbi optimismul.

L-am invitat să-și vadă biblioteca. Am pornit de la firida mare care adăpostea romanticii. Mi se părea că e unul dintre ei, în ciuda a ceea ce-mi spusese despre „mintea lui îngustă, matematică”. Am ridicat un exemplar din *Faust* de Goethe, care îi aparținuse lui Shelley. Am turnat tot felul de anecdote amuzante despre englezi, francezi și germani și i-am pomenit uneori pe ruși, sugerând într-un fel că tot ce a produs mai bun Europa se află acum în posesia lui.

Sper că nu va suna lipsit de modestie, dar acea conversație neprevăzută a fost mai impresionantă decât toată viața de dinainte. Speram că va aprecia povestea pe care colecția lui de carte – colecția noastră – o spunea, că va recunoaște că, precum Cyrano, creasem ceva care – dacă Roxana noastră sau oricine altcineva s-ar fi străduit să privească cu atenție – va seduce în numele său. Cu toate acestea el îmi ascultă explicațiile neatent, exclamând uneori *bravo, bravo,* privind peste drum către The

Laurels mai des decât către rafturi. S-a mai însuflețit doar când am pomenit-o pe Natalia, dar și-a dat seama că vorbeam despre Pușkin, trăgând să moară după duelul cu baronul francez care a vrut să-i pună coarne.

— Ah, vorbești despre Natalia Pușkin, spuse aproape cu dispreț, ca și cum soția lui Pușkin n-ar fi avut dreptul să își poarte numele de botez.

Ridică un volum subțirel, cu un medalion încastrat, privi scurt la șuvița de păr veche de două sute de ani și puse cartea pe un pervaz. Era ca și cum proiectul nu l-ar mai fi interesat. Chiar și când am deschis acel valoros exemplar din *Oneghin,* cel pe care își dorise atât de mult să-l aibă, de-abia dacă-i aruncă o privire.

•

Gorsky începu să dispară cu zilele. Era la țară, sau plecat cu treabă: Moscova, Zürich, Berlin, Ierusalim, Almaty. Între drumuri, apărea din când în când, aducând în dar câte o sticlă scumpă, care putea parveni de oriunde, ca și cum ar fi vrut să mă îmbuneze, sau prefăcându-se că vrea să știe ce mai fac, dar nu se mira dacă mă găsea cu nasul într-o colecție de poezie rusă sau o carte de călătorii din epoca victoriană. Nu era încă timpul să mă întorc la Fynch's și nu părea să îl deranjeze trasul meu de timp, din ce în ce mai vizibil.

— *Ivanuşka, duraciok,* râse el, când l-am întrebat de ce mă tolerează – Ivanușka, prostuțule – ca și cum i-aș fi fost un frate mai mic și mai fraier, nu angajat.

În diminețile de după unele dintre nopțile pe care le petrecea în clădire, simțeam pe coridoare un parfum de femeie, un miros slab, ușor pudrat, de mimoze, mirosul Nataliei. Am găsit o pereche de ochelari de soare pe un raft. Serile priveam pe geam, dar nu am văzut decât lumini aprinzându-se și stingându-se. Am auzit muzică, valsuri rusești vechi, melodii simple. Am presupus că cel care le cântă este Gorsky.

Odată, m-am furișat până aproape de fereastra întredeschisă. Ședeam cu picioarele goale în iarbă și am recunoscut acordurile din *Neagră-i noaptea,* un melancolic cântec de dragoste rusesc din al Doilea Război Mondial. Mi s-a părut că aud și o voce de femeie. Am încercat să mă cocoț pe una din vazele de marmură, ca să pot privi înăuntru, dar un gardian m-a prins de ceafă și m-a tras câțiva metri mai în spate.

— Poate crezi că nu te vedem, *malcik*… Te vedem, dar te lăsăm să-l asculți pe șefu' cântând, pentru că înțelegem. Și nouă ne place să-l auzim. Acum șterge-o, înainte să te găsească aici.

•

A doua Bank Monday din mai a adus un neașteptat și scurt val de căldură. Aerul era amețitor din cauza aromei dulci a florilor de tei care, în anul acela, în ciuda nesfârșitelor ploi, înfloriseră mai curând și mai bogat decât oricând de când mă aflam eu la Londra. Într-o sâmbătă dimineață, Tom Summerscale decise brusc să facă pace. Gery susținea că se simte marginalizat. Zvonurile despre gestul lui necugetat și insultele la adresa lui Gorsky nu picau prea bine în cercul lui de afaceri. Nu trecuse. Avea prea mult capital investit în Rusia ca să nu-i pese. Îi trimise lui Gorsky o scrisoare de scuze.

Apoi, într-un alt gest de căință, i-a spus lui Gery să ne invite, pe Gorsky și pe mine, la piscina lui de pe acoperiș. Gorsky, încă și mai surprinzător, a acceptat. Piscina era mică și adăpostită între pereții fostei capele a spitalului, la ultimul etaj, dovedind fără putință de tăgadă că zvonul despre toboganul care ducea la piscina de la subsol era o minciună. Avea un acoperiș de sticlă retractabil foarte ingenios și, dincolo de ziduri, era înconjurată de o grădină suspendată care avusese ca model Alhambra. În cursul anului meu printre ruși, mă obișnuisem cu extravagațele arhitecturale, dar piscina asta chiar a fost o revelație. Să înoți privind

mozaicuri neogotice cu chipuri de sfinți creștini, fără dubiu sursa zvonurilor aiuristice auzite cu luni în urmă, și să stai la soare înconjurat de iasomie, în inima Londrei: câte astfel de fantezii mai poate înghiți capacitatea umană de a fi fericit?

Numai Daisy și cu mine am înotat. Natalia stătea întinsă sub o umbrelă albă. Răsfoia o revistă ilustrată prea groasă pentru a putea fi ținută în mână, așa că stătea proptită pe șoldul ei băiețesc, cu spatele la noi. Cred că era perfect conștientă de stranietatea situației, iar trupul ei – expus cum era privirilor noastre – răspundea prefăcându-se că nu este acolo. Purta un costum de baie de un albastru închis, a cărui croială simplă ar fi mers mai bine cu o partidă de polo decât cu o piscină de pe un acoperiș din Chelsea. Mișcarea omoplatului drept, când dădea paginile, era singurul semn care dovedea că este în viață.

Gery se bronza într-un bikini roșu aprins, compus din triunghiuri minuscule prinse între ele cu niște fire mai subțiri decât șireturile de la pantofi, așa cum trebuie să o fi făcut de multe ori înainte. Culoarea trupului ei din epoca de bronz era cea a cafelei cu lapte. Gorsky și Summerscale ședeau unul lângă altul, în niște fotolii mari de grădină. Își sorbeau whisky-ul în liniște; Summerscale într-un slip dungat cu urme albe de la crema de plajă pe umerii lați, Gorsky în blugi și cămașă de in. O pălărie ciudată de paie îi acoperea jumătatea de sus a feței. Își ținea în soare doar tălpile goale.

Apoi Daisy ne-a invitat pe toți să jucăm un joc. Mama ei refuză și dispăru în interiorul casei, promițând că se întoarce într-un minut, dar nu mai reveni. Gery o urmă ceva mai târziu. Gorsky, Summerscale și cu mine îi făcurăm pe plac fetei. Era un soi de Piticot, un joc cu niște iepuri de plastic și un zar mare și roșu. Am încercat pe furiș să ne asigurăm că fata câștigă fiecare joc. Chițăia de fericire, numărând tare, când în rusește, când în

engleză, mutând piesele și pentru noi. Încetul cu încetul ne-am înmuiat, abandonându-ne ritmului simplu al jocului.

Summerscale și Gorsky rămaseră amândoi prizonieri într-o căsuță, pentru trei ture, în timp ce Daisy și cu mine conduceam. Era pentru prima dată de la licitație când îi vedeam pe cei doi angajați în ceea ce s-ar putea descrie drept începutul unei conversații. Apoi Daisy dădu cu zarul, care căzu de pe masă cu piese cu tot. Se aplecă să le culeagă și strigă:

— Uitați-vă, toată lumea, uitați-vă!

Dădu masa la o parte. Toți trei urmarăm direcția arătătorului ei.

— Uitați-vă! Piciorul unchiului Roman!

Tălpile lui Gorsky erau lungi și înguste și, la prima vedere, nu era nimic remarcabil la ele. Avea o boltă înaltă, iar degetele îi erau aproape la fel de lungi ca acelea de la mâna fetiței. Dar degetul lui mic era disproporționat de mic și întors înăuntru, încât părea făcut din plastilină și atașat acolo ca și cum modelatorul îl adăugase acolo după ce terminase piciorul.

— Fata ți-a găsit călcâiul lui Ahile, Roman. Ca să zic așa.

Nu reușisem niciodată până atunci să îi spun pe numele mic.

Ca să o distreze, Gorsky își mișcă degetele de la picioare, ca și cum ar fi cântat cu ele la un pian imaginar. Chipul lui Summerscale se întunecă. Se ridică și plecă. Daisy se așeză pe scaunul rămas gol și, stând alături de Gorsky, începu să-l imite. Vederea piciorușului ei îmi tăie răsuflarea. Gorsky gâdilă talpa dreaptă a fetei cu stânga lui, un deget de plastilină caraghios lângă altul, mult mai mic, dar întrutotul identic.

— Ești o fetiță foarte deșteaptă, știi, Margaritka, spuse în rusă, folosind cuvântul rusesc pentru „Daisy”. Fetița mea cea deșteaptă.

Am făcut iute calculele în liniștea încremenită. Insinuarea, pe care nici măcar nu încercam să o pun în cuvinte, era pur și simplu imposibilă. *Bietul suflet rătăcit*, nu i-am spus. În lunile și săptămânile care au urmat, nu am uitat nicio clipă tonul vocii lui.

•

El și cu mine am rămas cu fetița un timp, abandonați de gazdele noastre. Ea adormise în fotoliul ei și Gorsky a acoperit-o cu un prosop de plajă. Sub noi, străzile Londrei zumzăiau din cauza aglomerației. Voci și sirene și scrâșnetul frânelor se topeau într-o simfonie îndepărtată. La un moment dat reapăru Summerscale, într-o cu totul altă stare de spirit. Îmbrăcat complet și aproape euforic, se îndreptă spre Gorsky și îl bătu puternic pe spate.

— Îmi pare rău că te-am lăsat așa, bătrâne. Mi-am adus aminte de ceva ce trebuia rezolvat imediat. Dar am terminat. Trebuie să mergem. I-am spus și Nataliei să se pregătească. Nu putem sta aici într-o astfel de zi. Londra e a noastră.

Rostise ultima propoziție în rusă și ridică brațul către acoperișurile din jur, care păreau că pulsează de energie umană. O ridică pe Daisy cu prosop cu tot, iar ea îl îmbrățișă fără să se trezească, punându-și capul pe umărul lui de rugbist. Gorsky nu spuse nimic.

— Nick și cu mine o luăm înainte, spuse Summerscale, și o să luăm o masă la Cabana, în Notting Hill. Vrei tu să o aduci pe Natalia, când o să fie gata? Gery o să aibă grijă de Daisy.

Probabil că perspectiva de a fi singur în mașină cu Natalia a fost argumentul suprem. Gorsky încuviință din cap. Eu mi-am tras blugii și tricoul și mi-am legat șireturile tenișilor, apoi, împreună cu Summerscale, am coborât câteva etaje pe scara de serviciu, până la garajul de la subsol. În el se afla atât de cunoscuta limuzină argintie, Land Roverul cu care Summerscale mă mai adusese o

dată acasă din Notting Hill, o mașină sport cu două locuri de o marcă pe care nu o știam, o motocicletă, câteva scutere Vespa și un break albastru. Mașinuța era prăfuită și plină de tot felul de boarfe. Am presupus că este a unuia dintre servitori. Summerscale m-a luat prin surprindere când s-a urcat în ea.

— Gery și cu mine o folosim pe micuța asta ori de câte ori ne facem de cap, explică Summerscale. Adică nu împreună, omule. Deși n-aș putea spune că nu am încercat și asta. Se pare că nu ne găsim suficient de excitanți. Toți mușchii ăia, câh.

Era un cu totul alt om. Redevenise ticălosul pe care îl știam.

Ușa se deschise automat și ne topirăm în traficul londonez. Nimeni nu s-a uitat la noi când am trecut prin South Kensington și prin parc, spre labirintul de dincolo de Ladbroke Grove. Am presupus că mergem direct către Cabana, dar oprirăm în fața unei case bine cunoscute.

— Sunt sigur că ți-l amintești pe contabilul meu.

Îmi făcu cu ochiul.

— Vino și tu să dai binețe. Cu cât suntem mai mulți, cu atât suntem mai în siguranță!

•

Allaoui însuși ne deschise ușa. Avea același burnuz și purta aceeași pereche de pantaloni de sport peste picioarele goale, ca și data trecută. Nu spuse nimic și nu dădu niciun semn că m-ar fi recunoscut. Era într-o pasă proastă, dar ne-a primit în casă și ne-a invitat să luăm loc într-o bucătărie surprinzător de curată. Am refuzat ceaiul de mentă pe care ni l-a oferit. Când a dispărut în adâncul casei, Summerscale a aprins o țigară, iar eu am început să mă uit peste un calendar cu fotografii dintr-un oraș necunoscut, de pe malul mării, înconjurat de ziduri. Era și o legendă în arabă și franceză, pe jumătate ascunsă de un medalion de sticlă, o amuletă care te ferea de deochi. Alături atârnau câteva fotografii înrămate în care apăreau

doi copii aparent englezi, o fată și un băiat de zece – doisprezece ani, în bluze albastre, de școală, și cravate în dungi, arătând spre cameră niște zâmbete forțate. Chipurile rotunjoare și palide și părul deschis demonstrau cu claritate că nu au nicio legătură cu gazda noastră. M-am uitat la Summerscale. A ridicat din umeri. Părea să nu aibă habar cine sunt și, în mod și mai evident, să nu îi pese deloc. Casa era tăcută. Puteam auzi fâsâitul pantalonilor lui Allaoui revenind spre bucătărie. Îmi urmări privirea până la calendar.

— Essaouira, Maroc, cel mai frumos oraș din lume, spuse Allaoui, ca și cum interesul meu față de oraș i-ar fi risipit norul morocănelii.

Era pentru prima oară când arăta că mă văzuse.

— Tu de unde? întrebă, dar nu dădu niciun semn de recunoaștere, atunci când i-am spus locul nașterii mele.

Cu toate acestea trebuie să-și fi dat seama că nu eram englez, căci ceva asemănător cu căldura îi sclipi în ochi.

— Atunci știi cât de greu e pentru noi, ăștia. Cât de greu să trăim aici. Toți cred că suntem maimuțe de-abia coborâte din bananier. Es Saouira, da.

Pronunțase acum numele ca două cuvinte separate și oftă.

— Orașul ăsta e nimic, iar tu și cu mine suntem nimic în el, prietene.

Împinse un plic peste masă către Summerscale.

— Cea mai bună marfă din oraș, domnule Sumicale, spuse.

— Atunci să-ți dăm niște elvețieni.

Summerscale numără câteva bancnote de 500 de franci elvețieni și le lăsă pe unul dintre multele milieuri de pe masă.

— Doamna unde e? întrebă ca din întâmplare, îndesându-și plicul în buzunar.

Allaoui chelălăi ca un animal rănit, își lovi pieptul cu pumnul de câteva ori, apoi începu să

înjure de parcă Summerscale tocmai îl înjunghiase în plexul solar.

— Curva blestemată, strigă, câștigând ceva mai multă fluență în engleză din cauza furiei. Am încuiat-o pe târfa aia în dormitor acum o săptămână. O să îi dau drumul când o să admită că m-a înșelat. Jură că e credincioasă, dar e o curvă englezoaică. Are noroc că n-am omorât-o încă. Toate englezoaicele sunt curve. Nu m-aș fi însurat niciodată cu cățeaua aia dacă n-ar fi fost pașaportul ei blestemat.

Se adună la fel de iute precum își pierduse cumpătul. Ne aruncă un zâmbet măgulitor.

— Îmi pare rău, domnu' Sumicale. Grija ta mă onorează.

Ne-a condus afară. Deși simțeam ceva simpatie pentru Allaoui, dat fiind că știam ce știam despre activitățile neveste-sii, mă îngrijora suficient siguranța ei ca să întreb cu voce tare dacă n-ar trebui să anunțăm poliția. Summerscale râse.

— O, am văzut chestii și mai rele la Mahdi, bătrâne. Mult mai rele. Se iubesc în felul lor nebunesc, așa cum o iubesc și eu pe nevastă-mea. Știi ce a scris Tolstoi despre familiile fericite? E greșit. Cele nefericite sunt la fel. Trebuie să le lăsăm pe cele fericite să fie fericite în felul lor.

•

Până în ziua de azi regret că nu am făcut nimic, dar drama acelei seri puse în umbră chinurile lui Janice Allaoui. Când am ajuns, barul din Nottingham Hill forfotea de o mulțime cosmopolită, îmbrăcată la patru ace. Chelneri în *guayabera* duceau tăvile cu cocktailuri sus, deasupra capului: pahare cu băuturi în culori vii, decorate cu umbrelușe de hârtie, franjuri strălucitori și bucățele de fructe tropicale. Locul era postmodern și „ironic" în felul lacom și calculat care nu a fost niciodată o scuză pentru a cere cincisprezece lire pentru ceva nasol, oricât de măiastru ar fi fost PR-izat drept „locul unde

trebuie neapărat să fii”. Numai muzica era originală și, din fericire, nu foarte puternică. Summerscale ordonă pentru amândoi și am rămas tăcuți, sorbind din ceva verde cu multă tequila până când au ajuns Nadia și Gorsky. Purtau amândoi blugi și cămăși albe. Ea purta o pereche de pantofi de sport roșii, de ceva marcă la modă. Părul îi era prins în vârful capului cu o panglică albă, legată într-o fundă cum purtau școlărițele pe vremea comunismului. Mergea încet, fără a face cel mai mic efort să pară fericită. Gorsky, pe de altă parte, strălucea. Am fost șocat, deși Dumnezeu știa că era pentru a enșpea oară, de cât de înaltă putea să fie. Erau aproape de aceeași înălțime, chiar dacă Gorsky avea un metru optzeci și cinci, dacă nu cumva chiar mai mult. Am observat, și probabil că și Summerscale, că mâna lui Gorsky se sprijinea pe spatele ei când își creau drum prin mulțime. Gestul acela ar fi putut fi motivul pentru care, aproape îndată ce au luat loc, Summerscale a început să vorbească despre frumusețea rusoaicelor. Erau cele mai frumoase din lume, cele mai bine educate, pasionate, cu o eleganță înnăscută… pe măsură ce enumera superlativele, Natalia părea din ce în ce mai stânjenită.

— Cele mai bune tractoriste și cosmonaute.

Făceam un mic efort să introduc în conversație stereotipul comunist și să abat cursul discursului lui. Natalia îmi aruncă o jumătate de zâmbet.

— Dar, cel mai important, îi dădu Summerscale înainte, este că nu sunt afectate de feminism. Sunt femei adevărate și cumsecade, soții ascultătoare față de soții lor. Mi-e milă de ruși…

— De ce? întrebă Gorsky.

— Niște idioți neanderthalieni, spuse Summerscale, ca și cum n-ar fi vorbit cu un rus. Nu-i de mirare că rusoaicele preferă bărbați occidentali. Mai degrabă s-ar însura cu un englez oarecare decât cu un milionar rus. Nu-i așa, Nick?

Nu puteam decât să subliniez că cei ca mine suntem la baza lanțului trofic, oricum l-ai calibra.

Gorsky se săturase.

— Femeia rusă îl preferă pe rus ție, Summerscale.

Măcar nu a spus *pe mine.* Natalia s-a ridicat să plece, dar el îi puse mâna pe umărul drept și o blocă în scaun. Stânga ei pluti peste mâna lui, ca și cum nu ar fi știut dacă să o înlăture sau să o apuce. Verigheta, pe care de regulă o purta pe stânga – nu pe dreapta, ca rușii – îi lipsea de pe inelar.

— Pe rus, spui…, râse Summerscale. Ei, bine, dacă acceptăm că tu ești rus, Roman, iar asta este o chestiune interpretabilă, de ce s-a măritat cu mine, atunci? E un suflet sensibil, Natalie a noastră, și tu știi asta. Nu vrea un jidan contrabandist de arme, nu vrea tot sângele ăla pe mâinile ei.

Pumnul lui Gorsky puse capăt discursului lui Summerscale. Lovitura fu atât de năprasnică, încât trupul lui Summerscale, cu tot cu scaunul pe care stătea, zbură în aer înainte să aterizeze pe podea cu un bubuit. Mulțimea amuți. Gărzile lui Gorsky, a căror prezență era constantă, așa că încetasem de mult să o mai observ, veniră amenințător. Gorsky lovea atât de puternic, încât probabil se întrebau de ce mai avea nevoie de ei. Natalia fugise afară înainte ca un chelner să ne ceară tuturor să părăsim localul și să ne amenințe că cheamă poliția dacă nu o facem. Am pus scaunele la locul lor. Gorsky scoase un teanc de bancnote de cincizeci de lire din buzunar și le lăsă pe masă, mototolite, amprente roșii pe bancnotele roșii. Chelnerul se întoarse către Summerscale, care tocmai se ridica, sperând că, până la urmă, nu va trebui să cheme poliția. Summerscale își suflă nasul plin de sânge într-un șervețel de hârtie, îl lăsă peste bani, apoi mă înșfacă de braț și porni spre ușă. În stânga noastră, la capătul lui Portobello Road, l-am văzut pe Gorsky prinzând-o pe Natalia din urmă, explicându-i ceva.

Summerscale conduse în direcția opusă. Curând ne-am blocat în trafic la sensul giratoriu de la Shepperd's Bush. Priveam oamenii din autobuzele roșii, amorțiți și amețiți de neașteptata căldură a serii. Era plăcut să fii într-o mașină obișnuită, liber, în sfârșit, de toate privirile acelea cu care săracii urmăresc defilarea bogaților prin mijlocul lor, dar acesta era și singurul aspect plăcut al situației mele. Stăteam prea înghesuiți unul într-altul. Summerscale bătea darabana neîncetat pe volan. Vedeam un firicel de sânge sub inelul cu sigiliu de pe degetul lui mic. Mai exista o dâră, mai subțire, pe obraz, mergând de la nas la ureche.

— Se pare că-ți place tare cuvântul ăla, am spus.

Nu știam cum să încep discuția despre situația în care ne aflam. Avea un aer bonom, pe care l-am interpretat ca fiind încercarea ironică a unuia din clasa de sus de a părea golan. Te înșela și te făcea să crezi că este mai abordabil decât Gorsky, doar că asta era foarte departe de adevăr. Mă simțeam stânjenit de lucrurile pe care îmi permisese să le văd. Credea că e invulnerabil sau că mă avea cumva în puterea lui? Că ar putea să bată oricând ceea ce aflasem, fără să vreau, despre el? Sau era, pur și simplu, prost? Trebuia să fii regele escrocilor ca să te expui semipublic cu nevasta dealerului tău și să continui să-i faci vizite acasă, aducând cu tine așa-ziși prieteni. Să fii regele escrocilor, monumental de prost sau să te simți protejat într-un fel pe care nici nu îndrăzneam să mi-l închipui. Sau poate doar să fii englez.

— Ce? întrebă nerăbdător. Ce cuvânt?

Îmi dădeam seama că știe despre ce vorbesc, dar l-am repetat.

— Jidan. Îți place foarte tare cuvântul jidan. Ce speri să obții cu el? Să o faci pe Natalia să se răzgândească?

Fornăi pe nas când schimbă vitezele.

— Îmi pare rău pentru asta, Nick, prietene. Nu sunt mândru de mine, dar simt că am făcut bine.

Știu ce spun. Nu se poate să mă părăsească pentru bărbatul acela, cu miliardele lui sau fără. Ea îi va aduce aminte tot timpul de borș și sărăcie, și știe și el asta. De ce crezi că a botezat-o pe fiica noastră Daisy? Nici nu vrea să vorbească rusește, dacă are de ales.

Am înaintat. Un grup de băieți ieși dintr-un pasaj subteran. Numai Dumnezeu și ei știau de ce mai erau treji la ora aceea. Grilajul care ne separa era decorat cu niște oi de metal. Animalele trebuia să pară vesele, ca într-un loc de joacă, cu toate acestea efectul era deprimant. Nu puteai să le vezi decât drept ce erau: un efort jalnic de a evoca amintirea unor păsuni care au împrumutat numele lor unei intersecții urâte de beton.

•

Cinci zile mai târziu, Janice Allaoui dispăru.

Am luat ziarul gratuit de la un stand din stația Sloane Square. La început nici n-am băgat de seamă articolul, îngropat adânc în pagina a șaisprezecea. A doua zi, frunzărind ziarul din ziua trecută, în căutarea unei recenzii de carte pe care pusesem ochii, am văzut chipul zâmbitor atât de cunoscut, decupat dintr-o fotografie de nuntă.

Femeie din West London dispărută: era genul de articol pe care îl ignori zi de zi și pe care îl citești doar dacă este despre cineva de la tine din cartier, uneori nici măcar atunci. Umărul mirelui era tăiat, dar tot se mai vedea un braț înlănțuind-o, o mână de bărbat pusă pe umărul ei. Judecând după culoarea pielii, nu era a lui Allaoui. Iar Janice Allaoui nu purta rochie de mireasă, ci o jachetă albă. Știai că e vorba de o nuntă după florile de mătase înfipte într-o grămadă de bucle frumos aranjate după ureche. Ornamentul era destul de simplu pentru a te face să te întrebi dacă era mireasa sau o domnișoară de onoare mai bătrâioară – dar încă plină de viață, încă atrăgătoare – dacă-ți erau pe plac blondele

dolofane, o lalea englezească mai degrabă decât un trandafir englezesc.

Fotografia trebuie să fi fost făcută cu câțiva ani în urmă, dar Janice bătea deja spre treizeci și cinci. Un pic îmbujorată sau un pic beată, dar cu siguranță fericită, privea spre cameră încrezătoare și fără griji, așa cum mi-o aminteam din seara stranie din Soho cu Summerscale. Cerceii ei mari reflectau lumina blițului, așa că avea în jurul gâtului un soi de halou care se amesteca cu fumul țigării pe care o ținea la câțiva centimetri de gură. Cealaltă mână, umărul și tot brațul fuseseră tăiate în încercarea editorială de a elimina orice urmă a tovarășului ei.

Am sunat-o imediat pe Gery. Tocmai ne întâlniserăm într-un pub când, la un televizor de deasupra barului, Allaoui apăru într-o conferință de presă, imaginea tipică a unuia care-și bate și-și ucide nevasta. Probabil că o strânsese de gât și îi aruncase trupul în canalul Regent, sau îl îngropase într-un mormânt nemarcat în Kensal Green. Nu își ascunsese în niciun fel intențiile în cursul ultimei noastre vizite – spusese că Janice avea noroc că nu s-a descotorosit încă de ea. Implicarea lui în crimă era atât de evidentă, încât poliția ar fi trebuit să-l interogheze chiar în momentul în care a reclamat dispariția. De ce îi permiteau să facă paradă de durerea asta prefăcută?

Sonorul era închis, dar ochii lui Gery se lipiseră de ecran. Allaoui era flancat de o parte de un polițist și, de partea cealaltă, de doi tipi cu aspect oficial: detectivi sau avocați, nu-mi dădeam seama. Poliția trebuie că își jucase cărțile cu mare grijă ca să nu rănească sensibilitățile rasiale. Polițistul era arab, frumos ca Adonis în uniforma lui albastră. Pe lângă el, englezii arătau ca niște slujbași amărâți. Allaoui era cu o palmă mai scund decât cel mai scund dintre ei și purta un costum ridicol, de un albastru electric, dintr-un material lucios, cu o cămașă verde care nu se potrivea deloc, cu guler

mare și rotund și o cravată roz cu picățele, cu nod mare, care părea gata să-l stranguleze. Era neras, nepieptănat, cu ochii roșii și înspăimântat.

— Orașul ăsta e nimic, iar tu și cu mine suntem nimic în el, aproape că îl puteam auzi. Burtiera din josul ecranului repeta informațiile esențiale ale cazului. Blițurile străluceau. Unul dintre bărbați avea în mână o hârtie și citea de pe ea, apoi Allaoui coborî de pe un soi de podium, părând încă și mai scund, o încrucișare între un băiat de zece ani și o gorilă dintr-un bar. Camera se apropie de fața lui, iar el privi direct în obiectiv. Era ca și cum ar fi intuit că acesta este un concurs de priviri fixe între mine și el. Ochii îi erau plini de lacrimi, în timp ce privi așa, fix, timp de câteva secunde, apoi s-a prăbușit, ca un balon care se dezumflă, în brațele polițiștilor care îl duseră departe de camere și de mulțime.

— Ce actor! am spus.

— Tu-l cunoști pe omul ăsta, Nick, spuse Gery. Îl cunoști? Aduce cu un dealer de droguri. Îl cunoști?

Nu mi-am putut da seama dacă chiar nu știa.

— Da. Adică nu. E o cunoștință a unei cunoștințe, am bâiguit. Tot ce știu este că nu mă aștept ca nevastă-sa să mai fie în viață.

Gery mă privi pentru un moment, apoi, din rațiuni necunoscute, decise să nu mai continue discuția.

— E un oraș crud. Oamenii fac tot felul de lucruri ca să supraviețuiască. Vând droguri, fură. Dacă sunt bărbați. Dacă sunt femei, își vând trupurile. Într-un fel sau altul, cu toții sfârșim prin a o face. Facem alegeri nepotrivite, sau târgul nu merge. Cred că ai dreptate în ceea ce privește moartea femeii. Sunt dure femeile ca ea, nu fug de acasă pur și simplu.

9.

A doua zi de dimineață, sumbrul scenariu luă o nouă turnură. Eram într-un magazin din Sloane Square. Mi-am ridicat ochii de la cumpărăturile mele și am văzut – multiplicat pe șiruri întregi de ecrane de televizor, de toate felurile și mărimile – chipul familiar al surorii lui Janice, roșu de lacrimi și isterie. Camera lărgi cadrul, ca să o prindă și pe cea care o intervieva, o chinezoaică pe niște tocuri amețitoare, și mi-am dat seama că se află în pragul unui bloc de apartamente din Covent Garden. Trebuia să ajung acasă. Am lăsat totul baltă și am fugit jos, patru etaje pe scările rulante și, apoi pe King's Road. Rămăsesem fără suflu când, ajuns acasă, am dat drumul la televizor și m-am prăbușit pe un scaun în fața lui. Cam știam ce urma să aud.

Într-o reluare a interviului, care avea să fie difuzat la fix, oră de oră, pe tot parcursul zilei, Sal descria cum a descoperit cadavrul surorii sale. Se codise să se ducă la apartament, deși avea cheile. Se temea să nu fie urmărită. O tot sunase pe sora ei pe mobil. Era convinsă că Janice fugise din cauza amenințărilor soțului ei. A tot așteptat ca soră-sa să o sune înapoi. Apoi, cum zilele se scurgeau, n-a mai putut răbda.

În momentul în care a deschis ușa apartamentului, a știut. Trupul surorii ei era pe canapea, cu fața în jos. Camera era plină de mobilă răsturnată și cioburi. Nasul lui Janice fusese spart și fața îi era plină de sânge. Era evident că ea se zbătuse din răsputeri. Și purta rochia ei favorită, cea roșie, de Roland Mouret, repeta la nesfârșit Sal, ca și cum numele designerului de modă ar fi ascuns un indiciu.

Mahmoud Allaoui părea încă distrus, dar o sclipire de răutate i-a străpuns masca nefericirii când ancheta se îndreptă către Tom Summerscale.

Nu ar fi bănuit că nevasta lui avea o relație cu un gentleman englez de calibrul lui Summerscale, spuse, dar nici nu era foarte uimit.

— Sunt distrus, adăugă el în engleza lui cu accent puternic, că am pierdut-o astfel pe iubita mea nevastă. Distrus că a fost găsită în apartamentul domnului Summerscale, cu care am fost în relații comerciale ani de zile. Dar, dacă mi-a fost necredincioasă, atunci nu îmi pare rău să o văd moartă. Adulterul merită o singură pedeapsă.

Ultima propoziție – parte acuzație, parte mărturisire – a fost difuzată de nenumărate ori, suprapusă peste fotografiile lui Janice și Summerscale, acum așezate una lângă alta, dar formând în continuare cel mai neverosimil cuplu adulter la care te puteai gândi. Uneori erau juxtapuse unei fotografii a Nataliei cu Daisy. Deși fața copilei era blurată, imaginea părea luată dintr-un film hollywoodian cu dive, o ilustrare a știrilor ce vor urma, o greșeală.

Am refuzat oferta operatorului de a avea interpret atunci când am sunat la linia verde pusă de poliție la dispoziția publicului după conferința de presă a lui Allaoui. M-am oferit să mă duc la secție și să dau o declarație în fața unui cuplu de polițiști care erau reprezentarea fidelă – aproape caricaturală – a poliției britanice. O polițistă extrem de atentă îmi notă cuvintele. Scrisul îi era la fel de rotund ca pântecele. Trupul îi era gata să izbucnească din uniformă, cu același zel cu care buclele roșcate fugeau din cocul adunat în creștetul capului. Colegul ei a dat din cap a înțelegere când am spus de ce cred că Allaoui minte, deși nu aveam nicio dovadă. *Înțeleg ce vreți să spuneți, domnule Kimović,* a repetat de câteva ori, doar pentru a reveni cu întrebări care dovedeau că n-a înțeles nimic. Camerele zumzăiau ușor, dar mă obișnuisem atât de tare cu CCTV în lunile petrecute cu Gorsky, că de abia le mai băgăm în seamă.

Mi-au oferit niște numere de telefon și broșuri în care mi se explica ce aveam de făcut în caz că aș fi fost solicitat să dau o declarație mai lungă sau dacă eram chemat în fața judecătorului. Dacă simțeam nevoia să vorbesc cu cineva, mi-au spus, au consilieri pregătiți, care își ofereau serviciile în mai multe limbi. Singurul sfat psihologic de care aș fi avut, probabil, nevoie, am spus, era cum să trăiesc cu gândul că aș fi putut să îi fac Nataliei viața și mai grea decât fusese până acum.

•

Începură să iasă la iveală amănunte despre Tom Summerscale. Cariera lui de consilier juridic al unor puternice grupuri de interese rusești, stilul lui de viață strălucitor, tânăra nevastă rusoaică și incontestabila ei decență britanică: la început, totul sugera că el nu ar fi putut avea vreo legătură cu o astfel de crimă sordidă. De altfel, și Summerscale nega cu tărie. Da, o cunoștea. Da, chiar făcuseră sex o dată sau de două ori. Nu mai avea rost să nege asta acum, deși un gentleman nu ar trebui să spună astfel de lucruri niciodată. Da, ea avea cheile de la apartamentul lui din Covent Garden. Evident că le avea: avea grijă de apartament. Era îngrijitoare. O femeie de serviciu, dacă vreți. Nu era nevoie de prea multă curățenie, pentru că apartamentul era nelocuit. Nu, nu era ceva neobișnuit să ai o casă în Chelsea și un apartament în Covent Garden. Voise să îl închirieze, dar uitase să o facă. Proprietățile imobiliare în Londra sunt o investiție bună, nu trebuie neapărat să fie puse să producă. Nu, nu mai fusese acolo de săptămâni bune. Și nu, nu avea habar de câte ori a fost acolo doamna Allaoui, de una singură, și ce salariu primea pentru însărcinările ei de îngrijitoare. Unul dintre administratorii lui se ocupa de asta.

Am rămas convins de nevinovăția lui Summerscale chiar și după ce sora victimei a dat un al doilea interviu, detaliind prima versiune a poveștii ei și implicându-l și mai puternic,

permițând relatărilor jurnalistice să își atâțe publicul, fără a face însă vreo acuzație clară. Era o minciună că Janice era doar o slujnică, o femeie de serviciu, spuse Sal. Nu te duci cu femeia de serviciu la restaurante scumpe și nu îi dăruiești rochii de designer: spunând acestea agită o fotografie cu Janice într-un costum Chanel roz, despre care pretindea că este un dar de la Summerscale. Mai spuse că el obișnuia să le cumpere cadouri și băiatului pistruiat, și fetei din fotografia pe care o remarcasem în bucătăria lui Janice, copiii ei din prima căsătorie. Se prea poate ca el să fi avut și alte iubite, dar Janice fusese, de mulți ani și dinainte ca el să se însoare cu rusoaica, iar ea să se mărite cu Allaoui, foarte specială, aproape, s-ar putea spune, nevasta perfectă pe care n-a avut-o niciodată. Cu siguranță avea mai multă grijă de el, apăsă Sal pedala, decât rusoaica aia, care n-ar fi putut îngriji niciun cobai.

Trei sau patru „prieteni”, toți niște lachei ca mine, ieșiră de sub mobile ca să confirme adevărul spuselor lui Sal. Ca și mine, se bucuraseră, la un moment dat, de atenția lui Summerscale, parte a aceluiași scenariu al „familiei fericite” cu care o răsfăța, se pare, pe Janice. Era ceva și mai profund, și mai ciudat decât obișnuitele povești de sex extraconjugal. Îi plăcea să fie drăgălit și răsfățat de ea, în schimb era generos, scoțând-o în oraș, uneori alături de sora ei, în acele locuri elegante în care o femeie ca ea ieșea în evidență mai mult decât un supermodel. Era, fără îndoială, atras sexual de ea, în ciuda – sau poate datorită – veseliei sale de om obișnuit. Altfel de ce ar fi păstrat-o ca amantă?

Declarațiile lui Sal au provocat mai multă animozitate la adresa vieții de privilegii nesimțite dusă de Summerscale decât jeluirile lui Allaoui față de ghinioanele imigrantului, pe care le folosise pentru a-și justifica alegerile nepotrivite pe care le făcuse. Cine altcineva ar fi putut să o omoare pe

biata femeie dusă cu zăhărelul, se întreba deodată toată lumea, dacă nu Thomas Summerscale? Nu erau semne de intrare forțată în apartament și el era singurul care avea cheie și care știa că Janice era acolo. ADN-ul lui era peste tot în casă. Lipsea deocamdată un motiv evident, dar el era vinovatul evident.

Cea mai neașteptată reacție la aceste acuzații a venit de la fosta nevastă a lui Summerscale. În timp ce Natalia a rămas indisponibilă și inabordabilă pentru public, fotografiile ei ivindu-se scurt pe ecrane, precum aparițiile lui Yeti, predecesoarea ei a acceptat să fie intervievată în fața casei ei din Gloucestershire, sub ciorchini atârnători de glicină, imaginea perfectă a unei frumuseți din Home Counties care îmbătrânește cu grație, într-o jachetă verde, mângâind un labrador ciocolatiu în timp ce vorbea. Ea susținu că Tom Summerscale era un golan de 24 de carate dar nu, nu un ucigaș, cu siguranță nu un ucigaș. Nu, nici măcar în flăcările pasiunii. Niciodată.

În ciuda eforturilor ei vitejești, Summerscale fu arestat.

•

Sfârșitul contractului meu cu Gorsky nu mai putea fi amânat mult timp. Încă mă mai duceam la muncă în fiecare dimineață din de-acum gratuita mea locuință, dar, odată ajuns la The Barracks, îmi petreceam cea mai mare parte a timpului lângă fereastră, privind înspre The Laurels, sperând să le zăresc pe Natalia sau pe Gery. Deși știam că sunt acolo, casa părea complet pustie. Chiar și paparazzi ardeau gazul degeaba lângă scărițele lor, fumând și aruncând pachete goale de biscuiți pe trotuar.

Într-un astfel de moment mă surprinse Gorsky. Păru uimit să mă vadă. Arăta de parcă n-ar mai fi dormit de zile întregi. Întregul său corp emana tensiune. Mâinile îi erau înfipte în buzunarele de la haină într-un unghi nefiresc. Cămașa albă era

deschisă la nasturi și claviculele păreau înălțate, cu adâncituri adânci și negre în spatele lor. Acestea făceau ca baza gâtului să pară plină de vânătăi, ca și cum și pe el ar fi încercat cineva să-l stranguleze. Își ceru scuze că mă deranjează, în mod absurd, pentru că era evident că ardeam gazul cât încă mă plătea. Am bâlbâit și eu, la rândul meu, o scuză.

— Nu contează, nu contează… mă întrerupse el și veni mai aproape de fereastră. Ea…, începu.

Am așteptat. Nu mai vorbisem cu el de la descoperirea cadavrului. „Ea" era probabil Natalia. Știam de la Gery că era practic tot timpul la telefon cu Natalia, rugând-o să-l lase să o ducă departe de Londra. Antibes, Ialta, Eilat, Samarkand: nu trebuia decât să spună locul. În loc de răspuns, ea plângea.

Îl vedeam, noaptea târziu, plecând de la The Barracks pe motocicletă și pierzându-se pe străzile pustii. Odată, după arestarea lui Summerscale, am stat la fereastră suficient pentru a vedea motocicleta întorcându-se, o oră mai târziu. Gorsky parcă peste drum, dădu un telefon și poarta se deschise. Era un tablou total banal, un bărbat cu o cască pe cap, pe motocicletă, purtând un costum de piele fără niciun fel de însemne – dacă n-ar fi fost ora ciudată ai fi putut spune că e un curier venit cu vreo livrare. Cu toate acestea, simpla lui prezență pe stradă era șocantă. Probabil că renunțase la gărzile de corp în timpul acestei escapade, de dragul Nataliei. Ea nu făcuse un secret din faptul că nu îi plac rușii din anturajul lui, pentru că vedeau și înțelegeau mai mult decât ar fi vrut ea să înțeleagă altcineva în afară de el. Mie mi se părea că modul în care Gorsky se autovulnerabilizează reprezintă o dovadă a ceea ce înseamnă ea pentru el, o dovadă mai solidă decât pământul pe care călcam.

— Ea…, continuă el după o pauză lungă. Ea mi-a spus că știe că i-a fost necredincios. Că a știut tot

timpul. Că pentru ea nu avea nicio importanță. Că știe că nu el e ucigașul. Că nu ar fi putut fi. Că a fost cu ea în fiecare zi și noapte începând cu ziua aceea de la piscină. Că se ținuse scai de ea, pentru că simțise că avea să o piardă. Spusese deja asta poliției, dar alibiul oferit de soție n-a fost suficient, se pare. Vor găsi – credea ea – în curând ceva care să le permită să-l umfle pe Allaoui. Și încerc să dau și eu o mână de ajutor la asta. Dar nu mă ajută să o ajut. Trebuie să așteptăm până se sfârșesc toate acestea, spune. Trebuie să aștept. Așa zice ea…

Se strâmbase când rostise cuvântul „soție” și dădu deoparte ferestrele de parcă ar fi vrut să le spargă, dar, în ultima clipă, le prinse, le închise cu atenție și părăsi încăperea.

A doua zi urma să fie penultima mea zi de lucru la The Barracks. În realitate, a-i spune muncă devenise chiar mai înșelător decât numele militar al somptuosului Schloss al lui Gorsky. După apusul soarelui, o cameristă aduse o tavă cu sandviciuri și un ceainic de argint, parte a unui continuu alai de tratații de care Gorsky se îngrijise, ca să îmi facă așa-numita trudă mai ușor de îndurat. Mă plimbam în sus și-n jos prin încăperea vastă când reveni, părând încă și mai chinuit decât în zilele dinainte. Își continuă vorbele aproape exact din locul unde se oprise.

— Poate mă consideri idiot, Nikolai, sărac cu duhul. Mi-o amintesc când avea nouăsprezece ani, cea mai frumoasă, cea mai deșteaptă fată pe care ți-o poți imagina, cu atât mai frumoasă cu cât rămăsese nobilă în peisajul acela sordid. Numai în Rusia – și Dumnezeu știe de ce – poți găsi astfel de femei. Începusem deja să contez în afaceri. În timpul lui Elțîn, vremurile erau dificile, haotice. Era ușor să faci bani sub Boris Nicolaevici – un bețiv iresponsabil, așa cum oamenii abia acum încep să-l vadă – dar era la fel de ușor să-i pierzi, și încă și mai mult de-atât. O viață de om era mai

ieftină decât un galon de petrol. Tatăl Nataliei mi-a salvat viața de câteva ori. Îi datoram credință. Ea îmi era menită: era o ecuație matematică simplă, ceva mai puternic decât noi. Aveam un mic apartament în Sankt-Petersburg, un Mercedes la mâna a doua, chiar și niște haine decente – poate prea ostentative. Cu toții purtam din astea pe atunci. Altfel, ce rost avea să fii bogat, ne ziceam. Eram și eu un copil, nu aveam nicio idee despre smerenie. Umblam într-o haină de astrahan pe care o primisem cadou de la cineva de la Kremlin care o primise de la președintele Azerbaidjanului. Îți poți imagina? Intram în magazinele diplomatice – la ei încă mai există – folosind un pașaport israelian furat, doar ca să pot cumpăra cravate de mătase și pantofi italienești. Îți vine să crezi? Volkov m-a rugat să am grijă de ea și i-am promis că o să am. Nu știu dacă mi-am respectat promisiunea.

Una dintre gărzile de corp bătu la ușă. Gorsky le dădu liber pentru restul nopții. Apoi mă trimise și pe mine la culcare.

— Ai făcut treabă bună cu biblioteca, Nikolai. Știam că o să faci. Am învățat să am încredere în instinctele mele când îmi aleg oamenii. Am văzut în tine pasiunea. Acum du-te acasă și odihnește-te. Meriți, spuse, deși nimeni nu merita odihnă mai puțin decât mine.

A fost ultima dată când l-am văzut în viață.

Mi-aduc aminte ultimul lucru pe care i l-am spus:

— O să vă căpătați fata, domnule. Foarte curând. Sper doar ca fata să fi meritat.

M-am uitat scurt în jur, ca și cum aș fi simțit că nu voi mai vedea nicicând biblioteca aceea. Puteam prea bine să fi stat în inima palatului de la Versailles. I-am spus „domnule” pe jumătate serios, pe jumătate luând în derâdere aranjamentul nostru. Cândva, în timp, pierdusem și ultimul atom de invidie pe care am simțit-o vreodată față de el.

Era mult prea strălucit pentru a fi atât de bogat și mult prea bogat pentru a fi fericit.

— Să fi meritat așteptarea, vrei să zici? întrebă. Pentru că toate acestea sunt nimic față de așteptare.

Apoi, în timp ce mă îndreptam spre ieșire, șopti atât de încet, încât nici măcar nu eram sigur că am auzit ce-a spus:

— Fata e deja a mea.

•

Este ciudat să spun că cel mai important eveniment din viața mea este unul pe care l-am văzut doar ca o imagine cu purici într-un sistem CCTV. Deși anul acela am petrecut mai mult timp cu Gorsky decât oricine altcineva de pe planetă, știam puține despre el. Viața lui rămânea un mister. Moartea lui este o altă poveste. Ultimele lui patru-cinci minute pe pământ au fost prinse pe o peliculă pe care am rulat-o de douăzeci, treizeci, patruzeci de ori pe zi, până când n-am mai putut să privesc, până când am ajuns să cunosc secvența atât de bine, încât nu mai aveam nevoie să o privesc ca să o văd. La început am vrut să îmi amintesc fiecare detaliu, apoi n-am mai putut să uit.

Scena rămâne goală cam un minut. Camera este undeva sus, îndreptată în jos, spre aleea pavată. Este aleea care merge în paralel cu Chelsea Enbarkment, o balustradă metalică dincolo de care se vede apa, curgând mâlos, aruncând când și când câte o sclipire argintie. Sunt felinare vechi, negre, care evident funcționaseră cândva cu gaz, cu o lumină atât de slabă, că de-abia se vede pe peliculă. Filmul este gri-albăstrui, ca o radiografie. Vine din sistemul de securitate al unui milionar american, camera fiind prinsă pe un zid din apropierea aleii. Doi copaci acoperă parțial drumul în colțurile cadrului. Din oarece motive, mie mi se par mesteceni, deși probabil că nu sunt: sunt puțini mesteceni la Londra. Trunchiurile lor

sunt palide, împânzite de un soi de cicatrice negre, ca niște stigmate. Frunzele sunt cărnoase și zimțate. Deși filmul nu are sonor, le pot auzi clincănind în vânt ca niște monede. Un bărbat apare de sub coroana de frunze din stânga, merge de-a lungul aleii, se apleacă peste balustradă și privește apa preț de câteva minute. Se întoarce apoi cu fața la cameră, se caută în buzunare, scoate un telefon mobil, apasă un buton, ca și cum ar vrea să sune, dar se oprește, se sprijină cu spatele de balustradă, aparent citind un mesaj de pe ecranul mic al telefonului. Lumina slabă evidențiază profilul prusac atât de familiar. Părul lui blond pare aproape alb în lumina telefonului. Cearcănele din jurul ochilor dau chipului aparența unui craniu. Nu știu dacă nu cumva mi se năzare mie, dar buzele par a fi gata să se desprindă într-un zâmbet. Pune telefonul înapoi în buzunar, se încheie la haină și se întoarce ca și cum și-ar urma plimbarea de-a lungul aleii. În acel moment, o siluetă cu glugă vine în fugă către el. El se întoarce. Primul fulger al lamei i se înfige în umărul stâng, al doilea, al treilea, al patrulea și al cincilea se scufundă sub coaste. Atacatorul îl apucă, ia ceva din buzunarul lui, pleacă liniștit, aruncă cuțitul în râu. Poartă o cagulă de schi neagră, o haină neagră de piele, niște pantaloni negri cu cracul larg și niște pantofi de sport albi cu dungi negre, total nepotriviți cu restul ținutei. Victima se ține de pântec. Pentru o clipă pare că e gata să cadă peste balustradă, în râu, dar se apleacă înainte și cade pe trotuar, unde rămâne întins pe o parte, încă ținându-se de pântec. Trupul i se chircește într-un semn de întrebare. Un cerc întunecat, ca smoala topită, se întinde încet în jurul lui. Scena rămâne goală pentru alte câteva minute. Trupul nu se mai mișcă. Tamisa sclipește printre barele balustradei și frunzele freamătă de parcă ar vrea să arate că timpul trece, că nu poți da ceasul înapoi.

Spre deosebire de Janice Allaoui, Roman Gorsky și moartea lui acaparară de îndată prima pagină a ziarelor. Și paginile din interior. Pagini de text și fotografii, zi după zi. Erau poze cu casele și mașinile lui, cu insula lui grecească, cu avionul și cu enormul său iaht. Erau încercări de a-i calcula averea și a explica sursa bogăției sale. Erau poze de la fiecare petrecere pe care a dat-o. În mai multe dintre ele mi-am recunoscut spatele sau am ghicit o bucățică din profilul meu în mulțime. Erau poze cu un Gorsky mult mai tânăr stând lângă un tanc, în fața Casei Albe din Moscova în timpul loviturii de stat a lui Elțîn, purtând o haină ridicolă de astrahan, apoi o poză încă și mai veche, într-un costum care-l stânjenea și cu o cravată care-l stânjenea, cu o pereche de ochelari cu rame groase și negre, în fața unei table acoperite cu ecuații matematice.

Se pare că mai fuseseră tentative de asasinat, în Tallinn și Tel Aviv. De ce nu purta o vestă antiglonț în seara aceea? Gărzile de corp nu erau cu el: știau, oare, ceva? Și ce anume știau? Devenise neglijent? A fost mafia rusă, a scris un editorialist și a făcut o listă cu așa-ziși prieteni ai lui Gorsky, inclusiv cei trei pe care îi întâlnisem pe Hesperos jucând cărți, care ar fi putut să plătească asasinatul. Ba a fost FSB, scrise un corespondent rusofob. Guvernul prefera să dețină monopolul asupra comerțului cu arme, iar Gorsky nu mai respecta regulile jocului. Ba niciunul dintre aceștia, argumentă un bătrân istoric sovietic. De ce ar fi trimis FSB-ul un amator cu un cuțit pe malul Tamisei, în eventualitatea că oligarhul ar fi ieșit seara, la o plimbare, de unul singur? A fost un jaf care a scăpat de sub control, a spus un invitat într-un talk-show matinal. Dumnezeu știe că sunt deja prea multe în Londra în zilele noastre. Ce paradoxal, când te gândești că oamenii ăștia vin la Londra în căutare de siguranță. E foarte puțin

probabil să fi fost un jaf, sublinie cineva ieșit la pensie de la Scotland Yard. Amenințî și intimidezi. Nu înjunghii pe cineva de mai multe ori doar ca să îi furi telefonul. Primarul Londrei le-a reamintit cetățenilor că este una dintre cele mai sigure capitale din lumea dezvoltată. Poliția făcea tot ce putea ca să eradicheze atacurile armate cu cuțitul.

La început, nimeni nu făcu legătura cu cazul Summerscale, deși poliția făcu iute legătura cu mine. În afara criminalului, eram, cel mai probabil, ultima persoană care îl văzuse pe Gorsky în viață. De data aceasta, mărturia mea a constat în ore de conversații înregistrate pe bandă video și ofițeri care aveau să ajungă mult mai sus în carieră decât duo-ul care ancheta moartea lui Janice Allaoui. Le-am spus despre librărie, despre contractul pentru bibliotecă, chiar și despre vacanța mea în Grecia. Le-am spus tot ce știam și despre Tom și Natalia Summerscale, inclusiv detalii despre cum o urmărise Gorsky pe Natalia, care anterior păruseră irelevante. Nu mai puteam lăsa deoparte nicio piesă din puzzle ca neimportantă, deși știam prea bine că ce am eu de spus nu-l va ajuta pe Summerscale, care își juca propriul caz cu șanse din ce în ce mai mici.

De fapt, Natalia a fost aceea care, fără să vrea, a pecetluit soarta soțului ei, chiar când se străduia să-l salveze. Intrând în sala de judecată, arăta ea însăși ca o victimă a unei crime: șocată și palidă dincolo de jale, dincolo de distrugere. Polițistul care mergea în urma ei tot ridica mâinile ca să o prindă, dacă ar fi leșinat pe scări. În sală, Allaoui a devenit vizibil mai agitat când Natalia a declarat că nu era deloc afectată de aventurile soțului ei cu Janice Allaoui, și încă și mai agitat când a adăugat că nu, nu credea nicio clipă că Tom Summerscale ar putea fi ucigașul ei.

— Domnul Summerscale s-a manifestat vreodată violent față de dumneavoastră? a întrebat procurorul.

— Nu. Da. O singură dată, răspunse. M-a lovit o dată. O singură dată.

— Cum s-a întâmplat? întrebă procurorul.

— Credea că nu este tatăl copilului nostru.

Tăcerea care s-a lăsat în sală era absolută. Summerscale părea uimit. Buzele i-au tremurat o clipă, apoi s-a lăsat pe o parte, de parcă tocmai suferise un atac cerebral. Allaoui a murmurat ceva ce părea o înjurătură în arabă.

— Și este?

— Nu este, spuse Natalia.

— Dar cine este? insistă procurorul.

— Nu are nicio relevanță, întrerupse judecătorul, care părea la fel de impresionat de ea ca și mine.

Cu cât o cunoșteam mai bine, cu atât înțelegeam mai puțin puterea ei de a vrăji bărbații, deși – se pare – doar cel cu care se căsătorise reușise să scape de sub vrajă. Pentru Summerscale, Natalia nu era marele premiu pe care Roman Gorsky îl vedea în ea. Nu era nici măcar de ajuns.

— Deci, dacă v-a lovit, cum puteți spune că nu este violent? merse procurorul mai departe.

— Pentru că nu este un bărbat violent, repetă. L-am pus la încercare dincolo de limita răbdării. Am meritat să mă lovească.

Astfel balanța se înclină împotriva lui Summerscale. Nici mărturia lui Gery nu a fost de mare ajutor, deși ea a restabilit realitatea, descriindu-l ca pe un tip gregar, un om căruia îi plăcea să trăiască. Informațiile de la ea au ajutat la formarea convingerii că Summerscale era dependent de cocaină – un detaliu despre care, aparent. Natalia nu avea habar – și ea știa cu certitudine ceea ce eu bănuisem de mult timp: că Allaoui era cel care furniza drogurile. Și mai știa și că Summerscale a lovit-o pe Natalia în ziua aceea, când ne adunaserăm toți la piscină, și nu doar o lovise, ci o și trăsese de păr și o lovise cu picioarele în timp ce ea era căzută la podea. A avut

vânătăi pe spate timp de o săptămână. Gery o ajutase să se pună pe picioare făcându-i masaj.

— Știți de ce a lovit-o? întrebă procurorul.

— Știu, spuse ea. Era gelos pe Gorsky. Credea că Roman Gorsky este tatăl lui Daisy.

Deși aparent nu avea nicio legătură cu moartea lui Janice Allaoui, expunerea în public a legăturii dintre Roman Gorsky și Natalia Summerscale lăsă în umbră orice altceva: complexa viață amoroasă a lui Tom Summerscale, violența lui, dependența lui de cocaină, chiar și eventuala decizie a juriului de a-l găsi vinovat. Ascultând verdictul, Natalia arăta ca un leș deshumat. Allaoui, deși evident victorios că fusese exonerat, a refuzat ocazia de a da o declarație de presă. Tom Summerscale a țipat; un țipăt ciudat, sugrumat, jos, ca și cum s-ar fi înecat cu propriul sânge.

Am fost lovit de un val de nebănuită tristețe, așa cum nu simțisem nici la moartea părinților mei, nici când îmi pierdusem țara.

10.

În timp ce trupul lui Gorsky zăcea în frigiderul spitalului de pe Fulham Road, The Barracks se cufundă în haos. Zvonurile despre clădire se răspândiră cu iuțeala focului. Unele ziare au scris că Gorsky avea miliarde, altele că nu avea un chior. Canalul de televiziune prin cablu deținut de un oligarh rival afirmă că, în momentul morții lui, nu valora decât douăzeci de mii de lire și că și pe acelea le lăsase unei organizații evreiești de caritate. Dacă așa stăteau lucrurile, atunci marele Gorsky era aproape mai sărac decât mine.

Nu l-am văzut niciodată în acțiune, în niciun fel de afacere, dacă nu puneam la socoteală contractul pentru bibliotecă, dar vedeam acum – din imensitatea vacuumului lăsat în urmă – cât de puternic trebuie să fi fost. Victor vorbea de zeci de condotieri în toată lumea – oameni puternici numiți de Gorsky, CEO, manageri de fonduri, care, fiecare, aveau la fel de mulți bani ca englezii din Top 100. Poate pentru că era la mijloc o crimă, niciunul nu avu îndrăzneala să iasă în față și să preia frâiele. Părea că are pe statele de plată, pentru diferitele proprietăți, mai mult personal de serviciu decât un lanț hotelier din cele mari. Erau sute de contractori neplătiți, printre care și Xiulan Xi. Erau mii de angajați, în diferite afaceri răspândire în toată lumea, confruntați acum cu un viitor nesigur.

Poliția lansă apeluri către oricine ar putea să recunoască ucigașul pe baza mersului său deosebit și a tenișilor albi banali. S-au primit ponturi, dar au rămas fără rezultat, unul după altul. Oricine ar fi fost criminalul, se presupunea că se află acum la sute de kilometri distanță. Internetul ameți de

atâtea teorii ale conspirației legate de motivele morții lui Gorsky.

În timpul acesta, The Laurels rămase cu obloanele trase și aparent pustiu. Se spunea că Natalia a părăsit țara a doua zi după ce soțul ei fusese condamnat, dar nu aveam idee unde ar putea fi. Ferestrele apartamentului lui Gery rămâneau la fel de absolut de întunecate ca și The Laurels. Summerscale era la închisoarea Brixton, încercând, cu ajutorul fostului lui socru – dacă era să dai crezare ziarelor – să îl găsească pe Dumnezeul de care auzise în capela școlii.

Apoi am primit un mail neașteptat de la Gery. De multe ori o văzusem dând cu sârguință SMS-uri, râzând apoi de pozele pe care le primea pe telefonul ei încrustat cu cristale, dar noi nu comunicaserăm astfel niciodată. Mesajul ei conținea doar niște salutări foarte simple și, atașat, o fotografie: Natalia, Daisy și ea într-un cimitir de lângă Montreux, vizitând mormântul lui Vladimir Nabokov. Era o ieșire organizată de Natalia, spuse Gery. Te-ai fi așteptat să spună ce caută în Elveția, în schimb ea vorbea despre Nabokov. Era un scriitor rus celebru, explica ea. Arăta ca o fotografie de la o înmormântare. I-am răspuns punându-i o grămadă de întrebări. Am primit un răspuns automat care nu mă lumină cu nimic, apoi, câteva ore mai târziu, un mesaj simplu, în bulgărește, nesemnat.

„Încă plânge”, spunea. La sfârșit, un unic, rătăcit, frustram x pe post de sărut.

•

În noaptea în care Summerscale a fost condamnat, Gery a venit la mine acasă. Am rămas surprins să o văd în prag. Era pentru prima oară când apărea așa și n-aș putea spune de ce. Făceam dragoste la ea sau ieșeam în oraș. N-am invitat-o niciodată la mine și nu și-a exprimat vreodată dorința de a vedea unde locuiesc. Acum intră și aproape imediat se apucă de dereticat, punându-mi

cărțile în teancuri bine ordonate, culegând bucățele de hârtie, strângând și spălând ceștile de cafea și ceai răspândite în toată casa.

Nu am încercat să o opresc. Am înțeles că nevoia ei de a face ordine în spațiul meu venea dintr-o dezordine mai adâncă, dintr-un sentiment al haosului mult mai greu de readus sub control. Purta niște pantaloni negri, uzați și un pulover gri. Total neobișnuit, nu era urmă de fard pe chipul ei. Părul negru îi era împletit, iar coada se legăna, grea, dintr-o parte în alta a spatelui în timp ce muncea. Își lăsase pantofii la ușă când intrase, iar acum mișuna de colo-colo în niște ciorăpei negri. Mă surprinse privindu-i picioarele și-mi spuse, ca și cum ar fi vrut să preîntâmpine o reacție la vreo imperfecțiune pe care nici măcar n-o băgasem de seamă:

— Prea multe aterizări dure, dragule.

Am fost surprins să o aud spunându-mi astfel. Poate că în bulgărește cuvântul ăsta are mai puțină greutate.

În cele din urmă, când toate fuseseră puse la locul lor, se așeză lângă mine și privirăm amândoi spre ferestrele întunecate de la The Barracks, în timp ce noaptea se scurgea în jurul nostru. Natalia nu știa ce să facă, îmi spuse Gery. Îi părea imposibil să îl părăsească pe Tom și imposibil să divorțeze de el, acum că era în pușcărie; motivul pentru care voia să-l părăsească dispăruse și el. I se părea imposibil să mai rămână la Londra fie și o zi în plus, dar orice alt loc i se părea la fel de rău, dacă nu chiar mai rău. Iar despre Gorsky nici măcar nu putea vorbi. Doar să-l fi pomenit și începea să țipe. Singurul lucru pe care îl voia, spunea Gery, era să moară. Dar nici asta nu putea face. Din cauza lui Daisy.

— Săraca fată, frisonă Gery. Și acum și toți banii ăștia, cum să poată fi fericită?

Nu eram foarte sigur dacă vorbește despre Daisy sau Natalia. Mă chinuiam să înțeleg. Îmi vorbise în

bulgară toată seara și chiar și asta era diferit, pentru că tot timpul până atunci îmi vorbise în engleză.

Nu o mai văzusem niciodată plângând. Dar acum plângea. La început, fața i se schimonosi de efort, ca și cum s-ar fi chinuit să-i stoarcă lacrimile și nu ar fi știut cum. Am îmbrățișat-o. Un fior îi străbătu trupul, ca un curent electric. Îmi îndepărtă brațul de pe umărul ei.

— Nikolai, drăguțule, spuse. Nu vrei să știi cât de bun ești. Nu ne-ar fi de folos nici unuia dintre noi.

Eram obișnuit ca alții să ia deciziile pentru mine. Eram obișnuit cu femeile puternice. Bulgăroaica era, probabil, cea mai puternică dintre toate.

•

Fynch, care, printr-un noroc porcesc, încasase cecul de la Gorsky cu doar câteva zile înainte de asasinarea lui, declară că vom utiliza banii ca să organizăm funeraliile de îndată ce ne va fi permis să luăm trupul neînsuflețit. Cum părea că nu există nicio rubedenie apropiată care să îndeplinească cele trebuincioase, era, spunea el, singurul lucru decent pe care îl puteam face în schimbul tuturor banilor pe care îi cheltuise cu și pentru magazinul nostru. Victor ni se alătură și el, vrând să facă și el „un lucru decent”. Organizase orice aspect posibil al vieții rușilor din oraș, dar niciodată o înmormântare, spuse el.

Dacă ar fi fost posibil, am fi urmat tradiția evreiască și l-am fi înmormântat a doua zi. În schimb, avea să aibă loc o incinerare, urmată de un serviciu memorial. Acesta din urmă fu aranjat la o sinagogă din apropiere de Edgware Road, una dintre multele către care făcuse donații. Era un loc liberal, primitor și Victor avea pe cineva care îl cunoștea bine pe rabin. Habar n-aveam câți oameni o să vină la ceremonia religioasă sau la recepția de după, așa că am comandat cu generozitate, pentru

trei sute de persoane, câte puteau încăpea în sinagogă.

Cu mult prea multă generozitate, avea să se dovedească. Ne temeam că o să dea buzna pișcotarii și ne așteptam să vină măcar câțiva din sutele de oameni care se bucuraseră de ospitalitatea lui Gorsky, dar probabil că ceva i-a ținut departe. Acum nimeni nu mai avea nimic de câștigat din a stârni frica de publicitate și de asocieri negative, sau frica pur și simplu, că cine știe ce pot aduce funeraliile unui oligarh. Fynch, Victor și cu mine am fost singurii trei participanți și niciunul dintre noi nu era evreu.

Când a devenit evident că nu mai avea să vină nimeni altcineva, rabinul, a cărui minte deschisă la variațiile de ritual trebuie să fi fost întinsă la maximum de o congregație formată din doi anglicani și un sârb ortodox, trimise femeia care servea drept cantor să întrerupă un grup de bătrâni de la ce muncă făceau ei în măruntaiele clădirii. Oamenii rămaseră unul lângă altul și păstrară o distanță politicoasă față de noi, aparent la fel de uimiți de goliciunea plină de ecouri a templului. Măcar ei știau ce au de făcut. Fynch, Victor și cu mine așteptam indicațiile, sucind cărțile de rugăciune mai întâi invers, apoi cu susul în jos. Am citit versurile din *Kaddish* și am aprins lumânări pentru sufletul lui Gorsky.

Cu greu ți-ai fi putut imagina o ceremonie mai impersonală. Nimeni din cei de față nu știa suficient de multe despre omul acela pentru a face ca lucrurile să stea altfel. Fynch a citit o cuvântare despre dragostea rusească pentru cărți. Victor recită un poem de Pușkin într-o rusă moale, cadențată, de Cambridge. Sunetul acela mă mișcă mai mult decât orice altceva. Vibra de o neașteptată pierdere, o tristețe dincolo de viața sfârșită pe care o plângeam. Mi l-am imaginat pe Victor student, luptându-se cu declinările rusești în vreo clădire medievală și mi-am adus aminte de

mine însumi, aplecat peste *Paradisul pierdut* la celălalt capăt al continentului, încercând cu disperare să înțeleg și limba engleză și versurile, apoi l-am văzut pe Gorsky, ca tânăr profesor – mult mai la nord – explicând un algoritm lung, în timp ce studenții lui șușoteau despre „glasnost" și „perestroika". Am contemplat promisiunea unei lumi noi și strălucitoare conținută în cele două cuvinte bolovănoase.

Rabinul, un bărbat solemn, al cărui tată polonez ajunsese în Anglia cu *Kindertransport,* vorbi de pogromuri, de evreii ruși care au fugit spre Anglia și America, apoi de bunătatea britanicilor față de evrei, care a crescut cu mult mai puține pete, în timpul din urmă, decât în alte părți în Europa, deși și aici, dacă e să te uiți în urmă, lucrurile au devenit tot mai întunecate. Îl văzuse pe Gorsky la templu doar o dată sau de două ori, dar Gorsky investise o sumă substanțială în *bimah*[15], pe care ședea el în timp ce citea. Acest bărbat generos, care, cel mai probabil, nu era credincios, spuse rabinul, era, poate, un suflet chinuit. Păcat că nu lăsase pe nimeni să se apropie de el.

O brunetă deșirată, care aducea cu Joan Baez în tinerețe, s-a ițit de pe undeva și a cântat, *a capella,* un cântec în idiș care vorbea de viței duși la tăiere. Avea tot atâta sens sau lipsă de sens ca și restul ceremoniei. Am privit locurile goale. Spațiul neobizantin, întunecat, din jurul nostru semăna suficient de mult, arhitectural vorbind, cu naosul unei biserici ortodoxe pentru a mă face să mă simt acasă și în largul meu, dar absența picturilor familiare ale sfinților și îngerilor se armoniza oarecum cu singurătatea bărbatului a cărui viață încercam să o celebrăm.

După aceea, stăturăm în picioare un timp, în cerc, în jurul unui munte de somon afumat, fără să știm ce să ne spunem unul altuia. Fynch și cu mine luarăm câteva sticle de șampanie nedesfăcute – lăsând alte zeci pentru rabbi și pentru *minyan*[16]-ul

de împrumut al lui Gorsky – și am ieșit, clipind, pe Edgware Road, în după-amiaza târzie. Proprietarul magazinului sirian de alături ieși cu o tavă de curmale rotofeie, lucitoare.

— *Orqod fi salaam,* spuse, înclinându-se ușor. Fie ca sufletul lui să se odihnească în pace.

Știa unde fusesem și de ce. Mai jos, pe stradă, bărbații ședeau la cafenelele cu narghilea, în grupuri însuflețite, în timp ce femei îmbrăcate în negru din cap până în picioare cumpărau dulciuri și siropuri de pe la magazinele care se revărsau până pe trotuar în valuri de portocale, rodii și pepeni. Sunetele și aromele Orientului Mijlociu ne cuprindeau ca apele mării, ca și cum bărbatul care crescuse pe malurile înzăpezite ale Nevei, bărbatul a cărui moarte tocmai o plânseserăm, nu ar fi existat niciodată.

•

Eu am fost acela care, șapte zile mai târziu, i-am împrăștiat cenușa. Am întors urna de malachit siberian deasupra Tamisei în locul în care murise. N-am fost singur. Nu mult după serviciul memorial, o femeie mărunțică, arătând ca un pui de cioară sub o pălărie neagră cu borurile largi, a venit la The Barracks cu una din gărzile de corp ale lui Gorsky. Era practic ultima mea zi în casa portarului. Am privit-o cum se apropie încet, oprindu-se când și când ca să-și șteargă ochii și să-și sufle nasul. După jumătate de oră, același bărbat care o însoțise a bătut la ușa mea ca să îmi spună că mama lui Gorsky, Elisaveta Aleksandrovna Stern, care tocmai sosise la Londra, se întreba dacă n-aș vrea să iau ceaiul cu ea.

Trupul ei fragil se pierdea în fotoliul vechi, bogat împodobit, așa cum ea se pierdea în vastul palat al fiului ei și în acest oraș ciudat pe care, din motive pe care tot nu le înțelegea, el îl alesese să-i fie casă, dintre toate orașele lumii.

— Soarta, tot repeta într-o rusă lentă, atentă, traducându-și propriile vorbe într-o franțuzească

cu accent puternic și domoală, dar, cu toate acestea, fără greșeală. Spunea că își urmează soarta. Paris, aș mai fi înțeles. Și Roma. Sau Berlin, sau Viena. Chiar și Zürich și Helsinki… dar Londra… nu cred că pot. Vorbea franceza și germana. Engleza lui era foarte proastă.

Am asigurat-o că nu așa stăteau lucrurile. Vorbeam într-un amestec imperfect al celor două limbi pe care le folosea ea, pentru că, chiar dacă înțelegeam foarte bine, eram departe de a putea conversa în oricare dintre ele. Îmi presăram frazele cu cuvinte din limba mea maternă, care era suficient de asemănătoare cu rusa pentru ca ea să înțeleagă ce vreau să spun. Îmi amintea de mama. Mâinile, pline de pete de la ficat, de bătrânețe, se încleștau una peste alta. Erau la fel de păsărești ca și restul ființei ei. Era greu să îți închipui că a putut da naștere cuiva precum Roman Gorsky. Era brunetă și ochii mici îi erau lucitori, ca de tuș, precum două coacăze. Și nu părea deloc bogată. Purta o rochie simplă și neagră, decorată cu o broșă de chihlimbar, din cele pe care le poți cumpăra, pe câteva ruble, din orice piață rusească. În picioare, care de-abia îi atingeau podeaua, purta o pereche de ghete de fetiță, bine lustruite, total nepotrivite cu vara de-afară.

I se rupea inima că nu ajunsese la serviciul funerar, spuse, dar deja îmi devenea foarte clar că, indirect, așa lăsase ea lucrurile să se întâmple. Nu voia să îl jelească alături de acești așa-ziși prieteni sau să fie fotografiată, să o vadă toată lumea. Erau atât de multe lucruri pe care nu le înțelegea despre modul în care fiul ei alesese să-și trăiască viața. Când primise vestea morții lui, nici măcar nu avea pașaport. Nu a avut niciodată nevoie, mi-a spus. Tragic, dar poate că și mai bine: ea nu credea în toată chestia aia cu sinagoga. Ea era comunistă. De aceea, deși îl iubea pe Roman și deși el fusese un fiu iubitor, i-a refuzat cu încăpățânare banii. Vechii ei tovarăși mureau de foame și de frig acum, cu

pensiile lor mizerabile. Cum ar mai fi putut să-i privească în ochi dintr-un apartament de lux, cu toate cele? L-a implorat pe Roman să își dea averea nevoiașilor. Singurul Dumnezeu în care credea, a explicat, este binele comun al întregii omeniri.

— Și Roman la fel, adăugă. Era un băiat bun și muncitor, și el era comunist. Trăia modest. Și nu credea în toate chestiile alea religioase. Îmi pare rău dacă tu ești credincios și ce spun eu te jignește. Știu că am mai rămas câțiva și că mulți cred că credința e importantă dacă nu vrem să dispărem cu totul, dar nu e așa.

Cu siguranță credea că sunt evreu.

— Și Roman era de acord cu mine. Era mândru că e rus. Iar eu eram mândră de el. Am fost onorată să îi fiu mamă.

— Am fost onorată să îi fiu mamă, repetă cum stăteam pe malul Tamisei, doar noi doi, pe locul unde viața lui luase sfârșit atât de abrupt, supravegheați de la distanță de una dintre gărzile de corp ale lui Roman și de enormul Buddha de aur pe de malul celălalt, din Battersea. Am deschis urna și am răsturnat-o deasupra apei. Un văl de pudră palidă se ridică în aer și căzu încet, în apele mâloase, plutind un pic, apoi coborând în adâncuri. Bodyguardul și-a făcut cruce cu un gest rapid al mâinii. Sirena unei barje sună de undeva, dinspre est. Elisaveta Stern ședea lângă mine, strângând acum la piept urna de malachit goală, cu vulturii de aur ai familiei Romanov, ca și cum ar fi legănat trupul unui copil. Nu am îndrăznit să o întreb dacă știe că are o nepoată. Trebuia să las această revelație – dacă revelație era – în seama Nataliei și a conștiinței ei. Soțul Elisavetei murise de mult și acum își pierduse unicul copil. A oftat din rărunchi, dar de plâns, n-a plâns.

Ultima întorsătură stranie a acestei povești, petrecută zece luni mai târziu, păru la început să nu fie decât un alt caz de violență stradală

aleatorie. Un jaf în Elgin Crescent, în Notting Hill. O femeie a fost silită, cu cuțitul la gât, să își dea ceasul foarte scump, dar un trecător, un soldat aflat în permisie, îl prinsese pe atacator. Răufăcătorul, tunisian de origine, era un dealer mărunt care se apucase de furat ca să facă rost de bani pentru propria-i dependență, după ce șeful și furnizorul lui fusese arestat, tot pentru delicte legate de traficul de droguri. Mersul foarte particular al omului și neobișnuitul port-card în care îndesase câteva doze de heroină au furnizat dovezile incriminatoare care au dus la rezolvarea unei crime anterioare, cu mult mai grave. El credea că port-cardul era doar o tinichea fără importanță – nici la amanet nu a reușit să obțină treizeci de lire pe el. Era un Fabergé.

Când i s-a cerut să spună cum a intrat în posesia lui, mărturisirea a fost pe cât de rapidă, pe atât de uluitoare. L-a luat din buzunarul amantului englez al lui Janice Allaoui. I-a omorât pe amândoi, spuse el. Mahmoud Allaoui, șeful lui, îi ordonase să o ucidă, dar nu era nevoie să-i comande cineva. El o omorâse pe doamna Allaoui pentru că oricum voia să o omoare. Doamna Allaoui – Janice – fusese amanta lui. O iubea pe Janice și Janice îl iubea. Era iubirea vieții lui. Viața fără ea era un chin. Plănuiseră să fugă spre soare, un hotel pe coasta tunisiană, pe care aveau să-l conducă împreună, cândva. Ea tot promitea că-l va părăsi pe Mahmoud, dar mințea. Apoi Mahmoud, fără să bănuiască nimic, i-a împărtășit furios că Janice are un alt iubit, un englez. Tunisianul a întrebat-o în față. A amenințat-o că o omoară dacă nu-i dă adresa englezului: avea să stea la pândă și să-l bată pe nemernic. Ea îi făcu pe plac și încă o dată îi jură că îl va părăsi pe Allaoui, dar tot o omorî pe târfă. Dacă nu putea fi numai a lui, să nu mai fie a nimănui. Nu merita să trăiască. Evident că ea îi dăduse drumul în apartament; se întâlneau acolo

cu regularitate. Ea spunea că era femeie de serviciu, dar pentru el tot curvă plătită era.

După ce a omorât-o pe Janice, a pândit pe lângă The Laurels timp de mai multe zile. Furia și frica de a fi prins i s-au amplificat. Îi văzu pe englez și pe nevasta lui de câteva ori. Într-o noapte, târziu, l-a văzut sărutând-o în pragul ușii, l-a urmărit și l-a omorât. Au tot ce vor, bărbații ăștia, și mai vor și nevestele altora, spuse tunisianul, ca și cum el ar fi fost partea vătămată. Nu, nu cunoștea pe nimeni pe nume Roman Gorsky. A văzut foarte limpede chipul victimei sale. Era același bărbat pe care îl văzuse intrând și ieșind din acea casă și pe care, chiar în seara aceea, îl văzuse stând în prag, sărutându-și nevasta. A omorât un englez, era foarte sigur de asta, nu un rus, și cu siguranță nu un evreu. Nu, absolut, nu un evreu.

•

În ziua în care, în cele din urmă, m-am mutat din căsuța portarului, Summerscale fu exonerat de vină și The Barracks fu scos la vânzare pentru mai multe sute de milioane de lire, o parte neînsemnată, se spuse, din averea pe care Gorsky i-o lăsase lui Daisy Summerscale. O avere, oricum.

Aceea a fost și ziua în care am văzut-o pentru ultima dată pe Natalia.

Îmi închiriasem ceva în Mile End, un apartament pe care îl împărțeam cu un masterand la LSE. Faptul că de-abia îmi permiteam să împart un apartament cu un student grec, cu puțin peste douăzeci de ani, ilustra grăitor poziția mea. Petrecusem peste zece ani în Anglia trăind ca un vâsc, agățându-mă de ramurile unor stejari puternici. Cei zece ani trecuseră și nu aveam un sfanț.

Am închiriat o furgonetă, condusă de un român vesel, care venise tocmai de la Edmonton în Chelsea și acceptase să mă ducă în est. Parcase pe stradă, în fața porților ornamentate. Se sprijinea acum de mașinuța lui uzată și fluiera prin golul

lăsat de unul din incisivii de jos, studiind uimitoarea clădire prin ornamentele de fier forjat ale porții. Mi-am dus singur cutiile în mașină. Nu avea de gând să ridice nicio greutate pentru suma jalnică pe care i-o plăteam. Când i-am spus că palatul e al unui rus, a dat din cap, ca și cum ar fi bănuit. Așa fusese lumea orânduită în tot cursul vieții lui.

S-a oprit – în mijlocul cântecului – când Natalia a ieșit pe poarta masivă de peste drum, oprind traficul când a traversat. Purta un coș cu merinde. Ca să fie sigură că voi avea ce mânca la cină, oriunde urma să mă duc. Era evident că știa mai multe despre mișcările mele decât eu despre ale ei, pentru că eu nu realizasem, până atunci, că se întorsese la Londra. Am invitat-o sus, în camera de acum goală din care, în ultimele luni, privisem palatul lui Gorsky dezmembrat și pus la loc doar pentru ea. Am stat față-n față, nesiguri, ca doi actori care repetă scena finală a unei piese de Cehov, când tot ceea ce trebuia să se întâmple se întâmplase deja și personajele plecau unul câte unul.

Arăta de parcă nu ar mai fi dormit de luni de zile. Mi-am dat seama că noi nu purtaserăm niciodată ceea ce se numește o conversație ca lumea. Am luat o carte dintr-una din cutiile mele, o ediție ieftină. Era un volum sovietic de istorie a artei care îi aparținuse lui Gorsky cu mult înainte ca eu să mă apuc să îi compilez biblioteca. O furasem de pe raft în ziua de după uciderea lui.

Știam deja că nu am nevoie de suveniruri. Nu aveam cum să-l uit.

Un ex libris pe coperta interioară avea inițialele RBG și, într-un colț, un număr de telefon din Leningrad, pe stil vechi. Câteva dintre pagini încă mai purtau adnotările scrise de mâna lui: nume de artiști marcate cu asteriscuri – „L-a pomenit Natașa” sau „cum a explicat Tașa” sau „îi place Talyei”. Avea multe nume de alint pentru ea, așa

cum au rușii, dar nu îmi aduc aminte să i se fi adresat vreodată cu unul dintre ele.

Era ceva înduioșător în stăruința cu care studiase cartea. Mi-am imaginat, după anul apariției, că probabil Natalia îi povestea, când se întâlneau, despre cursurile ei de artă și că el căutase referințele. Întreaga lui viață pare să fi fost condusă de dorința de a captura și îmblânzi tot ce îi plăcea ei, să recreeze lumea din visele ei astfel încât ea să nu-și mai dorească nimic altceva decât pe el.

Privi un pic cartea, atingând ușor eticheta, apoi răsfoi paginile cu fotografii reprezentând artiști în camere foarte asemănătoare cu cele în care crescuse și ea, în orașul numit cândva Stalingrad. Era la fel de frumoasă ca oricând, dar nu mai era o prințesă de pe altă lume. De fapt, îmi amintea de fetele pe care le cunoscusem la școală, la Belgrad. Era ciudat că nu remarcasem această asemănare mai devreme.

— Ilustrațiile acestea mă duc înapoi în timp, spuse, ca și cum mi-ar fi ghicit gândurile. Au fost luni în care am trăit doar cu ciorbă de cartofi. Nu doar familia mea. Tot orașul. Toată țara. Dar nu am fost nefericită acolo, doar însetată să văd lumea și uneori frustrată de sărăcia generală. Am înțeles foarte devreme cât de important este să ai bani mulți, pentru că banii fac lucrurile să se întâmple și te apără de multe. Sunt sigură că înțelegi asta.

Nu înțelegeam. Niciodată nu am crezut că banii te pot apăra de ceva.

•

— Când Roman a venit la Volgograd, pentru înmormântarea tatii, spuse Natalia chiar înainte de a-i oferi darul de rămas-bun, a refuzat și să mă bage în seamă, darămite să-mi vorbească. Venisem de la Londra cu un zbor lung, cu escale. Fusese o furtună neașteptată de zăpadă, apoi patru ore de întârziere la Moscova, cât să curețe pista și să degivreze avionul. Eram șocată și dezorientată.

Eram deja măritată cu Tom de ceva vreme. Dintotdeauna l-am iubit pe Tom și nu am fost nefericită cu el, dar atât de tare voisem să scap de Rusia, și de atât de mult timp, încât n-am știut ce să fac la Londra când m-a lovit dorul de casă. Pe vremea aceea nu aveam prieteni în Anglia, nici măcar pe cineva ca Gery, care să-mi țină de urât. Englezii nu făceau decât să se uite la mine ca la girafa de la zoo. Când Tom era plecat, și la vremea aceea pleca mult, mă plimbam în sus și-n jos în apartamentul de pe Mayfair în care locuiam și plângeam tot timpul. Apoi a murit tata și am fost convinsă că eu l-am ucis, că eu cu măritișul meu i-am produs atacul de inimă. Îl detesta pe Tom. Ura Anglia. El avea alte planuri pentru mine.

La înmormântare au venit tot felul de moși, vechi comuniști în costume ponosite, cu dinți de aur pe sub mustăți și cu nesfârșite rânduri de medalii, fragili și de abia ținându-se pe picioare, dar bucurându-se să-și întâlnească vechii tovarăși și încă având acea încredere în sine izvorâtă din faptul că, în anii lor de glorie, exercitaseră puterea. Îl îngropau pe tata, dar păreau că îngroapă o întreagă eră, toate lucrurile pentru care luptaseră, toate lucrurile de care depinsese reputația lor. S-au uitat la mine de parcă eram dușmanul lor.

Nimeni nu mi-a vorbit, nici măcar mama. Pe Roman l-am înțeles: ne despărțiserăm în circumstanțe foarte nefericite. Pe ceilalți nu i-am înțeles. Le-am tot trimis bani, tuturor. Mă întrebam dacă n-ar fi trebuit să mă țin departe.

Apoi un camarad al tatii, care fusese secretarul lui Brejnev, a rostit elogiul funebru. A vorbit îndelung despre viața și realizările lui. Din momentul în care a deschis gura, singurul lucru la care m-am putut gândi, singurul care îmi apărea în fața ochilor, a fost sicriul fratelui meu, Serghei, trimis din Afghanistan. Este una dintre primele mele amintiri; zincul lui era încă rece la pipăit, parcă de la avionul cu care fusese transportat, sub

un steag roșu. Eram prea mică pentru a purta doliu după fratele meu, prea mică pentru a mi-l reaminti cum trebuie. Avioanelor acelora li se spunea „lalele negre”. Când eram copil, nu știam asta. Mă uitam în atlas ca să văd unde a luptat Serioja. Îmi imaginam că sufletul lui a zburat pe petale negre, peste Marea Caspică, peste Urali, până la noi. Fotografia lui, cu ramă masivă, înfățișând chipul tânăr privind înainte pentru veșnicie, peste *telniașka*[17] de parașutist pe care o purta cu atâta mândrie, a devenit icoana noastră de atei. La mine la școală, care fusese și școala lui, era o altă fotografie, a tatălui meu primind o medalie în numele fiului, din partea aceluiași bărbat care vorbea acum. Acum și tata era mort, dar el era tot aici, acest tovarăș, acest prieten al lui, ramolit și cocârjat, dar plin de chef de viață.

Tovarășul Volkov a fost unul dintre cei care au adus grandoare Uniunii Sovietice, a spus. Muncitorii lumii n-au fost nicicând mai oprimați ca acum, la începutul acestui nou mileniu, iar imperialiștii cred că ei au câștigat. Dar nu vă amăgiți singuri, a continuat el uitându-se la mine: idealul comunismului nu a murit. Proletariatul oprimat se va ridica din nou și noua revoluție va fi încă și mai glorioasă decât cea dinaintea ei. Și atunci nu vor mai fi bogați și săraci, pentru că nu vor mai exista nici proprietate, nici bani, nicăieri pe-acest pământ. Bogățiile planetei vor aparține tuturor, în mod egal. De la fiecare după posibilități, fiecăruia după nevoi, a scris tovarășul Marx. Așa a trăit tovarășul Volkov, un adevărat marxist-leninist în cuget și în faptă, până la sfârșitul zilelor. Posibilitățile lui erau incomensurabile, nevoile lui – modeste până la sfârșit, a spus. Sfârși discursul și luă poziția de drepți lângă catafalc. Era acolo o coroană mai mare, de trandafiri albi, de iarnă, cu o stea roșie în cinci colțuri, făcută din garoafe, în mijloc.

Apoi au cântat un marș militar care îi plăcea lui tata, *Slavianka,* și atunci n-am mai putut să-mi rețin lacrimile. Inima îmi dădea pe-afară de milă pentru ei și lumea lor, dar ei se uitau la mine ca și cum m-ar fi învins, într-un anume sens. Apoi, pe neașteptate, veni Roman și își puse brațul pe după umărul meu.

— *Nu*[18], *nu,* Natașa, îmi șopti. *Nu, nu,* micuța mea. Tu nu trebuie să plângi niciodată, iubirea mea. Când plângi tu, lumea își pierde sensul.

Rămase tăcută un timp, în camera goală. Nu am avut curajul să o întreb de planurile ei de viitor; părea prea răvășită pentru a avea vreunul. Încercam să pun cap la cap mărturisirea ei. Detaliile atât de grăitoare și tonul ei mă luaseră prin surprindere mai mult decât revelația însăși. Îl puteam auzi afară pe român întorcând mașina pentru drumul spre est, apoi claxonând o dată sau de două ori. Pe podea era un ciot de creion și Natalia se aplecă să-l ridice. Îl roti în palmă un timp, privindu-l, apoi îl puse în buzunar. Adăugă o ultimă, dar de acum deloc surprinzătoare, frază la povestea ei:

— A doua zi am zburat înapoi la Moscova și de acolo la Londra, la soțul meu, dar în noaptea aceea a fost concepută fiica mea.

11.

Am răscumpărat apartamentul din Belgrad al părinților mei pentru o sumă mult mai mică decât cea cu care-l vândusem, cu cincisprezece ani înainte, mai mică și numeric, și ca valoare reală. Piața de imobiliare era moartă de ani buni. Poți cumpăra acum un întreg oraș pentru mai puțin decât făcea palatul lui Gorsky. Nimeni nu cumpără. Nimeni nu vinde. Nimeni nu are bani.

Conduc o școală în limba engleză pentru copiii ai căror părinți visează, pentru progeniturile lor, la stilul de viață al Nataliei Summerscale, care visează bani și evadare. Am o prietenă, o fată din partea locului, profesoară de engleză, cu cincisprezece ani mai tânără decât mine. Trăim împreună de peste doi ani. A vizitat Londra o singură dată. Mi-a povestit că a mers pe jos de la hotelul ei din Bloomsbury până la Picadilly și Mayfair. Când a ajuns lângă Hyde Park, a presupus că nu mai e nimic de văzut dincolo de el și s-a întors. Nu vrea să revină în Anglia, iar eu n-am de ce să mă opun. S-a plictisit de Europa, spune. Vorbește de India, Nepal și Bhutan și citează perle ale înțelepciunii New Age despre rostul vieții și secretul fericirii. Nu invidiază pe nimeni, pentru că invidia e toxică, spune. Corodează vasul în care este ținută. Merge cu bicicleta și face yoga și își aliniază chakrele. Inspiră adânc, își ține respirația, expiră.

Dimineața alerg pe malul Dunării, ca să mă mențin în formă. Seara, stau pe malul aceleiași Dunări cu un pahar de vin local, într-una din multele cafenele aflate de-a lungul falezei, privind apele care curg la nesfârșit către Marea Neagră.

Citesc câte ceva, după serviciu, dar în niciun caz atât de mult pe cât obișnuiam s-o fac. Mai am

puțin și termin *Istoria Angliei* a lui Macaulay. Înainte de asta am citit o carte despre vânatul mare, ceea ce mi-a luat câteva săptămâni. Nu-mi aduc aminte numele autorului. Am dat cartea. Nu avem bibliotecă pentru că ne debarasăm de lucruri cu religiozitate. Prietena mea a prins deasupra biroului meu, cu o pioneză, un cartonaș pe care scrie: *Nu te teme să te desprinzi de lucruri.* E încă doar o copilă. De unde să știe că, mult timp, mi-a fost greu să mă atașez de lucruri?

Când mă gândesc acum la Londra, mă gândesc la Gorsky. Londra a fost cândva un oraș imperial, apoi, pentru un timp, a fost doar o capitală europeană ca oricare alta, cu muzee bune și hoteluri proaste, locuită de o națiie care fusese cândva capabilă de lucruri măreție. În cele din urmă, orașul s-a desprins de nația lui și a devenit cămin pentru oameni veniți din toată lumea, unde cel mai bine se simțeau cei care aveau milioane și cei care nu aveau nimic. Oameni ca Gorsky o transformaseră, pentru un timp, într-un mare oraș rusesc, un al doilea Sankt-Petersburg, Noua Moscovă. Copiii lor, educați acum în internate britanice scumpe, nu vor cunoaște nicicând aceeași sete. În timp, vor deveni și ei mici englezi. Noi conchistadori vor sosi din India și China să cheltuie și să cumpere, precum odinioară rușii. Orașul va fi iubita lor un timp, apoi va veni alt val.

În mod ciudat, sunt împăcat. Prietena mea vorbește de puterea lui acum, despre cât de important este să îți păstrezi gândurile ancorate în prezent. Nici trecutul, nici viitorul nu există. Ca să îi fac pe plac, stau lângă ea pe salteluța de yoga și, departe de mare, medităm împreună în sunetul înregistrat al valurilor. Îi urmez indicațiile. Inspir cât pot de adânc, îmi țin respirația, mă desprind. Închid ochii și văd un văl de pudră albă plutind deasupra Tamisei. Lumea se oprește în loc.

Notă despre roman

Niciun cititor nu ar fi putut ajunge până în acest punct fără să-și dea seama cât de mult îi datorez lui F. Scott Fitzgerald și *Marelui Gatsby.* Cu toate acestea aș vrea să îmi exprim public recunoștința. Cititorii familiarizați cu literatura rusă vor fi remarcat referințele la o listă de scriitori și poeți, prea lungă ca să o reiau aici. Opera lor mi-a fost casă departe de casă, toată viața mea. Natalia Summerscale culege de jos ciotul de creion într-o cameră pustie, la finalul *Marelui Gorsky,* pentru că acea cameră este plină ochi cu spiritul lui Anton Cehov și mi-a fost milă de ea.

Deși Gorsky e un nume rusesc, cu variante în multe limbi slavone, inspirația își are rădăcini în limba mea maternă. La începutul începuturilor, în timp ce căutam necesarul ecou pentru Gatsby, mi-am adus aminte titlul unei epopei din secolul al XIX-lea, *Gorski Vijenac* (*Coroana munților*), de prințul-episcop al Muntenegrului, Petar Petrović-Njegoš. Asocierea mi s-a părut plină de semnificații. Njegoš a fost episcop la Sankt-Petersburg, în 1833. În 1837 s-a rugat la mormântul lui Pușkin de la Mânăstirea Sviatogorski, din sudul Rusiei, și i-a dedicat lui Pușkin o culegere din versurile sale. Nu vom putea nicicând exagera adâncimea simțirii muntenegrene și sârbe pentru cultura rusă.

Ca fostă medievistă sârbă, am fost influențată și de numele, extrem de potrivit în context, al marelui specialist din Belgrad, George Ostrogorski (care duce cu gândul la est-Gorsky), și care era el însuși bizantinolog din Sankt Petersburg.

Mai există un Gorsky în pregătire. Un student de-al meu, Nebojša Radić, lucrează la un roman cum nu se poate mai diferit de acesta. Are însă un personaj numit Alex Gorsky. Am discutat despre

această coincidență când mi-a trimis primele lui capitole. Nu am vrut ca Alex să-și schimbe numele. Este probabil dovada originii noastre sârbești comune și a interesului pentru Rusia, legate de o corespondență jungiană a gândurilor.

Se poate afirma că personajul principal al romanului meu nu este Roman Gorsky, ci Londra. E orașul în care am locuit și pe care l-am iubit, mai bine de treizeci de ani. Londra din *Marele Gorsky* e însă un spațiu al detaliilor imaginate. The Laurels și The Barracks nu există, cum nu există nici librăria Fynch's (deși tare mi-aș fi dorit să existe). Multe alte locuri și toate personajele sunt de asemenea ficționale: este, la urma urmei, un roman.

Am norocul să număr printre amicii mei ruși de baștină și profesori specializați în Rusia, dar nu i-am consultat, deci nu poartă răspunderea pentru vreo greșeală în portretizarea Rusiei sau a rușilor din această carte, așa cum nici prietenii mei londonezi nu poartă răspunderea pentru descrierea orașului nostru. Dar pentru ceea ce este corect în carte sunt recunoscătoare editorului meu, Clara Farmer, agentului meu, Taith Evans și primului meu cititor, ca întotdeauna, Simon Goldsworthy.

Sfârșit

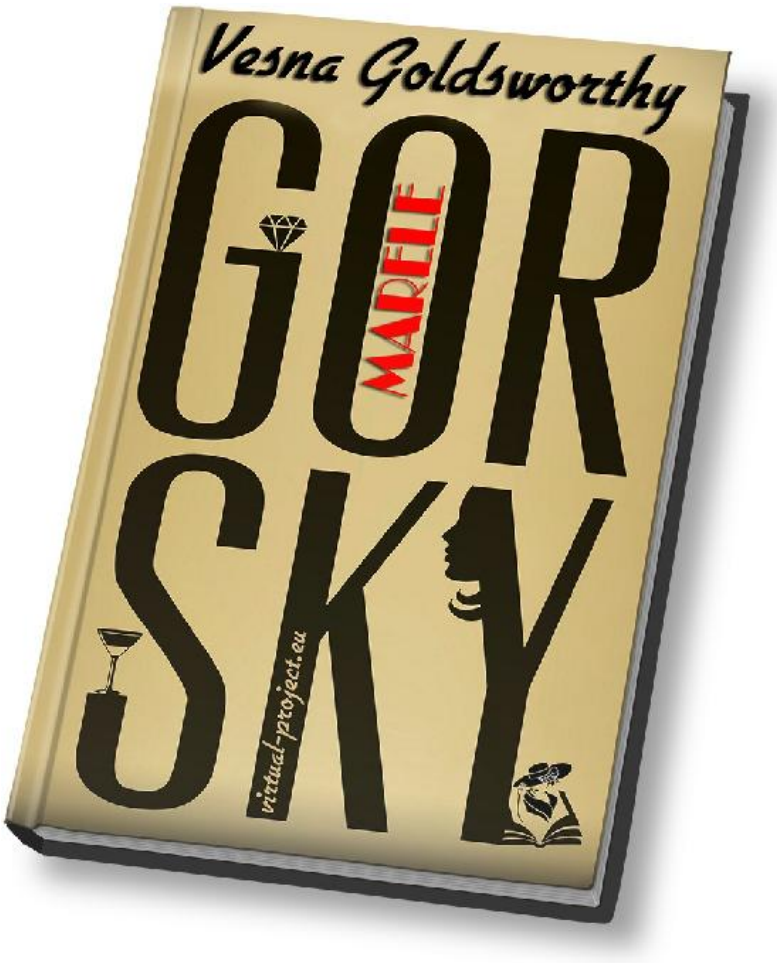

virtual-project.eu

[1] Stofă fină de lână.

[2] Anita Brookner (1928-2016), scriitoare și istoric al artei, laureată a Man Booker Prize pentru romanul *Hotel du Lac* (1984). În 1990 a fost distinsă cu titlul de Commender of the Order of the British Empire (CBE).

[3] Salley Vickers (n.1948), scriitoare și poetă britanică, autoarea bestsellerului *Miss Garnet's Angel.*

[4] Epoca de argint este un termen generic folosit de filologii ruși pentru a desemna ultimul deceniu al secolului al XIX-lea și primele două sau trei ale secolului XX. Perioada este considerată extrem de fertilă pentru poezia rusă, asemănătoare Epocii de aur, din secolul al XVIII-lea.

[5] Church of England – Biserica Anglicană.

[6] Victoria and Albert Museum.

[7] Nume dat unui grup de artiști vizuali, absolvenți ai Goldsmiths' College, secțiune a University of London, care și-au început cariera expunând la Londra, în 1988.

[8] Stradă exclusivistă din Londra, pe care se găsesc unele dintre cele mai luxoase locuințe.

[9] Bere brună și tare.

[10] Federație a triburilor slavi din Est, între sfârșitul secolului al IX-lea și mijlocul secolului al XII-lea.

[11] Bătălia de la Passchendaele a fost una dintre marile bătălii ale Primului Război Mondial, cunoscută și drept a Treia Bătălie de la Ypres.

[12] A.S. Pușkin, *Către*..., traducere de Mihai Beniuc.

[13] Dramatizare după romanul omonim de C.S. Lewis.

[14] *Pevsner Architectural Guides*, o serie de albume de arhitectură a Insulelor Britanice, inițiată de istoricul de artă Sir Nikolaus Pevsner, cuprinzând 46 de volume, publicate între 1951 și 1970. Seria a fost extinsă la Scoția, Țara Galilor și Irlanda la finalul anilor '70, ultimul volum apărând în 2016.

[15] Platforma pe care stă cantorul când conduce rugăciunile și de unde se citește Tora.

[16] Comunitate de rugăciune, în credința iudaică, formată din minimum zece bărbați adulți.

[17] Tricou alb cu dungi purtat de militarii din trupele de marină, infanterie marină sau aeropurtate ale armatei ruse.

[18] Particulă multisemantică în limba rusă, care poate avea și sensul de „lasă”, „hai”.

Table of Contents

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.

Table of Contents

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.

Table of Contents

1. 3
2. 15
3. 38
4. 54
5. 72
6. 93
7. 106
8. 120
9. 138
10. 152
11. 168